

GERKAV
Gerede Kültür
Kalkınma ve
Dayanışma Vakfı
Bülteni

YIL: 28 SAYI:28

NİSAN 2023

YEREL SÜRELİ YAYIN
(Yılda bir defa yayınlanır)

SAHİBİ

Gerede Kültür Kalkınma
ve Dayanışma Vakfı Adına
Mehmet Ziya KAHRAMAN
GERKAV
Yönetim Kurulu Başkanı

Yayına Hazırlayan
Editör

Metin İPEK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Cafer ALAGÖZ

YAYIN KURULU

Mehmet Ziya KAHRAMAN
Dr. Abdullah DEMİRCİ
Metin İPEK

Tanıtım ve Halkla İlişkiler
Harun GÖKGÖZ

Kapak Fotoğrafi
Musa KIYMAZARSLAN

GERKAV İLETİşİM

Vakıf Personeli: **Halit GÖKGÖZ**
Güvercin Sokak No: 31
Hacıbayram - Ulus/ANKARA
Tel: 0312 231 31 73
Faks: 0312 310 31 61
Vakıf Gsm: 0530 878 20 63
E-posta: gerkav.vakfi@hotmail.com

www.gerkav.org

BURS VE YARDIMLAR FONU

1- HALKBANK SİTELER şUBESİ

Hesap No: 16 0000 16

IBAN No: TR 58 0001 2009 2080 0016 0000 16

2- VAKIF BANK BAHÇELİEVLER şUBESİ

Hesap No: 001 5800 7285 168596

IBAN No: TR 89 0001 5001 5800 7285 1685 96

3- İş BANKASI NECATİBEY şUBESİ

Hesap No: 792578

IBAN No: TR 74 0006 4000 0014 2220 7925 78

4- İş BANKASI GEREDE şUBESİ

Hesap No: 220567

IBAN No: TR 60 0006 4000 0014 3300 2205 67

5- ALBARAKA ETLİK şUBESİ

Hesap No: 1755354-2

IBAN No: TR08 0020 3000 0175 5354 0000 02

*"Biz cahil dediğimize zaman, mektepte okumamış olanları k stetmiyoruz.
K stettiğimiz ilim, hakikati bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller
çıktığı gibi hiç okumak bilmeyenlerden de hakikati gören gerçek alimler çıkabilir."*

Mustafa Kemal Atatürk

- 02 Yeni Bir Yüzyıla Merhaba Derken..... M. Ziya KAHRAMAN**
03 Büyüyen Gerede..... Cengiz AYHAN
04 Yaralarımızı Birlikte Saracağız Mustafa ALLAR
06 Mars'ın Kapsını Aralayan Geredeli..... Metin İPEK
10 Gerede İ esi Ağ landırmaya  alışmaları..... Halil ALİO LU
12 Cumhuri Reisi İsmet İ on 'n n
Yeni ağ  ve Gerede'yi Ziyareti..... Doç. Dr. Erol EVCİN
20 1940'lı Yıllarda Geredelilerin
Devletten Talep ve İstekleri Dr. Abdullah DEMİRCİ
22 Bir Avuç  ivi Uğruna..... Cemal KAPAN
26 Gerede Yıldırım Beyazıt Camii ve Vakıfları Dr. Yasin şEN
30 Cretaia  evresinden İki Miltası Hüdayi COşKUN
36 1844 Yılı Gerede
Temettuat Defterlerine Göre Askerler..... Ramazan KAşMER
42 Orta Asya'dan Gerede'ye Ferfene..... Kemalettin ÖZÇELİK
44 Bir Anı ve Günümüz (Yol - Kar - Deprem) Kazım  NL L
46 Efsane "Keçi Gölü Efsanesi" Yasemin YETKİN
50 Sadaka-i Cariye Bir Vakıf Eseri:
Gerede Afetoğlu (Afatlar) Köprüsü..... Ahmet ÖZENSOY
52 Gerede'de Bir Aziz Mahmud Hüdayi Halifesi
şeyh Hüseyin Efendi Dr. Yasin şEN
56  ocukluğumdaki Yiyecek - İçecek ve Yemekler şefika MERCANLIGİL
62 Kızılay  amkoru Gençlik Kampı M. Saim BİLGE
64 Karapazar Köyü..... Hüdayi COşKUN
70 Mustafa Orhan Hocaefendi ve H tıralar Nurettin SEZEN
76 İki bin yirmi üç..... İlhami TÜRKER
84 Gerede'den İki Masal..... Dr. Yasin şEN
86 Keş Soğudu Hasan ÖZTÜRK
88 Bir Otelle Turizm Gelişmez
Ama Hey şey "Bir" İle Başlar..... Kazım  NL L
92 Aşağı Ovacık Köyü: "Köyümüzün Düğünleri" Rüstem ALBAYRAK
98  oğullu Köyüne Gelen İlk  ğretmen..... Yunus Baki KOÇAK
106 Dr. Yasin şEN'le Gerede ve Dörtdivan
Kültürü  zerine Söyleşi Dr. Abdullah DEMİRCİ
111 Para Kimde Oyunu İsmail Yahya VARLİT RK
114 Vakıftan Haberler.....

BAŞKANDAN

M. ZİYA KAHRAMAN

GERKAV Yönetim Kurulu Başkanı

YENİ BİR YÜZYILA MERHABA DERKEN...

2022 yılı da dünyada yaşanan ekonomik sorunlar başta olmak üzere, üstü örtülü ve açık savaş ve savaşma gibi kutuplaşmalarla Çin' den dünyaya yayılan bir virüsün - pandemi - dalgası azalıp bitti bitiyor, maskeleri çıkardık, çıkarıyoruz telaşla geçti. Elbette bu küresel meseleler bizi de etkiledi ve etkiliyor. Yükselen enflasyonla gelen fiyat artışları enerji gibi bazı sektörlerdeki arz talep dengesizliği olumsuz yansımalar olarak yeni yıla devretti. Tüm bunlar bir yana ülkemizde meydana gelen ve birçok ilimizi etkileyen, binlerce vatandaşımızın hayatını kaybetmesine ve yaralanmasına neden olan deprem felaketinin de yaralarını milletçe sarmaya devam ediyoruz. Bu vesileyle hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet yakınlarına sabır ve başsağlığı diliyorum.

Değerli Hemşehrilerim,

Bizim ülkemiz, vatanımız dört mevsimin en güzel şekilde yaşandığı bir coğrafyada olmakla; bize elbette birçok nimetler sunmaktadır. Bugün çarşı ve pazarlarımızda aradığımız her şeyi bulabiliyor, bütçemize göre de alabiliyoruz. Yani yok yok çok şükür. Kuyruklar, kıtlıklar olmasın dileğimiz bolluk ve refah daha da yayılsın. Ama bu lafla olmaz elbette, çalışmak ve üretmek esas olmalıdır.

Sorunları çözmek için sorunları bilmek gerekir. Bilmediğiniz bir sorunu çözebilmek mümkün değildir. Bunun içinde işi bilmek, irade sahibi olmak, çözüm odaklı bir yaklaşımla yapılması gerekeni işi yokuşa sürmeden yapma kabiliyet ve kapasitesini taşımaktır.

Şehrimizde olduğu kadar ülkemizin her yanında yapılan yatırımlar yükselen fabrika bacaları, bulunan yeraltı ve yer üstü değerler bizleri sevindirirken birilerinin üzüntüsüne sebep oluyorsa daha fazla çalışma daha fazla üretme aşkımızın kamçılanması gerekir. Yapılan yatırımlar çevreye duyarlı ve insan

odaklı olmalıdır. Çevre dostu ve sürdürülebilir enerji kaynaklarından faydalanmak hem doğayı hem de insanlığı korumak adına bir gerekliliktir. Önce insan ve önce çevre diyebilmeliyiz.

Organize sanayi bölgelerinden ve buraya yapılan yatırımlardan şehrimiz ve insanınız, ülkemiz faydalaniyor. Yapılan üretim ve ihracat rakamları yüzümüzü güldürüyor. Buralarda iş sağlığı ve güvenliği ile birlikte çevreyi korumaya da gereken önemin verilmesi gerekiyor.

Hepimizin bildiği Ulusu-Koca çayımız bugün uyarı veriyorsa, insanımız rahatsız oluyorsa gerekli önlemler derhal alınmalı çünkü güzellikler korunmalıdır.

Değerli Hemşehrilerim,

Biz vakıf olarak bize intikal eden sorunları çözenin, vakfın tüzüğünde belirtilen amaçlar doğrultusunda, yardımlaşma, dayanışma, kalkınma ve kültürel faaliyetlerde elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Bu manada sizlerden daha fazla katkı ve katılım bekliyoruz.

Sizlerin desteği ile Bursiyer öğrenci sayımız 515 olmuştur.2022 Ekim itibarıyla aylık 450-TL olan burs miktarı ise günün ekonomik şartları nedeniyle Şubat 2023 den geçerli olmak üzere 500-TL 'sine çıkarılmıştır.

Bir küçük ilçe vakfı için bu sayı ve bu rakam azımsanacak bir durum değil bilakis bir övünç vesilesidir. Bu yıllardan beri yürütülen önemli bir faaliyetimiz olup mezun olan öğrencilerimiz üç beş binleri çoktan geçmiş bulunmaktadır. İyiliksever tavırlarınız ve bir katkıda benden olsun heyecanınız, şüphesiz söz konusu bu iyilik yolunda döşenen kaldırım taşlarıdır, kalıcı eserlerin izidir. Zira insana yapılan yatırım en iyi yatırımdır. Bu anlamda siz hayırseverlerimize ne kadar teşekkür etsek azdır. Sağ olun var olun, kazancınız bol ve bereketli olsun ki hayır yapmakta yarışalım.

Mezun öğrencilerimiz,

Sizler köyünüzün, kentinizin, mahallenizin, en başta da ailenizin ve ülkemizin geleceğisiniz. Yarınlar bu geleceğe göre hazırlanmak ve işi en güzel şekilde yapmak mecburiyetiniz var. İşinizi bulacak ve işinizi bileceksiniz. Asla umutsuzluk yok. Daima umut var olmak ve karşılaştığınız sorunlara da ümit var bir bakışla yaklaşarak aşmak, aşk ve şevki içinde olmalısınız.

Daima kendini yenileyenler hep yeni bilgiler öğrenerek mesleğini geliştirenler başarılı olanlardır. "Okul bitti, kitap kapandı" olmamalıdır. Kitap da kalem de daima bizi başarıya ulaştıracak başlıca unsurdur.

Bütün öğrencilerimize de başarılar diliyorum.

Kıymetli Dostlar;

Birlikten kuvvet doğar. Bir elin nesi var iki elin sesi var gibi ne güzel atasözlerimiz var. Birlik ve beraberliğimizi daima koruyalım. Yardımlaşma ve dayanışmalarımızı artıralım.

İçtenlikle şunun bilinmesini isterim, bu vakıf hepimizin tüten ocağıdır; bu vakıfta hiçbir hemşehrimiz, bana veya bize yer yok diyemez. Birimiz hepimiz içindir idealiyle yola çıkan bu güzide müessese Gerede'miz ve Geredelimizin, Gerede ile aidiyet bağı hisseden hepimizindir. Bize ulaşan, intikal eden sorunlar olursa hep nasıl çözülür gayreti içinde olduğumuzu bilmenizi isterim. Elverin, omuz verin katkınız olsun daha da güçlü olalım.

Büyüyen ve gelişen bir Gerede, büyüyen ve gelişen Türkiye demektir. Çalışarak, üreterek ve adil bir paylaşım ile daha güzel yarınlar hazırlanmalıyız.

Biz ümitvarız, sizlerin de bu umut içinde olmanızı temenni eder; selam, saygı ve muhabbetlerimi sunarım.

Daha güzel yarınlar için birlik, dirlik, sağlıklı günlerde yeni bir yüzyıla Merhaba...

KAYMAKAMDAN

CENGİZ AYHAN

Gerede Kaymakamı

BÜYÜYEN GEREDE

Çok değerli Geredeliler ve GERKAV üyeleri öncelikle hepinizi sevgi ve saygı ile selamlıyorum. İlçemiz Ankara ile İstanbul yolu arasında bulunan aynı zamanda Karadeniz ile Marmara bölgesini İstanbul'a bağlayan önemli bir noktadadır. Binlerce yıllık tarihe sahip olan ilçemiz geleceğe emin ve sağlam adımlarla ilerlemektedir. Tarihi ve kültürel zenginlikleri ile bilinen Gerede oksijen deposu yaylaları, tarihi dokusu ile Esentepe mesire alanı, Keçi kalesi, Arkut Dağı kayak merkezi gibi görülmeye değer birçok doğal güzellikleri de içinde barındırmaktadır. Yerli ve yabancı turistlerin mutlaka görmesi gereken tabiat harikası ilçemiz dört mevsimde de ayrı güzellikleri ve yöresel lezzetleri ile misafirlerine unutulmayacak hatıralar bırakmaktadır. Kış sporlarının da aranılan merkezlerinden olan Arkut Dağı kayak merkezi elverişli pistleri ve tesisleri ile bu spora yeni başlayanların yanı sıra birçok kayak organizasyonuna da ev sahipliği yapmaktadır ve burada yetişen sporcularımız ilçemizi ülkemizi ve yurtdışı müsabakalarında başarı ile temsil etmektedir.

İlçemiz ekonomisinin en önemli dinamiği olan Deri İhtisas Organize Sanayi hızla büyüyerek gelişmektedir. Yeni Gerede İhtisas OSB de 157,8 hektar alanda toplamda 128 tahsis edilen parselde 75 yapı ruhsatlı 34 çalışma ruhsatlı fabrika ile ülke ekonomisine bu alanda katkıda bulunmaktadır. Ayakkabı ve kemer üretimi başta olmak üzere çeşitli kollarla imalat yapan işletmeleri de beslemektedir.

Diğer taraftan Karma OSB de şuan toplam çalışan sayısı 1300 kişi olup, tam kapasite ile üretime geçildiğinde 2000 kişi istihdam beklemektedir. 1993 yılında 100 hektar üzerinde kurulmuştur. 79 hektarlık bir alan için kamu yararı kararı alınmış olup kamulaştırma işlemlerinin sonuçlanması beklenmektedir.

Karma OSB Ankara ve İstanbul gibi iki büyük metropol şehir arasında, şehir

merkezinin 4 km, Bolu il merkezine 60 km, İstanbul'a 300 km, Ankara'ya 130 km, Zonguldak Limanı'na 146 km, İsmetpaşa tren garına 35 km uzaklıktadır. Tekstil sektörü, metal sektörü, gıda sektörü, orman ürünleri sektörü başta olmak üzere diğer sektörlerden de birçok firmaya ev sahipliği yapmaktadır ve ülkemiz ekonomisine bu alanlarda ki üretimleriyle katkı sağlamaktadır.

Gerede ilçemize bağlı 92 köy ve bu köylere bağlı olarak 96 mahalle mevcuttur. Toplam yol ağıımız 633 km'dir. Bunun 160 km'si grup yolu, 17 km'si grup köy içi yolu, 125 km'si birinci derece yol, 167 km'si ikinci derece yol, 163 km ise köy içi yoldur. Köy yollarımızın 53 km'si sıcak asfalt, 289 km'si birinci kat asfalt, 373,529 m2 kilit parke taşı, 281 km'si stabilize yoldur. İçme suyu olmayan köyümüz bulunmamakta olup 156 köy ve bağlı mahallelerimizin su deposunda klorlama cihazı bulunmaktadır. Su depolarının sağlıklı bir şekilde klorlaması düzenli periyotlarla yapılmaktadır. Kanalizasyonu olmayan köyümüz yoktur. Köylerimizin çöplerinin toplanmasına 2018 yılı itibari başlanmış olup ilgili faaliyet 1 adet çöp kamyonu ile 450 (birlik) + 85 (İl Özel İdaresi) + 174 (İl Bank) olmak üzere toplam 709 adet çöp konteyneri ile yürütülmektedir. 2022 yılında ilçemize bağlı 20 köyümüzün faydalandığı Grup ve 1. Derece köy yollarımıza toplam 14.400 metre birinci kat asfalt ve 17.500 metre ikinci kat olmak üzere toplam 31.900 metre sathi kaplama asfalt yapımı tamamlanarak köylerimizin hizmetine sunulmuştur.

İlçemiz genelinde 32 okul ve toplam 5.983 öğrencimiz mevcuttur. 20 temel eğitim (ilkokul-ortaokul), 9 lise, 1 halk eğitim merkezi, 1 bilim sanat merkezi ve 1 mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır. 2022 yılında toplam 7 okulumuzda güçlendirme yapılmıştır.

İlçemizde yeni ve modern bir Hükümet Konağı inşaatı 2021 yılında başlamış olup 2023 yılı içerisinde tamamlanması

planlanmaktadır. İlçemizde Abant İzzet Baysal Üniversitesine bağlı 4 yıllık lisans düzeyinde Gerede Uygulamalı Bilimler Yüksekokulunda Bankacılık ve Finans Bölümü, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Pazarlama Bölümü, Havacılık Yönetimi ve Yönetim Bilişim Sistemleri olmak üzere 5 bölüm mevcuttur. Ayrıca 2021 yılında ilçemizde yapımı tamamlanan L Tipi Cezaevi bu yıl içerisinde faaliyetine başlamıştır.

İlçemizde Gerede Devlet Hastanesi 7 Uzman Hekim ve 10 Pratisyen Hekim ile 13 poliklinikte hizmet vermektedir. Ayrıca 55 yatak kapasitelidir. Servis yatak sayısı yoğun bakım 8 palyatif servis, 10 diğer servislerde karma olarak 37 yatak kapasitesi ile hastalara hizmet vermektedir.

06 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler dolayısıyla tüm ülkemizde olduğu gibi ilçemizde tek yürek olarak 11 ilimizi kapsayan deprem bölgesine aynı ve nakdi yardımlarda bulunmuştur. Gerede Belediyesi ve Gerede Kaymakamlığı işbirliği ile 42 tır yardım malzemesi, 8 tır odun, 8 tır inşaat malzemesi gönderilmiştir. Yaşanan depremden dolayı ilçemizde 450 civarı depremden aile bulunmakta olup bu aileler evlerinde ziyaret edilerek her türlü ihtiyaçları giderilmiştir. Depremde kaybettiğimiz vatandaşlarımıza Allah 'tan rahmet yakınlarına sabır,yaralılara acil şifa diliyorum. Allah bu tür felaketleri bir daha ülkemize ve milletimize yaşıatmasın.

Çağımız bilgi, teknoloji ve her anlamda eğitim çağıdır. Bu konuda farkındalık yaratmak ve gençlerimize teşvikte bulunmak gerekmektedir. Dünyayı değiştirmek için kullanabileceğimiz en güçlü silah, eğitimidir. Bu bağlamda gençlerimize her türlü desteği sağlayan GERKAV'a ve bu amaca maddi ve manevi destek veren üyelerine teşekkür ediyorum.

Siz Geredeli hemşehrilerimi muhabbetle selamlıyor, saygılarımı sunuyorum.

BELEDİYE BAŞKANI'NDAN

MUSTAFA ALLAR

Gerede Belediye Başkanı

YARALARIMIZI BİRLİKTE SARACAĞIZ

Değerli Hemşehrilerim,

6 Şubat'ta merkez üssü Kahramanmaraş olan Pazarcık ve Elbistan'da gerçekleşen 7.7 ve 7.6 şiddetinde iki büyük depremle sarsıldık. Deprem -ilk gün itibarıyla- saatler ilerledikçe ne kadar büyük olduğu ve yaklaşık 15 milyon insanımızı derinden etkilediği anlaşıldı. Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremde Gaziantep, Hatay, Osmaniye, Malatya, Adıyaman, Adana, Diyarbakır, Kilis ve Şanlıurfa'da yıkımlar gerçekleşti. Bu yazının kaleme alındığı günlerde asrın felaketi olarak tanımlanan depremlerde 47 bin 975 insanımızı kaybettik. Asrın felaketinin gerçekleştiği andan itibaren Gerede olarak tüm ülkemizde olduğu gibi gerek kamu gerekse özel tüm alanlarda vatandaşlarımızın elbirliğiyle ihtiyaç duyulabilecek tüm malzemeleri yaklaşık yüz tıra yükleyerek bölgeye ulaştırdık.

Deprem bölgesi ziyareti

Deprem Bölgesi Geçici Afet Konutları

AFAD tarafından yapılan eşleşme neticesinde görev alanımız Hatay olarak belirlendikten sonra Hatay'ın Kırıkhan ilçesinde 250 adet geçici konut yaparak ve 10 konteyner olarak bölge insanını yerleştirdik. Bu hizmette GERKAV Vakfımız Yönetim Kurulu Üyelerinin de maddi ve manevi destekleri bulunmaktadır. Hayırdan yarışan Vakfımız deprem bölgesine de elini uzatmıştır. Kırıkhan ve Hassa ilçelerinin Devlet Hastanesi bahçelerine ayrıca geçici konutlar yaparak hastane personelinin kalması temin edilmiştir. Konutların yanı sıra en büyük eksiklerden biri olan tuvalet ve duş kabinleri de yapılarak afetzedelerimize vatandaşlarımızın hizmetine sunulmuştur. Gerede halkı ile ne kadar gurur duysak azdır. Tüm hayırseverlerimize şükran borçluyuz.

Bölgede yaptıklarımızın yanı sıra Bolu Valiliğimiz koordinasyonunda bölgeden ayrılan ve ilçemize gelen depremzede ailelerimizin bir kısmını evlerde bir kısmını öğrenci yurdun-

da misafir ediyoruz. Depremzede vatandaşlarımızın tüm ihtiyaçları Gerede Kaymakamlığımız, Gerede Belediyemiz ve hayırsever Gerede halkı tarafından karşılanmaya devam etmektedir. Sadece şu ana kadar Belediyemiz öz kaynağından harcadığımız miktar yaklaşık 3 Milyon TL'dir. Biz birlikte Türkiye'yiz ve yaralarımızı birlikte saracağız. Depremde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyorum.

Değerli Hemşehrilerim,

Bildiğiniz üzere Gerede'mizde deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Kuzey Anadolu Fay Hattı, ilçemizin tam ortasından geçmektedir. Bu kapsamda uzun zamandır mücadele ettiğimiz Demirciler Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesinde mutlu sona ulaştık ve vatandaşlarımızla % 90 oranlarına varan bir şekilde uzlaştık. Zor oldu, zahmetli oldu. Evet ama çok şükür ki fay hattı üzerindeki ve

Yardım tırlarımızın deprem bölgesine hareketi esnasında

kuzeyinde kalan binalar tahliye edildi, yıkılmaya başlandı ve bu alanda ki yıkımlar bitmek üzere. Güney taraf içinde tahliye yazıları tebliğ edildi. Vatandaşlarımız da burayı 20 Mart 2023 tarihine kadar boşaltacaklar. Burada da en kısa zamanda yıkım çalışmaları yapılacak. Allah'ın izni ile bu kadar badireye rağmen güçlü devletimiz sayesinde Nisan ayı içerisinde yapım ihaleleri gerçekleştirilecek. Hali hazırda fay üzerinde bulunan vatandaşlarımıza verilecek olan konut ve dükkânların yapımı TOKİ tarafından başlatıldı. 55 konut-9 dükkân yapımı devam ediyor.

Kentsel Dönüşüm Çalışmaları - 1

Kentsel Dönüşüm Çalışmaları - 2

İlçe merkezinde Tarihi Arasta Çarşısının birinci etabı tamamlandı ve hizmete girdi. Çarşıda bulunan dükkânların ihaleleri yapıldı. Çarşıda deri

ürünleri, aktar, tescilli lezzet şak şak helvası ve diğer yöresel lezzetleri bulabileceksiniz. Restoran ve kafesi de hizmete girmek üzeredir. Tarihi Arastanın diğer kısımları ile ilgili çalışma-

Gerede Tarihi Arasta birinci etap tamamlanan restorasyonu

İlçe ekonomisinin lokomotifi olan Deri Organize Sanayimizde yeni fabrikaların sayısı her geçen gün artarken açılan fabrika sayısı yetmiş beşe yükseldi. Şehir merkezinde kalan tabakhanelerde ise alt işlentiği sonlandırdık ve esnaflarımıza tebliğ ettik. Deri OSB'nin büyük ihtiyaç duyduğu düzenli depolama alanı tamamlanarak hizmete girdi, 6000 M3 kapasiteli 2. Arıtma Tesisi ise 2023 yılı içerisinde tam kapasite hizmete girecek. Bu alt yapı faaliyetleri ilçemizin ve çevremizin korunması açısından büyük önem taşıyor. Nüfus artışına büyük katkı sağlayan ve ilçede işsizliği azaltan Karma Organize Bölgesinde ise son yıllardaki en büyük hareketlilik yaşanıyor. Göreve geldiğimizde 4 fabrika varken şu anda 20 fabrika üretim yapıyor. 350 kişi çalışırken şu anda 1500 kişi çalışıyor. İşsizlik tamamen sona ererken işçi bulamama sorunu başladı diyebiliriz. 1700 mahkûm kapasiteli Cezaevi ise ilk kabullerini deprem bölgesinden transfer edilen mahkûmlarla yaptı. Şu ana kadar 1500 mahkûm geldi ve devamı içinde çalışmalar sürüyor. Tüm bu çalışmalar ilçemizden göçü durdurduğu gibi göç almasına da vesile olmaya başladı. 2022 yılı sonu itibari ile Gerede'miz, üst üste iki yıldır göç almaya

başlamıştır. Şu anda nüfusumuz köyleri ile birlikte 34.257'dir. Bu sayının her geçen yıl artacağı aşikârdır.

Deri Organize Sanayi

Deri Organize Sanayi Arıtma Tesisi

Değerli Hemşehrilerim,

14 Mayıs 2023 Pazar günü ülke tarihinin belki de en kritik seçimlerine gideceğiz. Ben Belediye Başkanı olarak 9. yılımı doldurmak üzereyim. Ülkemize gece gündüz hizmet eden Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a her seçimde kesintisiz destek veren Gerede halkımızın bu tarihi seçimlerde de üzerine düşeni yapacağına inanıyorum. Yukarıda daha birçoğunu yer azlığından yazmadığım tüm bu hizmetlerin baş mimarı sizler ve Cumhurbaşkanımızdır. Bütün bu yatırımlarımızda, özellikle Kentsel Dönüşüm gibi büyük gayret ve maliyet gerektiren faaliyetlerimizde bize destek veren Sayın Cumhurbaşkanımıza, Bakanlarımıza, Milletvekillerimize, Bürokratlarımıza, Belediye Meclis Üyelerimize, desteklerini esirgemeyen Siz Değerli Geredeli hemşehrilerime ve Belediye personeline teşekkür eder; dergimizin tüm okuyucularına, Vakfımıza destek olan tüm hayırseverlerimize selam ve saygılarımı sunarım.

İNCELEME

METİN İPEK

Editör

MARS'IN KAPISINI ARALAYAN GEREDELİ

Yaklaşık altı ay önce okumuş olduğum bir haber neticesinde şaşkınlığımı gizleyememiştim. Geredeli bir bilim insanının çalışmalarından bahsediyordu haberin satır araları... "Nasıl yani? Ben bunu şimdiye kadar hiç duymamıştım..." dedim içimden. Ama şöyle bir muhabbeti Gerede'de çok kez duymuştum:

Kar yağışının aralıksız devam ettiği, sıradan bir Gerede gününde keşler tavada hafif hafif endamını sergilerken, "filancanın tanıdığı şurada görevliymiş" diye bir şeyler anlatıyordu heyecanlı ses tonuyla arkadaş... "Ee?" dedim ne var bunda? Bir yandan da tavada nar gibi kızaran keşleri çevirmeye çalışıyorum tabi. "Olur mu yahu!" dedi arkadaş, gururlanarak ve şöyle devam etti: "Ne sandın her yerde varız biz. Nasa'da bile Geredeli vardır kesin!"

-“O kadar da değildir be...” demiştim o gün. Meğer o kadarmış sevgili dostlar!

Bob Ergun'un soyadına bakınca "Acaba mı?" dedim. Türkiye'den ABD'ye göç eden bir bilim insanı olabilir miydi? Bu merak çerçevesinde işe koyuldum. Akademik arama motorlarına Ergun'un adını yazdığımda binlerce kez atıf almış yaklaşık 167 bilimsel makale ile karşılaştım. Fakat "aha!" dediğim şey ise Bob'un bir adının Robert diğer adının da "Enis" olmasıydı. Peki ya kimdi bu Bob Robert Enis Ergun? Konumuzla ilgisi neydi?

Bir yandan daha fazla soğumadan kızarmış keşlerini yiyor diğer yandan da Robert Enis Ergun'u araştırmaya devam ediyordum. Bir Geredeli için keşsiz bilimsel çalışmalar düşünülmemel! Neyse konumuza dönelim. Robert Enis Ergun, Amerika'da doğmuş ve iki kardeşi olan bir Amerikan vatandaşıydı. "Tüh ya! Bir an bizim oralılara benzetmişim" derken Robert Enis'in kardeşlerinin isimlerini araştırmaya başladım. Bir şeyler kemiriyordu içimi. Nihayetinde "Enis" ismi tesadüf olamazdı... Kardeşlerden James Christopher, 1957 yılında doğmuş olmasından mütevellit Gerede tabiriyle "here" olanıydı. David Lowrey (1952), en büyüğü; Robert Enis ise 1954 yılında doğmuş olması münasebetiyle ortanca çocuğu. Bu üç kardeşin anneleri ise Dorothy Stuart Karns (1927) isimli bir Amerikalıydı. Buraya kadar "Enis" adı dışında bizim topraklara bir aidiyet bulamadığım için araştırma hevesimde kırılmıştı. Bir mola vererek sıcak kahve mi alıp tekrar masama döndüm demek isterdim ama Geredeli olarak erik hoşafı içmek daha cazip gelmişti. Hoşafı içtiğimden midir nedir okuduğum satırlar bizim topraklara doğru dörtlüna koşmaya

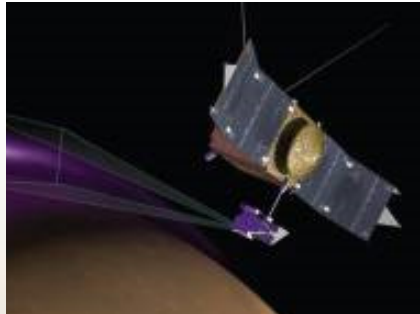
başlamıştı. Meğer Anne Karns, 21 yaşındayken 29 yaşında bir Türk'le, Sabri Ergun (1918) 'la evlenmişti. Nihayet konuyu bize bağladık ahali! Peki, kimdi baba Sabri Ergun?

Sabri K. Ergun, 1918'de Gerede'de dünyaya gelmiş 1943'te ABD'ye gitmişti. Columbia Üniversitesi'nde kimya mühendisliği okumuş, master yapmış. Doktorasını ise 1956'da Viyana Teknoloji Üniversitesi'nden almıştı. Dönünce, bugünkü Carnegie Melon Üniversitesi'nin o zamanki mühendislik bölümü olan Carnegie Teknoloji Enstitüsü'nde çalışmaya başlamış. Katı durum fiziği ile ilgili araştırmalarda sorumluluk üstlenmişti. Çeşitli şirket ve araştırma kuruluşlarında çalışan Sabri K. Ergun, 2006'da yaşama veda etmişti.

Ergun'un bilime katkısı olan kendi adıyla anılan bir denklemi vardı: Ergun Denklemi ya da Ergun Eşitliği.

Denklemin, akışkan mekaniği üzerine olduğu ve akışkan yataklardaki basınç kaybını hesaplamayı sağladığı çeşitli kaynaklarda aktarılmaktadır. Bu buluş sayesinde, çelik sanayinde üretim kapasitesinin ikiye katlanabildiği anlatılıyor.

Böylesine önemli bir buluşa imza atan Ergun'u bir Geredeli olarak bilenlerin sayısı sanırım bir elin parmaklarını geçmeyecektir. Ne yazık ki Ergun, Türkiye ile bağlarını öylesine koparmıştır ki,

Gelelim Mars ve Gerede isimlerini aynı hikâyede buluşturan habere... Haberin manşeti şöyle: "Mars'ta Parlayan Morötesi Işıma Saptandı". NASA'nın MAVEN adındaki uydusu Mars atmosferinde tanımlanamayan morötesi ışınlar ile toz bulutları keşfetmişti.

Bu büyük keşfi yapan ve 2014 yılından beri Mars yörüngesinde dolaşan MAVEN uydusunu oluşturan yer ise Colorado Üniversitesi Atmosferik ve Uzay Fiziği Laboratuvarı. Yetkili kişi ise yanda fotoğrafını da koyduğum, Bob Ergun.

CNET Your guide to a better future

Science

Glowing ultraviolet aurora spotted on Mars

NASA's orbiting Mars probe has spotted two surprises in the Red Planet's atmosphere: an unexplained dust cloud and a deep ultraviolet aurora.

NASA'nın Mars'taki keşfiyle ilgili Amerikan bilim dünyasında yer alan haber

$$f_p = \frac{150}{Gr_p} + 1.75$$

where f_p and Gr_p are defined as

$$f_p = \frac{\Delta p}{L} \frac{D_p}{\rho v_s^2} \left(\frac{\epsilon^3}{1 - \epsilon} \right)$$

and

$$Gr_p = \frac{\rho v_s D_p}{(1 - \epsilon)\mu} = \frac{Re}{(1 - \epsilon)};$$

Ergun equation

hatırlayıp arayan bile bulamamaktadır. Öyle ki; Prof. Erdal İnönü, 2004 yazında Assos'ta düzenlenen 2. Bilimsel Türk Sosyolojisi Sempozyumu'nda Sabri K. Ergun'u anlatmak ister. Bilime katkısı olan sayılı Türk bilim adamından biridir Ergun; İnönü'ye izine ulaşmaya çalışır.

Ergun'un 1950'li yıllarda ABD'ye gittiğini öğrendiğini belirten İnönü, şunları söyledi: "Formülü 1950'de bulmuş ve ABD'ye gitmiş. Halen hayattaysa 80 veya 90 yaşlarında olması lazım. Kendisi ABD'de Maden Enstitüsü'nde görev yapmış. İzine bir türlü rastlayamadım. Hayatta olup olmadığını bile bilmiyorum. Ancak en son bir arkadaşımın Ankara'da izine rastlandığına dair bir bilgi aldım. Ailesinin de izini bulamadım. Daha sonra da onun hayatı hakkında bir kitap yazmak istiyordum."

Milliyet Gazetesinde yayımlanan haber ses getirir ve Ergun'un izi Amerika'da bulunur. Ergun'un, Gerede'de başlayan yaşam öyküsü Almanya ve Amerika'da devam eder. İkinci dünya savaşının buhranlı ortamında Almanya'daki birçok bilim insanı gibi o da Almanya'da bilim üretecek ortamı yitirir ve Amerika macerası bu şekilde başlamış olur. Kendisi de Milliyet'te yer alan haberde bu ifadeleri doğrular nitelikte şunları aktarmıştır: "1940'larda Almanya'dan savaş nedeniyle ayrıldım. Yükseköğrenimime ABD'de devam ettim ve üniversitelerde dersler verdim. California'ya yerleştikten sonra benim gibi profesör olan Dorothy ile evlendim ve 3 erkek çocuğum oldu. Eşimin hastalığı nedeniyle aktif çalışmalarına son vererek California'dan Madison'a taşındım.

Profesörlük yaptığım Berkeley Üniversitesi'nde, halen okutululan birçok kitabım var. 'Ergun Denklemi' de hâlâ problemlerin çözümünde kullanılmaktadır."

Ergun, 2006'da Madison'da yaşamını yitirir. Hikâye böyle... Fakat Sabri Ergun'un hiç Türkiye'yle, Gerede'yle bağlantısı olmaması sizce de tuhaf değil mi? Oysa çok başarılı olmuş, adını bilimin en parlak sayfalarına yazdırmış biri için hem de? Gerçekten bir tuhafılık vardı. Yazar Uğur Ses (2015), bu durumun peşine düşmüş ve bakın hangi bilgilere ulaşmış:

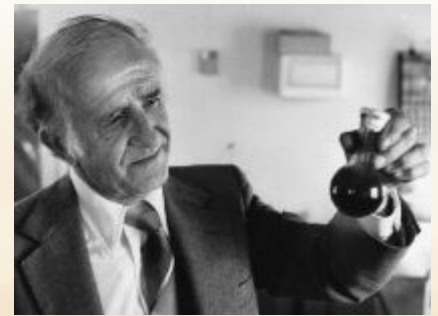
Sabri Bey'den 10 yaş küçük Ayvalıklı doktor Hasan Horto, tıp uzmanlığı için ABD'ye gidiyor. Cleveland'da iç hastalıkları uzmanlığını aldıktan sonra Türkiye'ye dönüyor. Bir süre, çeşitli yerlerde bulunduktan sonra yeniden ABD'ye gidiyor. Gittiği yer Pittsburgh. Tam da Sabri K. Ergun'un 1948'de evlendiği yer olan ve 1974'e kadar yaşadığı, Carnegie'de çalıştığı yerde. Tanışıyorlar bir vesile ile ikili. Nitekim Ergun'un hayatına tanıklık eden Dr. Hasan Horto'dan dinleyelim birde Ergun'u:

"1930'lu yılların sonları veya 1940'lı yılların başlarında devletimiz yurtdışına öğrenci göndermek üzere Türkiye genelinde imtihan açar. Liseyi yeni bitirmiş Sabri Ergun da imtihanı başarı ile kazanır. Amerika'ya fizik öğrenimi için gider. Fizik öğrenimini tamamladıktan sonra yurda döner. Gelin görün ki o dönem ne özel sektörde ne de devlet sektöründe fizik tahsili yapmış insanı çalıştıracak bir kadro yoktur. Sabri Ergun'u devlet sektöründe kütüphane memuru olarak tayin ederler. Sabri Bey ekmek parasını kütüphane işinden kazanır ama esas ilgisi, esas tutkusu fizik olduğundan asla mutlu olmaz. Herhalde devlete olan mecburi hizmetini kütüphane memuru olarak ödedikten sonra, hem buruk, hem de düş kırıklığı içinde Amerika'ya döner. Amerika'nın tanınmış üniversitelerinde hem bilimini, hem de mesleğini geliştirir. Ülkesini ve ülkesinin insanını çok sevdiğinden tekrar yurda dönüş denemesi yapar. Amerika'da uzun yıllar Türklerle teması olmadığından Türkçesi ve şivesi biraz bozulmuştur. Akrabaları ve yakınları "sen Ermenilerin Türkçe konuştuğu gibi Türkçe konuşuyorsun" diyerek yarı alaylı bir şekilde onu eleştirirler. Dost ve akrabalar "sen Amerika'da ne tahsili yaptın?" diye sorgulamaya geçerler Sabri Ergun'u... O da "fizik tahsili yaptım; iyi bir fizikçiyim" der. O zamana kadar, bu akrabalar, bu dostlar, hiç fizik mesleğini duymamış olduklarından olsa zahir; sorulara devam ederler. "Ne yani doktor mu oldun?" Cevap: "Hayır" "Mühendis mi oldun?" Cevap: "Hayır". "Mimar mı oldun?" Cevap: "Hayır". "Öyleyse avukat oldun?" Cevap: Gene "Hayır". Sonunda bir akraba kadın, dayanamaz; cevabı kendisi patlatır: "Hiç canım faso-fiso". Bu faso-fiso sözü, bir hançer gibi, öylesine işlemiş ki Sabri Ergun'un yüreğine; uzun yıllar geçmiş ama etkisini atamamıştı üzerinden... Her karşılaştığımızda bu

tatsız olayı hatırlardı. Bu olumsuzluk ve acıların yanı sıra çok sevdiği ülkesinde mutlu olabileceği bir iş bulamadığından, çaresiz, bir daha geri dönmek üzere tekrar Amerika'ya gider. Tabii bu sefer burukluk ve düş kırıklığının ötesinde, kendi ülkesine ve ülkesi insanına kızgınlık ve nefreti de birlikte taşıyarak... Amerika'nın tanınmış üniversitelerinde tekrar çalışmalara başlar. Bilime katkılar sağlar. Dorothy Ergun hanımla evlenir, 3 oğlu olur. Ama bu sefer nerede bir Türk görse Türklere fersah, fersah kaçar. Geçen yıllar içinde Türkçeyi tamamen unuttur. Ama kan bağıdır, kan çekiyor herhalde dayanamaz, Pittsburgh'ta biz Türklere yaklaşıp. Sabri Ergun'u 1969 yılında, Pittsburgh Türk-Amerikan Derneği'nin kongresinde tanıştığımda hiç Türkçe konuşmıyordu. Sadece bir türlü unutamadığı iki Türkçe kelime kalmıştı belleğinde "Faso-fiso"... Pittsburgh'ta arkadaşlarımızdan hiç ayrılmadı. Pittsburgh Türk-Amerikan derneğinin İngilizce tüzüğünü o hazırladı. O zaman Orta-Doğu Üniversitesinden mezun olmuş başarılı öğrencilerimiz Pittsburgh'ta doktora çalışmaları için bulunuyorlardı. Bu başarılı arkadaşlarımız Türk ve Amerikan çocukları için folklor çalışmaları yapıyorlardı. Sabri Ergun dernek ve folklor çalışmalarına hem maddi, hem de manevi çok büyük yardımlar sağladı. Türkçe'yi yeniden öğrendi. Sabri Ergun 1973 yılı Temmuzunda, oradaki arkadaşlarla bizleri evinde ağırladı. Bizi Türkiye'ye uğurladıktan sonra, kendisi de aynı yaz California'nın yolunu tuttu."

Velhasıl, biz Geredeliler olarak en az Aziz Sancar kadar değerli bilim insanımız Sayın Ergun'a gereken önemi göstermeli, onun adını kurumlarda, caddelerde, sokaklarda yaşatmalıyız.

Kim bilir Gerede'de bir gün, "Sabri Ergun Bilim Festivali'ne Hoşgeldiniz!" ya da "Aşık Figani Şiir Ödülleri Başlıyor!" gibi afişler görsek güzel olmaz mıydı?

Kaynakça

Ses, U. (2015). "Mars'ın Kapisına Gerede'de Anahtar", <https://ugurses.net/2015/03/22/marsin-kapisina-gereden-anahtar/> Erişim Tarihi: 08.03.2023.

Starr, M. (2015). "Glowing ultraviolet aurora spotted on Mars", <https://www.cnet.com/science/glowing-ultraviolet-aurora-spotted-on-mars/> Erişim Tarihi: 08.03.2023.

"Sabri Ergun" https://en.wikipedia.org/wiki/Sabri_Ergun Erişim Tarihi: 08.03.2023.

"Bir Yıldız Kaydı" (2007). Milliyet, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/bir-yildiz-kaydi-258966> Erişim Tarihi: 08.03.2023.

Sabri Ergun	
Born	March 1, 1918 Gerede, Ottoman Empire
Died	February 18, 2006 (aged 87) Madison, Wisconsin, United States
Nationality	Turkish
Alma mater	Columbia University Vienna University of Technology
Known for	Ergun equation Scientific career
Fields	Chemical engineering
Institutions	Carnegie Institute of Technology Lawrence Berkeley National Laboratory

ARAŞTIRMA

HALİL ALİOĞLU

Orman Yüksek Müh., Gerede Belediyesi Eski Başkanı(1984-1999)

GEREDE İLÇESİ AĞAÇLANDIRMA ÇALIŞMALARI

Gerede ilçesinin kuzey-güney istikame-
tindeki Dayıoğlu deresi yıllarca taşkın yapmış
ve şehir içinde tahribat yapmıştır. Bu sellerin
ve taşkınların önlenmesi için dere mecrasının
ağaçlandırılması 1970'li yıllarda düşünülmüş
ve dere mecrası kalın duvarlarla emniyet altına
alınmıştır.

Gerede Orman İşletmesi Müdür Yardımcısı
rahmetli Tahsin Darende, 1973 yılında emekli
olduktan sonra aynı yıl Gerede Belediye Baş-
kanı seçilmiştir. Dayıoğlu deresinin etrafının
ağaçlandırılmasına, özellikle hayvan sahipleri
karşı çıkmış ama halkın ikna edilmesini Be-
lediye Başkanı Tahsin Darende sağlamıştır.
Dönemin Orman Bakanı Turhan Kapanlı da
Gerede'ye gelerek projeye destek vermiş ve
Dayıoğlu deresi yamaçları ve kuzeyi ağaçlan-
dırılmıştır. Esas ağaçlandırma çalışmaları ise
1976 yılında Ağaçlandırma Şefi Selami Bayrak
döneminde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde
Esentepe yolunun kuzeyi ağaçlandırılmıştır.
Ağaçlandırmada tüplü ve boylu fidan dikimine
öncelik verilmiştir. Ayrıca Gerede'de Çapaklı,
Karapazar, Eğriova ve Yeniçağa'da suni genç-
leştirme projeleri yapılmıştır. Esentepe'de ise
erozyon kontrolü amaçlı orman içi ağaçlan-
dırma projeleri yapılmış ve uygulamaya konul-
muştur.

Esentepe projesi, Gerede Gölünün kuze-
yinde Gerede-Bolu güzergahı ile orman ara-
sında gerçekleşmiştir. Aynı proje Gerede'nin
kuzeyinden Gerede-Karabük güzergahı kuze-
yinden devam etmiştir. Projenin amacı Gerede
yerleşkesi ile Gerede-Karabük yolunu sel ve
taşkınlardan korumaktı ve zamanla amacına
ulaştı. Bu projenin devamı ise Ağaçlandırma
Şefi Abdullah Arslan zamanında devam et-
miştir.

Projede ana dere yatağında denge meyili
hesabı ile 7 adet meyil ıslah barajı, yamaçlar-

daki kuru duvar, çok eğimli yüzeylerde çift tak-
viyeli derin teraslar yapılmıştır. Ağaçlandırmada
yörenin doğal ağacı sarıçam önerilmiştir.
Yamaç bitkilendirilmesi fidan dikimi ile tamam-
lanmıştır. Bu çalışmalar sonunda Dayıoğlu de-
resinin sel ve taşkınlarla ilçeyi tehdidi ortadan
kalkmıştır. Bu projeyi başlatan ve bitiren başta
merhum Belediye Başkanı Tahsin Darende ve
Selami Bayrak'a teşekkür ederiz.

1982 yılında ise Ağaçlandırma Şube Mü-
dürü sınıf arkadaşım merhum Rüstem Alpas-
lan tarafından Haşat projesi yapıldı. Projeye
Ağaçlandırma Şefi Abdullah Arslan tarafından
1983'te başlandı. Bu projeyle ayrıca Gere-
de-Karabük yolu kuzeyi de ağaçlandırılmıştır.

12 Eylül sonrası Gerede Kaymakamı Ala-
addin Yüksel'in talebi üzerine Gerede-Kızıl-
cahamam E5 kenarı için Burgaz projesi ya-
pıldı ve Ağaçlandırma Şefi Abdullah Arslan

zamanında başlayana proje Ağaçlandırma Şe-
fi Abdullah Öztürk zamanında bitirildi. Haşat
projesinde 1000 hektarlık alan başarılı şekilde
ağaçlandırılmıştır.

Eğriova projesi de Selami Bayrak zama-
nında başlamış ve Abdullah Aslan zamanında
bitirilmiştir. 1981'de Gerede Orman İşletmesin-
de Müdür Yardımcısı iken Kaymakamlık-Or-
man İşletmesi olarak Atatürk'ün 100.yıl do-
ğumu nedeniyle şehir mezarlığının kuzeyi
ve batısında "100. Yıl Ağaçlandırılması" adı
altında ağaç bayramı yapıldı ve bu bölgeler
ağaçlandırıldı. Nitekim şu anda bu ağaçlar 42
yaşına gelmiş bulunmaktadır.

1982'de ise ağaç bayramı Gerkonsan Ge-
nel Müdürü Mahmut Yalçın'ın talebi üzerine
Gerkonsan'ın güneyindeki boş arazide yapıldı
ve bu bölge ağaçlandırıldı. Şu anda bu ağaçlar
41 yaşında olup Organize Sanayinin girişinde
E5 kenarında bulunmaktadır.

1982 Gerkonsan güneyi, Organize Sanayi girişi ağaçlandırması

1985'te Belediye Başkanlığım sırasında Esentepe yolunun sağındaki alan, "Egemenlik Ormanı" adı altında Belediye-Orman İşletme ve muhtarlıklar işbirliği ile evlere 10 mt. mesafeye kadar ağaçlandırıldı.

1986'da daha önceden tampon bölge olarak ayrılan ve yapılamayan Kabiller Mahallesi'nin kuzeyindeki Kavacık mevkii, Kabillerin erozyona karşı sigortası olarak projelendirildi ve Belediye-Orman İşletmesi işbirliği ile ağaçlandırıldı. Bu proje sayesinde Gerede'nin kuzeyden bir ay gibi ağaçlandırılması bitirildi. Bu çalışmalarda bizlere destek olan Kitirler mahallesi muhtarı Sıtkı Çakır ve Kabiller mahallesi muhtarı merhum Fahrettin Cin'e teşekkür ederiz. Şu andaki ağaçlar ise 37 yıllık oldu.

1986'da yine Dörtdivan Yongalı bölge sefliği yaptığım yıllarda -hayalim olan- Dörtdivan son köyü Yalacık'la orman arası 15-20 km'lik boş alana ağaçlandırma projesi yapılması için Ağaçlandırma Şube Müdürü

Rüstem Alpaslan'a ricada bulundum. Bu konuyla ilgili proje yapıldı, programa girdi ve proje başladı fakat yöreden büyük tepki gördü. Proje durma noktasına geldi. Devlet Bakanı sayın Kazım Oksay'a projeyi anlattım ve projeye destek vermesini ve durdurulmamasını talep ettim, o da destek verdi ve gelen heyetlere taviz vermedi. Nitekim proje gerçekleşti. 33 yıllık bir ağaçlandırma oldu. Miktarı 900 hektardır.

1995'te ise Yeni Mahalle'nin meyilli kuzey kısmı, Tabakhaneye bakan yamaçları Belediye-Orman İşletmesi işbirliği ile ağaçlandırıldı.

Belediye Başkanlığım sırasında özellikle ilk ağaçlandırmaya teşebbüs eden, çok tepki alan fakat vazgeçmeyen, ilk ağaçlandırmaları başlatan Orman İşletmesi Md. Yardımcılığı ve daha sonra da Belediye Başkanlığı döneminde ağaçlandırmalara devam eden Tahsin Darende adına, ayrıca Esentepe yolunun kuzeyini de ağaçlandırdığı için bu ağaçlandırma alanına "Tahsin Darende Hatıra

Ormanı" adı verilerek tescili için Orman Bölge Müdürlüğüne müracaat ettik. Planlama Şube Müdürü olan hemşerimiz Geredeli Enver Gülcan, konuyu Bakanlıktan takip ederek tescil işlemini gerçekleştirdi ve 1996 yılında, yerinde tören yapılarak tüm Darende ailesi çağrıldı, orman tabelası dikildi. Bu konuda yardım ve desteklerini esirgemeyen ayrıca bu ağaçlandırmalar hakkında verdiği dokümanlar için hemşerimiz Orman Yük. Mühendisi Enver Gülcan'a da teşekkür ederiz.

Son olarak bu projelerin gerçekleşmesinde emeği geçen Devlet Bakanı Sayın Kazım Oksay'a, Gerede Belediye Başkanı merhum Tahsin Darende'ye, ilçe Kaymakamı sayın Alaaddin Yüksel'e, projeleri yapan Ağaçlandırma Şube Müdürü merhum Rüstem Alpaslan'a, Ağaçlandırma Şefleri Selami Bayrak'a, Abdullah Aslan'a, Abdullah Öztürk'e ve tüm emeği geçenlere şahsım ve Geredeliler adına teşekkür ederim.

1982 Gerkonsan güneyi, Organize Sanayi girişi ağaçlandırması

TARİH

Doç. Dr. EROL EVCİN

Kültür ve Turizm Uzmanı

CUMHUR REİSİ İSMET İNÖNÜ'NÜN YENİÇAĞA VE GEREDE'Yİ ZİYARETİ (7 Ağustos 1939)

İsmet İnönü, Millî Mücadele döneminden itibaren Bolu ile yakın askerî ve siyasi ilişkiler içinde olmuştur. Albay İsmet (İnönü) Bey 1920 yılı başlarında Erkan-ı Harbiye Müsteşarlığı görevinde bulunuyordu. İstanbul'un İtilaf kuvvetlerince resmen işgalinin ardından Mustafa Kemal Paşa'nın daveti ile her türlü tehlikeyi göze alarak bir nefer kıyafetiyle beraberinde Meclis-i Meb'ûsân-ı Osmânî Reisi Celâleddin Ârif, Yozgat Mebusu İsmail Fazıl Paşa, Binbaşı Saffet (Arıkan), Saruhan Mebusları Reşit ile İbrahim Süreyya Bey, Kırşehir Mebusu Rıza ve Özbekler Dergâhı Hadimi Şeyh Ata Efendi gibi isimler olduğu hâlde Bolu üzerinden Ankara'ya intikal etmiştir. Bu sırada Bolu'yu ve Boluluları daha yakından tanıma fırsatı bulmuştur. TBMM açılınca Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisliği'ne getirilen İsmet Bey'in Bolu ve çevresinde meydana gelen ayaklanmalar nedeniyle bölge ile irtibatı devam etmiştir. Daha sonra Batı Cephesi Komutanı olarak aldığı tedbirlerle Bolu çevresinde Yunan kuvvetlerinin durdurulması, geri püskürtülmesi ve asayiş ve sükûnetin temini hususunda da etkin bir rol oynamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ebediyete irtihali Türk siyasi hayatında önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin kuvvetli

bir şekilde hissedildiği bu dönemde Teşkilat-ı Esasiye Kanunu gereğince yeni devlet reisinin seçimi için hazırlıklara başlanmış ve nihayetinde TBMM'de yapılan 11 Kasım 1938 tarihli toplantıda İsmet İnönü "Cumhur Reisi" olarak seçilmişti. İnönü, "Cumhur Reisi" sıfatıyla halkın sorunlarını ve taleplerini bizzat yerinde görüp bunlara çözüm üretmek üzere Ankara'daki çalışmalarının müsaade ettiği ölçüde yurt dışında seyahatlere çıkmıştır. Bu vesileyle hükümetin uygulamaya koyduğu kararların ve yasaların halka nasıl yansıdığı konusunda bizzat, doğrudan ve yerinde gözlem yapma imkânı bulmuştur. Anadolu'nun muhtelif bölgelerinin coğrafi, sosyal, kültürel ve iktisadi özellikleri ile devlet ve millet hayatına

sunabileceği imkânları tespit etmiştir. Bu münasebetle halk da devletin en yetkin makamına sorunlarını ve taleplerini doğrudan iletme imkân ve fırsatı bulmuştur.

Cumhur Reisi İsmet İnönü'nün Bolu Seyahati

İkinci Dünya Savaşı'nın arifesinde Türkiye'nin büyük sorunlarla yüz yüze geldiği bir dönemde Cumhur Reisi İnönü, 5-7 Ağustos 1939 tarihlerinde 3 günlük bir program kapsamında Ankara'dan başlayan seyahati vesilesiyle Ayaş, Beypazarı, Nallıhan, Mudurnu, Bolu Merkez, Yeniçağa, Gerede, Kızılcahamam, Kazan gibi Anadolu'nun güzide bir coğrafyasını ziyaret etmiştir. İnönü'nün söz konusu seyahati kapsamında Yeniçağa ile Gerede ziyaretleri de önem arz eden özellikler göstermektedir. Bu seyahat

"İnönü'nün Bolu'da halk tarafından karşılanması"

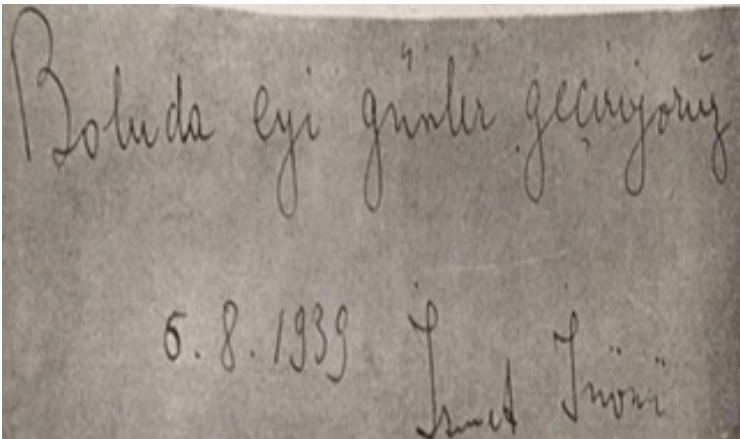
bütün havaiyi sevinç ve heyecan içinde bırakmıştır.

İnönü, 5 Ağustos 1939 sabahı saat 6.00'da beraberinde eşi Mevhibe Hanım olduğu hâlde Çankaya'dan otomobille yola çıkmıştır. Cumhuriyet Reisliği Umum Kâtibi Kemal Gedeleş, Başyaveri Celâl, yaverleri Şükrü, Cevdet ve Cahit, Ankara Vali Vekili Dilâver, Ankara Emniyet Müdürü Şinasi Turga, Jandarma Komutanı Fettah ve Ankara Nafia Müdürü Aziz Bey de otomobillerle İnönü'ye bu seyahatte eşlik etmiştir. Cumhuriyet reisi maiyetindekilerle Ayaş'a, Beypazarı'na, Nallıhan'a ve Mudurnu'ya kısa süreli ziyaretlerde bulunmuştu. İnönü beraberinde eşi ve refakatindekiler ile 5 Ağustos cumartesi akşamı Bolu'ya vasil olmuştu. Otomobili halkın tezahüratı arasında vali konağının önünde durmuştu. Şehir adına Belediye Reisi Reşat Aker karşılamada bulunmuş, sonra bir hanım ve bir mektep talebesi İnönü'ye çiçek buketleri takdim etmişti. Sağlı sollu mahşeri bir kalabalık arasından geçen cumhuriyet reisi askerleri teftiş etmişti. Maiyetindekilerle bir süre yürüdükten sonra "Riyaseti Cumhuriyet Bayrağı" çekilerek istirahatı için tahsis edilen vali konağına geçmişti. İnönü, Bolu'da geceyi dinlenerek geçirmişti. Ertesi gün şehirde incelemelerine devam

etmişti. Öğleden önce vali konağında Belediye Reisi Reşat Aker ile Parti Vilayet Reisi Şeref Sarier'i kabul etmiş ve onlardan şehrin genel durumu hakkında bilgi almıştı. Ardından vali konağının karşısında bulunan askerî mahfeli ve mahfelin içinde bulunduğu bahçeyi gezen İnönü, Alay Komutanı Mehmet Ali Bey'den mahfel teşkilatı hakkında bilgi almıştı. Takiben Askerî Garnizonu ziyaret ederek, buradaki askerleri teftiş etmişti. Cumhuriyet reisi maiyetiyle geçtiği belediye binasında Belediye Reisi Reşat Aker, Vali Naci Kıcıman ve Milletvekili Emin Yerlikaya'dan şehre ilişkin muhtelif işler, projeler ve şehir planı hakkında harita üzerine izahat almıştı. Ziyaret programı kaplıcalara ve Karacasu'daki kereste fabrikalarına yönelik incelemelerle sürmüştü. Bolu ve çevresinde inceleme faaliyetlerini kapsayan yoğun gündüz programının ardından akşam saat 19.00'a doğru vilâyet konağına dönen İnönü, burada da halk ile temaslarına devam etmişti. Bu münasebetle Gerede, Düzce ve Akçakoca'dan gelen heyetler ile Bolu merkezindeki esnaf ve çiftçileri dinlemişti. Her kesimden halkı temsil eden bu heyetlerin açıkça dile getirdikleri sorunlar ve talepler hakkında geniş çaplı olarak bilgi alan İnönü'nün hasbihaller sırasında

bizzat not tuttuğu hususlar da olmuştu.

Bu çerçevede İnönü ile görüşmek üzere Gerede'den gelen heyet Gerede Belediye Reisi İhsan Yalçın ile Parti Reisi Faik Doğan'dan oluşuyordu. Söz konusu heyet Gerede ahalisinin demirci, marangoz ve semerci gibi küçük sanat erbabından oluştuğunu, bunların ürünlerini satacak pazar imkânlarının kısıtlılığını ifade etmişti. Örneğin kasabada 4 bakırcı mevcut ihtiyaçları karşılayabilecek iken 10 bakırcının faaliyet gösterdiği görülmektedir. Saraç esnafı ürünlerini satmak üzere Bolu'ya, demirci esnafı ise Kızılcahamam ile Bayındır'a götürmekteydi. Yalçın, küçük sanat erbabının meslek bilgilerini artırmak üzere bir mektebe ihtiyaç duyduğunu dile getirmişti. İnönü'nün yöredeki dokumacılık faaliyetleri hakkındaki sorusu üzerine de Yalçın, mekteplerde pek olmamakla birlikte köylerde dokumacıların bulunduğunu, ancak Kastamonu dokumalarının Gerede'dekilere nispeten daha kaliteli olduğunu ve rağbet gördüğünü vurgulamıştı. Köylü ipliği pamuk halinde almakta, evinde eğirip dokumakta ve kendi dokuduğu kıyafetleri giymekte idi. Köylünün pazardan bir şey almaya maddi imkânı yoktu. Diğer

"İnönü'nün Bolu Halkevi hatıra defterine el yazısı ile düştüğü not"

"İnönü, Yeniçağa halkını selamlarken", Ulus, 8 Ağustos 1939, s.1.

yandan Yalçın, köylülerin yün ipliğini ellerindeki iptidai vasıtalarla üretmeye çalıştığından bahsetmişti. Bu durumda üretimi köylülere büyük zahmet veren yün ipliğinin pamuk ipliği gibi hazır paketler halinde satılması köylüleri geniş ölçüde rahatlatacaktı. Bu hususta konuşmalar devam ederken İnönü, ertesi gün Gerede'ye geleceğini ve köylüleri kendi yaptıkları kıyafetleri ile yerinde görmek istediğini söylemişti. Cumhuriyet reisi, Yalçın'a Gerede keresteciliği hakkında sorular sormuş, Yalçın ise kerestecilik işlerinin devlet işletmesinin kontrolünde olmasının ve tomruğun devlet tarafından satılmasının Geredeliler için daha faydalı olacağını belirtmişti. 5 senedir belediye reisliği görevinde bulunduğunu beyan eden Yalçın'a gülümseyerek Gerede'de başarılı çalışmalar yapılıp yapılmadığını ertesi gün bizzat gözlemleyeceğini ifade etmişti. Gerede heyetinin diğer temsilcisine de mahsul durumunun nasıl olduğunu sormuş, o da 10 kadar köyü ve hatta kasabayı dolu vurduğunu, bu nedenle mahsullerin zarar gördüğünü belirtmişti. Bu

sırada Vali Kıcıman'ın afetten zarar gören köylüler için Kızılay'ın 1000 lira kadar yardımda bulunduğunu beyan etmesi üzerine Yalçın bunun yeterli olmadığını ve hane başına çok az miktarda bir para düştüğünü vurgulamıştı. İnönü'nün ne gibi bir çözüm önerisi düşündüklerini sormasıyla Yalçın, paradan ziyade yiyeceğe ihtiyaç duyulduğunu ifade etmişti. Konu Gerede'de görüşülmek üzere bu şekilde kapanmıştı. Bu konuşmalar sırasında Belediye Reisi Yalçın'ın göğsündeki istiklal madalyası İnönü'nün dikkatini çekmişti. Yalçın bunun üzerine İstiklâl Savaşı sırasında İnönü mevzilerinde yedek subay olarak 24. Tümen'in bölük kumandanlığını yaptığını ifade etmişti.

İnönü'nün Bolu Merkez'den Ayrılışı ve Yeniçağa-Gerede Ziyaretleri

Cumhuriyet Reisi İnönü, 7 Ağustos Salı günü Bolu'dan ayrılmış ve yarım saat sonra Yeniçağa gölü adı ile anılan genişçe bir gölün kıyısında kurulan "Yeniçağa" nahiyesine ulaşmıştı. Halk burada da cumhuriyet reisini

coşkun bir şekilde karşılamıştı. İnönü, gölün kenarındaki küçük köşkte yarım saat kadar istirahatın ardından yöre halkı ile hasbihal etmişti. Eski adı "Reşadiye" olan Yeniçağa'da göl kenarına varıldığı zaman binlerce vatandaşın burada birikmiş olduğu görülmüştü. Gölle doğru uzanan iskele bayraklar, dallar ve halılarla süslenmişti. Köylüler, İnönü'den bir kahve içmesini rica etmişti. Cumhuriyet reisi, eşi Mevhibe Hanım ile halkın arasında ilerlerken köylü kadınlardan oluşan bir topluluk "Hoş geldin" diye haykırıyordu. İnönü iskeleye doğru ilerlerken etrafını saran Yeniçağalılarından 12 yaşındaki Abdullah Demirkol ile sohbet etmişti. Bu sırada gölün derinliğini sormuş, 20 metre kadar derinlikte olduğu cevabını alınca, bu teorik bilgiyi somutlaştırmak istemişti. Bu münasebetle: "20 metreyi gösterir misin bana, şöyle yürü ve 20 metre ileride dur bakalım." demişti. Çocuk bir asker gibi geri dönerek talim yürüyüşü ile ilerlemiş ve aynı ciddiyetle biraz ileride durmuştu. Çocuğun mesafeyi isabetli tahmini İnönü'yü memnun etmişti. Yeniçağa

"Yeniçağa'da bir köylü cumhuriyet reisine taleplerini bildiriyor"

"İnönü, Yeniçağa halkıyla konuşurken"

gölü suyu berrak ve temiz, içinde yabani ördeklerin, kazların, toyların ve angutların dolaştığı, Belediye Reisi Reşat Aker'in deyimiyle: "Mehtapta müstesna bir letafet arz eden bir doğa parçası" idi. Gölün üstüne uzanan iskelede İnönü ve Mevhibe Hanım'a soğuk ayran ikram edilmişti. Cumhuriyet reisi bir an duraklayarak karşı sırtları gözden geçirmişti. Sırtlar çıplaktı ve yakın dağlarda tek tek ağaç gözüküyordu. İnönü köylülere: "Sizin köyünüzde orman yok mudur? İçinizde ağaçlıkların eskiden köye ne kadar mesafede olduğunu bilen var mı?" demiş ve içlerindeki en yaşlı kişiye çocukluk dönemindeki orman sınırını sormuştu. Yaşlı vatandaş orman arazisinin 30 sene öncesine kadar Reşadiye gölü kıyılarına doğru uzandığını ifade etmişti. Hâlihazırda ise Garbi Aladağ'a kadar orman yok idi. Diğer yandan İnönü harita üzerinde incelemelere başlamış ve köy muhtarı Hasan Tandut'a da ormanın köye ne kadar mesafede olduğunu sormuştu. Aldığı 4 km cevabının ardından, bir senede ormanın ne kadar geri çekildiğini öğrenmek istemişti. Hâlihazırda

olmamakla birlikte eski duruma göre yıllık ortalama 15-20 dakikalık bir mesafedeki orman örtüsünün tahrip edildiği cevabını almıştı. Böylece çam ormanları ile dolu olan bölgenin bir kısım bilinçsiz insanın etkisiyle bozkır halini aldığı ve orman sınırının geri çekilmesine neden olduğu anlaşılmıştı. Bu durumun: "Ormanlar yurdun hazineleri ve ilk safta gelen refah kaynaklarıdır. Ağaç ve ormanını sevmeyen vatanını da, yurdunu da sevmez. Bu sevgiyi göstermeyen millet kurumaya mahkûmdur." düşüncesine sahip İnönü için üzücü bir görüntü arz ettiğine hiç şüphe yoktur. İnönü, tam bu sırada yüzlerce köylü gencin soyunup göle atladığını görmüştü. Yüzerek iskeleyi kuşatan gençler cumhuriyet reisini alkışlamışlardı. İnönü köylülere gölde yüzüp yüzmediklerini sormuş, buna küçük büyük bütün köylülerin sabah akşam gölde yüzebildikleri cevabını almıştı. Bu cevap İnönü'yü memnun etmişti. Yeniçağlıların kıyafetleri de İnönü'nün dikkatini çekmişti. Yöre insanı hemen hemen aynı tür ve renkte kıyafet giyiyordu. Bu köylülerden birinden kıyafetinin 3

senelik olduğunu, bunların gömlek, pantolon ve kuşak da dâhil olmak üzere koyunlarının yününden imal edildiğini, bunları evde kadınların dokuduğunu ve yerli ürünler olduğunu öğrenmişti. Ancak güz işi yani sonbahar harmanı nedeniyle biraz yıpranmış olan bu kıyafetlerin yalnızca çalışırken giyildiği, çarşıya gidilirken temiz kıyafetlerin tercih edildiği belirtilmişti. İnönü köylüler yanından ayrıldıktan sonra etrafındakilere: "Doğru söylüyorlar. Doğru söyleyince mesele kalmaz. Daima doğruyu söylemeli" demişti. Bu sırada nahiye merkezindeki kadınlar da Mevhibe Hanım'a gölün durumu hakkında bilgi veriyorlardı. Misafirlere ayran, limonata, kahve ikram edilmişti. İnönü, 21 kilometrekare genişliğinde, 1050 rakımlı bu gölün kenarından ayrıldığı sırada binlerce insanın ağzından: "Her zaman bekleriz, çok yaşa, varol" sesleri çınılıyordu. İnönü, Yeniçağlıların coşkun tezahüratı arasında Gerede'ye hareket etmişti.

Yeniçağa'dan ayrılan İnönü'nün kafilesi öğle üzeri Gerede'ye varmıştı. Gerede, Esentepe'ye yaslanarak

"İnönü'nün Gerede-Esentepe'de halk ile temasları"

"İnönü, Gerede Esentepe'de köylü elbiselerini inceliyor"

cephesini ovaya doğru vermiş şirin bir ilçe idi. Bu sırada binlerce Geredeli, cumhur reisinin geçeceği yollar üzerine taklar kurmuş, misafirler için su, ayran ve kahve hazırlamış, heyecanlı bir bekleyişe geçmişti. Geredeliler cumhur reisini sevinç içinde karşılamıştı. Gerede’de halkla temaslarda bulunan cumhur reisi, köylülerin istek ve arzularını ilgi ile dinlemişti. İnönü organize edilen program gereği maiyetiyle Gerede’ye hâkim bir mevkiye bulunan “Esentepe”ye çıkmıştı. Kesif ve tezahürat hâlindeki halkın arasından ağır ağır Esentepe’ye doğru yoluna devam etmişti. Esentepe’ye gelince otomobilinden inen cumhur reisi halkın arasında gezerken zaman zaman yükselen “yaşa” avazları ve alkışlar sakın çamlığı çınlatmıştı. Esentepe mevkii 1934’te Atatürk’ün ziyaretine kadar “Ramazan Dede” olarak anılmaktaydı. Atatürk, Bolu’ya seyahati sırasında Gerede’den geçmiş ve çok beğendiği bu mesire alanının adını Esentepe olarak değiştirmişti.

İnönü tepeden etrafı derin derin süzmüş ve çamlar altında toplanmış

halkın arasına girerek Esentepe’de kısa bir gezinti yapmıştı. Kısa süreli yürüyüşü sırasında bir yandan Belediye Başkanı İhsan Yalçın’dan Esentepe hakkında bilgi almıştı. Buna göre 14 tepeden oluşan bu mesire alanı 5 binden fazla çam ağacına sahipti. Bu sırada köyünden yaylaya giderken bir ağacın dibinde dinlenmek ve bir şeyler yemek üzere konuşlanan bir köylü ailesinin yanında durmuştu. Köylü kadın: “Yaylada yetiştirdiğimiz buğdaydan yaptık. Yayla gömecidir” diyerek önlerindeki pideden iki parça kopararak: “alın biraz” diye İnönü ile Mevhibe Hanım’a uzatmıştı. Her ikisi de pideden alıp tatmıştı. Köylüler yörenin temiz ve taze havası içinde bu ekmeklerin bol miktarda tüketilebildiğini ifade etmişti. Bu mesire alanında tebdili hava için gelmiş aileler bulunuyordu. Kadınlı erkekli bir grup: “Paşam, biz Gerede’nin Ankaralı misafirleriyiz. Hoş geldiniz.” demişti. İnönü, bu grubun üyelerinden Berber Hasan Tahsin ile eşine Ankara’ya göre Gerede’de masraf durumunu sormuş, ondan ayda 75 liraya 3 kişi geçinebildikleri cevabını almıştı.

Belediye Reisi Yalçın’ın ifadesine göre buraya az bilinmesi, yolun uzaklığı ve tesisatın ancak yetmesi nedeniyle Ankara’dan senelik ancak 5-6 aile gelmekteydi. Yer bulamayanlardan şehirde kalanlar da olabiliyordu. Bu tepeye belediye tarafından ayda 10’ar liraya kiraya verilen küçük, 2 yataklı evcikler yapılmıştı. İnönü, Kaymakam Ramiz Batuk ve Belediye Reisi Yalçın’dan bu evlerin maliyetini sormuş, söz konusu yetkililerden bunların 500 liraya mal olduğunu öğrenmişti. Buna karşılık bu küçük konakların kiralama yöntemi ile kısa zamanda masraflarını çıkardığı ifade edilmişti. Kaymakam Batuk, tren yolu olması halinde Gerede’nin Ankara’nın sayfiye yeri haline geleceğini ve bundan ilçe halkının da geniş ölçüde istifade edebileceğini belirtmişti. İnönü de bunu tasvip ederek Vali Kıcıman’a: “Bilhassa orta halli aileler için ucuz ve fevkalade tebdilihava yeri olur.” demişti. Misafirler yiyecek ve içeceklerini dışarıdan kolaylıkla tedarik edebiliyorlardı. Mesire alanında bir de lokanta bulunmaktaydı. Ayrıca büyük bir havuz inşa edilmişti. Belediye bu

“İnönü, Esentepe’de kamp kuran Ankaralılarla”

“İnönü, Gerede’de halk arasında”

dinlenme tesisini genişletme planları üzerinde çalışmaktaydı.

İnönü ile refakatindekiler öğle yemeğini Esentepe'deki havuzun kenarında hazırlanmış mükellef bir sofrada hasbihal eşliğinde Gerede hanımlarının da katılımıyla yemişlerdi. Yemekten sonra cumhur reisinin halk ile temasları devam etmişti. Kıyafet meselesi üzerinde duran İnönü, köylülerin elbiselerini incelemiş ve kumaşlarına bakmıştı. Bu sırada cumhur reisine Belediye Reisi Yalçın tarafından köylülerin iç ve dış giyeceklerinin tamamen yerli ürünlerden imal edildiği izah edilmişti. Dikmenli köyünden Ali bunların çarşıda satılmadığını, kullanıma göre değişmekle birlikte ortalama 2 sene kadar giyilebildiğini, 5-6 liraya mâl olduğunu, bunları evde hanımların dokuduğunu, dokuması için arşınına 3 kuruş fiyat biçildiğini, ipliği pamuktan kendilerinin eğirdiğini, pamuğun da Geyve, Akhisar ve civarından temin edildiğini ifade etmişti. Çoraplar ve elbiseler yöre kadınları tarafından yardım almaksızın yoğun bir çalışma ile 3-4 günde dokunabilmekteydi. Köylülerin iyi giyindiklerini belirten İnönü, Sümerbank'ın "köylü elbisesi" adı ile ucuz bir elbise ürettiğini vurgulayarak Dikmenli Ali'ye, Çoğullulu Osman'a ve Yağdaşlı Süleyman'a teker teker Sümerbank kumaşının Gerede'ye gelip gelmediğini sormuştu. Köylüler bu kumaşı Gerede'de görmediklerini beyan edince kaymakam manifaturacıların bu kumaşı ilçeye getirdiğini, ancak talep görmediğinden bir daha da getirmediklerini ifade etmişti. Köylülerden biri Sümerbank'ın bahse konu kıyafetleri arasında

yalnız ceketin köylüler için uygun olduğunu, pantolonun günlük kullanımda veya at üstünde giymek üzere kullanışlı ve sağlam olmadığını ifade etmişti. Bu münasebetle köylülerin kendi diktikleri elbiseler daha kullanışlı görülmekte idi. Yaşlı bir köylü de kıyafetler için: "Kadınlarımız bedenimize göre biçerler" demişti. İnönü'nün kışlık palto giyip giymedikleri sorusu üzerine köylüler, buna ihtiyaç duymadıklarını zira kendi diktikleri kıyafetlerin yeterince sıcak tuttuğunu ifade etmişti. Cumhur reisi köylünün zirai faaliyetleri ile de ilgilenmiş; köylülere mahsul durumunu, meyve ağacı yetiştirip yetiştirmediklerini, bağ kurup kurmadıklarını sormuştu. Köylü zirai faaliyetlerin özellikle de patates ziraatının iyi durumda olduğunu, ancak bağ yetiştirmekte güçlük çektiklerini ifade etmişti. Köylüler: "Erik, armut yetiştiriyoruz. Fakat kendi sarfiyatımıza göredir. Bağ yoktur. Tecdübe ettik, olmuyor. Meyve veriyor ama tatlılanmıyor. Sadece koruk oluyor." demişlerdi. Bundan sonra Halim isminde küçük bir çocuk İnönü'den: "5. sınıftan çıktım. Orta mektebe girmek istiyorum. Burada bir orta mektep açılmasını rica ederim." demişti. Ardından Suat adında Geredeli diğer bir küçük çocuk ağlayarak İnönü'nün yanına yaklaşmış ve elini öpmek suretiyle: "Babam öldü, annem fakir okutamıyor, beni yatılı mektebe verir misiniz paşam?" demişti. Çocuk İnönü'nün soruları üzerine babasının Türk Ticaret Bankası'nda veznedar olarak çalıştığını, daha sonra müdürlüğe terfi ederek Safranbolu'ya gittiğini, Adapazarı'nda iken vefat ettiğini, hâlihazırda Gerede'de annesiyle yaşadığını ve kendileriyle dayısının

ilgilendiğini anlatmıştı. İnönü'nün devam eden soruları üzerine 3. sınıfa geçtiğini, derslerine çok çalıştığını, yatılı mektebe başlarsa annesinin de kendisiyle geleceğini belirtmişti. Cumhur reisi küçük Suat'ın saçları okşamış ve yaverlerine adresini almaları talimatını vermişti. Halkın dileklerini bir müddet daha dinleyen cumhur reisi ile Mevhibe Hanım Esentepe'yi çok beğenmişti. Buradan ayrılırken intibalarını dile getirmek üzere takdim edilen belediyenin hatıra defterine cumhur reisi: "Esentepe'de çok güzel vakit geçirdik; Gerede'yi çok sevdik." satırlarını kaydetmişti. Bayan Mevhibe İnönü de bu satırların altına imza atmıştı. Bu mevkiinin geliştirilmesi hususunda kendisine talimat verilen Vali Kıcımın da deftere: "Esentepe'nin imarı birinci vazifelerimizdendir." şeklinde not düşmüştü. Esentepe'den ilçe merkezine inen İnönü, Gerede Hükümet Konağı'nı ziyaret etmişti. Elektrik fabrikasını görmüştü. Gerede'nin mühim ihtiyaçları ve halkın dilekleri etrafında resmî erkâna cumhur reisi tarafından gereken talimat verilmişti. Takiben de Geredelilerin coşkun tezahürleri arasında Kızılcahamam'a doğru yola çıkmıştı. Yol halk tarafından taklarla süslenmiş durumda idi. Bolu valisi, belediye reisi ve Bolu'dan gelen diğer yetkililer vilayet hududunda vedalaşmak suretiyle cumhur reisinin heyetinden ayrılmıştı. Cumhur reisi İnönü'nün seyahati bu suretle Kızılcahamam-Kazan üzerinden Ankara-Çankaya'da son bulmuştu.

ARAŞTIRMA

Dr. ABDULLAH DEMİRCİ

E. Edebiyat Öğretmeni

1940'LI YILLARDA GEREDELİLERİN DEVLETEN TALEP VE İSTEKLERİ

Bu yazıda 1940, 1941, 1943 yıllarında Gerede halkının, merkezî hükümetten neleri dilek olarak kongrelerde dile getirdikleri ve ilgililerden aldıkları cevaplar ortaya konmaktadır.

Türkiye 1946 yılına kadar tek parti hükümetleri tarafından yönetilmiştir. Tek parti olan Cumhuriyet Halk Partisi bazı yıllar “Kaza Kongreleri” düzenlemiş ve bu kongrelerde kazaların dilekleri dile getirilmiştir. Bu dilekler daha çok kazaların sorunlarıdır ve ilçeler; merkezi yönetimden sorunlarına çözüm talebinde bulunmaktadır.

Yapılan yayınlarda A4 büyüklüğünde olan sayfalar iki sütun halindedir. Eskiden bu şeklindeki sayfa düzenine matbaacılık dilinde “karnıyarık” adı verilir. Bu iki sütunun sol tarafında Ocak, Nahiye, Kaza ve illerin dilekleri yazılır, karşısına yani sağ sütuna da cevap niteliğindeki maddeler yazılırdı. Dileklere numara verilir. D. 1, D. 23, D. 45 gibi; cevaplar yani yapılan işlemlere de C. 1, C. 23, C. 45 biçimde yazılırdı.

1940 Kongre Dileklerinden anlaşılıyor ki Gerede'nin önemli saydığı ve sorun olarak gördüğü 6 dilek yer alıyor. Bu sorunlara, o günkü hayat şartlarında ne kadar önem verildiğini ibretle kaydetmek istiyorum.

1940 YILI DİLEKLERİ

1. Dâhiliye Vekâletinden Gerede'ye 50km mesafede bulunan İsmet Paşa tren istasyonuna her gün tren uğraması hasebiyle Gerede'de polis teşkilatı kurulması istenmiştir. Dâhiliye vekâletinden gelen cevapta bütçe engeli gösterilerek bu maksadın temininin şimdilik mümkün olmadığı belirtilmiştir.

2. Maliye Vekâletinden hükümet binasının köhne ve bugünkü ihtiyacı karşılamaktan uzak olması sebebiyle bir hükümet binasının yapılması istenmiştir. Verilen cevapta hükümet konaklarının inşasının hazırlanan programa göre yapılacağından olumsuz cevap verilmiştir. (Gerede hükümet konağı 1944 Gerede depreminden sonra yapılmıştır.)
3. Gerede'deki cezaevinin gayri sıhhi vaziyette olduğu, yeni bir cezaevinin inşası talep edilmiştir. Adliye Vekâletinden gelen cevapta mevcut şartlarda demir ve çivi teminine imkân olmadığı, her nevi malzeme fiyatının birkaç misli yükseldiği cihetle inşasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.
4. Maarif Vekâletinden “nüfusu çok ve ilk mektep talebelerinin başka yerde okuma kudreti olmayan hayli fazla olduğu için” Gerede'de bir orta mektep açılması istenmiştir. Maarif Vekâletinden gelen cevapta maarif şurasında alınan karar gereği sırası gelince bir ortaokulun açılacağı bildirilmiştir.
5. Ziraat Vekâletinden orak, harman makinesi ve selektör(tohumluk buğdayı zararlı otlardan ayıran makine) talep edilmiştir. Ziraat Vekâletinden verilen cevapta “halen elimizde orak, harman ve selektör makinesi olmadığı ve gönderilmesinin mümkün olmadığı” şeklindedir.

6. Ziraat Vekâletinden tohum cinsinin ıslahı için Gerede iklimine uygun buğdayların fenni bir tetkikten sonra temini istenmiştir. Verilen cevapta Adapazarı tohum ıslah istasyonundan elde edilen tohumlukların esasen Kocaeli ve Bolu vilayetine dağıtıldığı

“bu mıntıkaya önümüzdeki sene bütün istasyonlarımızdan tohum gönderilerek deneme mahiyetinde ektirilecek ve en iyi netice veren çeşitlerin bu bölgeye yayımına çalışılacaktır.” denilmektedir.

7. Kasabada kolaylıkla kereste teminin için bir kereste satış deposunun kurulması istenmiştir. Ziraat Vekâletince verilen cevapta talebe olumsuz cevap verilmiştir. İhtiyaç olduğu takdirde tüccar ve esnafın bu gibi keresteci dükkânları açılması hakkında Ticaret Odalarınca gerekli tedbirler alınacaktır denilmektedir.
8. CHP Genel Sekreterliği 5. Büro’dan yeni yapılan ve çıplak bir vaziyette bulunan Halk Evi binası mefruşatının temin edilmesi istenmiştir. Verilen cevapta mefruşat ihtiyacı için yardım yapılacağı, bunun için ihtiyaçları gösteren liste istenmiştir.
9. Salonu ve tesisatı bulunan Halk Evine bir sinema makinesinin verilmesi istenmiştir. CHP Genel Sekreterliği 8. Bürodan verilen cevapta “hayli fiyatlı olan sinema makineleri ile teçhizi bir bütçe meselesi olduğu gibi dünya ahvalinin bugünkü durumu da şimdilik bu dileğin yerine getirilmesini mümkün kılmamaktadır.” denmektedir.
10. Gerede Belediyesi’nin elektrik işletmesinden elde ettiği 1200 TL’lik kazançtan Milli Müdafaa vergisi olarak 184 lira, Buhran Vergisi olarak 36 lira 80 kuruş istendiği belirtilerek, bu verginin alınmaması talep edilmiştir. Maliye Vekâletinin cevabında “belediyelerin elektrik işletmesinden elde ettikleri kazancın vergiye tabi tutulmamamsı mümkün görülmemiştir.” Denmektedir. “Gerede kazasındaki elektrik fabrikası teşvik-i sanayi kanunundan istifade ettiği cihetle 1939 yılına kadar vergi ile mükellef tutulmadığı anlaşıldığı” bilgisine yer verilmektedir.
11. Şehir civarında halkın un ihtiyacını temin eden su ile hareket eden birkaç değirmen mevcut olduğu,

senenin hemen ancak 6 ayında muntazam işleyebildiği, kışın dondan, yaz ortası da suların azaldığından çalışmadığı belirtilmektedir. Bu değirmenlerin çarşı fırınlarına buğday öğüttüklerinden müstecirleri muamele vergisine tabi tutulduğu, bunun için de defter tutmak zorunda bırakıldıkları, defter tutmayanların cezalandırıldıkları bildirilmekte ve mükellefler lehine bir tetkik yapılması istenmektedir.

12. Maliye Vekâletinden verilen cevapta mükelleflerin götürü usule tabi vergi ödemeleri ve defter tutmaktan muaf olabilmesi için kanuni şartları haiz olup olmadıklarının mahallinden sorulduğu bildirilmiştir.

1941 YILI DİLEKLERİ

1. Ziraat Vekâletinden ziraat aletleri temininde rençbere kolaylık gösterilmesi ve bu hususta köylü sıkıntı çekmekte olduğundan, ziraat aletleri yapılacak keresteye müdahale olunmamasının temini istenmiştir. Verilen cevapta çift aletleri imalatının arttırılması için köylülere azami kolaylık gösterilmesi için teşkilata tebliğ edilmiştir, denmektedir.
2. Ziraat Vekâletinden “Gerede kazası ormanlık olmasından, merkez kazaya miri fiyattan kereste verilmesi ve merkezde bir depo açılarak harice çıkarılmamak suretiyle merkez kasaba halkının ihtiyacına sarf edilmesi, bu suretle kaçakçılığın önüne geçilmesi” istenmektedir.

Verilen cevapta harici kaza ve pazarlara orman ürünlerinin götürülmemesi talebi olumsuz karşılanmakta, isteyen orman işletmesinden ihtiyacını temin edebileceği belirtilmektedir.

KAYNAKÇA

CHP 1940 Kongre Dilekleri, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara

CHP 1941 Kaza Kongreleri Dilekleri, Alaaddin Kırıl Basımevi, 1942

DENEME

CEMAL KAPAN

Eğitimci - Yazar

BİR AVUÇ ÇİVİ UĞRUNA

Tarihte birçok depremin meydana geldiği ülkemizde cumhuriyet tarihinin en şiddetli ve yıkıcı depremlerinden biri 1 Şubat 1944 tarihinde, sabah saat 06.23'te, 7.4 şiddetinde meydana gelmiştir. Başta Gerede olmak üzere, Bolu'nun bütün ilçelerinde, Ankara'nın bir bölümünde, Zonguldak ve Çankırı'da da şiddetli bir biçimde hissedilmiştir.

BBC Londra radyosu yaptığı Türkçe yayında: "Türkiye matem içindedir. Zelzele sahasında binlerce evladı toprak altında kalmıştır. Cephelerde harbeden müttefikler bile tabiatın göndermiş olduğu bu felaket yüzünden müttefikimizin birgün zarfında gömdüğü miktarda asker kaybetmemiştir" şeklinde üzüntülerini bildirmiştir.¹

Ayrıca depremin kış mevsiminde meydana gelmesi, yolların karla kaplı olması, telgraf ve telefon hatlarının zarar görmesi nedeniyle Gerede'deki durum hakkında hem sağlıklı bilgi alınması hem de yardımın ulaştırılmasında gecikmeler yaşanmıştır.

İçişleri bakanlığı haberi alır almaz Bolu Valisine, Gerede'ye gitmesi ve koordinasyonu oradan yönetmesi hususunda talimat vermesine rağmen, Adapazarı-Gerede yolu yoğun kar yağışı nedeniyle üç gün kapalı kaldığından hem Vali hem de yardımlar gecikmeli bir şekilde Gerede'ye ulaşmıştır. Askerler, kamyonlarla yolun açılmasını sağlamak ve depremzedelere yardım amacıyla gönderilmiştir.²

Depremin üzerinden beş gün geçmesine rağmen hala enkaz altında insanlar vardı. Hatta köyden gelen bir vatandaş, Kızılay başmüfettişini bularak: "Köyümüzün bütün halkı enkaz altındadır. Aman bizi kurtarın!" diyerek ağlamış, bunun üzerine başmüfettiş de dâhil, yirmi süvari ve sıhhiye ekibiyle birlikte Gerede'ye altı saatlik mesafede bulunan köye hareket edip, enkaz altındakileri kurtarmıştır.³

Çadır verilemeyecekler baraka yapılması gerekmiştir. Bunun için Valilik tarafından Gerede'ye birkaç ton çivi istenmiştir. Deprem nedeniyle ülke

1 Son Posta Gazetesi 2.2.1944

2 Vatan Gazetesi 3.2.1944

3 Akşam Gazetesi 6.2.1944

genelinde çivi tedarikinde zorluk yaşanmış ve bazı insafsız fırsatçıların ellerindeki az miktardaki çiviye iki yüz seksen beş kuruşa sattığı duyulmuştur.⁴

İşte hikâyemiz tam da burada başlıyor. Binlerce insanın öldüğü, yaralandığı, evlerin yıkılıp, kış günü insanların sokaklarda yattığı o günlerdeki çiviye fahiş fiyata satan insafsızlar ile bugün ekonomik zorluklarda ellerindeki beş liralık malı otuz liraya satanlar, bir yıl önce üç yüz bin lira olan evini bir milyona, beş milyona satanlar arasında ne fark var?

Taha Suresinde bize Hz. Musa'nın Tur dağına çıkınca geride kalanların tekrar dönerek buzağıya tapınmasının hikâyesini anlatılır. (Meal) Hz. Musa, Tur'a çıkarken yerine kardeşi Harun'u bırakır ve inananları kendisine emanet eder. Ancak Hz Musa'nın arkasından Samiri adındaki kişi İsrailoğullarını tekrar yoldan çıkarır ve tapınmaları için onlara ziynet eşyalarından bir buzağı heykeli yapar. Hz. Musa dönünce kavminin yoldan çıktığını farkeder ve "Ne oldu?" diye sorar. Harun, Samiri'yi işaret ederek: "O, yaptı" der. Hz. Musa, Samiri'ye dönerek: " Ne yaptın ya Samiri?" diye sorunca Samiri : " Ben elçinin getirdiği sistemin içeriğinden birşeyi çıkardım ve sistemini çökertmek istedim" diye cevap verir.

Asıl sormamız gereken soru budur. Hayatımızdan ne eksildi de biz bu hale düştük? Varlık halinde fitremizi, sadakamızı, zekâtımızı veriyorken, ticaretimizde hile yapmıyorken kriz anında nasıl İsrailoğulları gibi dönüp birbirimizi aldatıyor ve fahiş fiyatlarla birbirimizi kazıkıyoruz?

Sahi, bizim hayatımızdan ne eksilmiş olabilir?

Bir öğretmen olarak meslekte yirmi beşinci yılımı yaşıyorum. Aldatanı da aldatmayanı da biz yetiştirdik. Öğretmen aynı olduğuna göre Milli Eğitim sistemini, aile yapısını sorgulamamız lazım.

Milli Eğitim sistemi gerçekten nasıl bir nesil

istediğinin tarifini yapmış mıdır? Siyasetin kısır döngüsü içerisinde gelen bakana göre ya da ona akıl veren danışmanlara göre sürekli yön değiştiren bir sistemle hedeflediğimiz nesli nasıl inşa edebiliriz? (Burada siyaset üstü bir durum tespiti vardır. Maalesef bu durum on yıl önce de böyleydi, elli yıl önce de, yazıdan anlaşılacağı üzere yetmiş dokuz yıl önce de...)

Sadece matematik ve ingilizce derslerinin kutsandığı, LGS-TYT sınavları arasında sıkışmış, şiir ezberlemeyen, sosyal bilimlerden, resim, müzik, sanat gibi derslerden uzak, bizim mana/maneviyat dediğimiz, evrensel anlamda erdem olarak nitelenen değerlerden uzak, haz ve hızdan hoşlanıp, test ve tost arasında yaşayan bir nesil...

Yazdığımız kitaplarda, çektiğimiz dizilerde, izlediğimiz reklamlarda, sosyal medyada : "Ne olursa olsun tüket, kısa yoldan köşeyi dön, kazanmak için her yol mübah " sübliminal mesajlarla yetişmiş dünün gençleri, kriz zamanında elbetteki fiyatları yükselteceklerdir.

"Hayatımızdan ne eksildi?" diye sorduğumuzda, verdiğim cevap; merhamet olurdu herhalde. Çocuklarımıza, gençlerimize Allah korkusu değil Allah sevgisini, O'nun rızasını kazanmanın önemini aşıladığımızda, merhameti, şefkati hayatımızda çoğalttığımızda, akletmenin, düşünmenin, sorgulamanın önemini öğreten bir eğitim sistemi getirdiğimizde hayatımızın daha anlamlı olacağı ve daha iyi bir nesil yetiştireceğimize şüphe yoktur.

⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 0301000/12084918

TARİH

Dr. YASİN ŞEN

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

GEREDE YILDIRIM BEYAZIT CAMİİ ve VAKIFLARI

Yıldırım Beyazıt Camii, Gerede’de “büyük camii” olarak kabul görmüş, yüzyıllarca Gerede’nin merkez camii olarak bilinmiştir. Yakın dönemlerde Yeni Camii’nin yapılmasıyla bu özelliği değişmiştir. Bu cami Evliya Çelebi tarafından Seyahatnâme’de “Çarşı içindeki en güzel camii” olarak vasıflandırılmıştır.

Yıldırım Beyazıt Camii, Gerede’de Sultan Yıldırım Beyazıt Han tarafından yaptırılmıştır. Yıldırım Han’ın, camiye gelir olmak üzere caminin güney yönünde “Yıldırım Beyazıt Hamamı” diye anılan hamamı yaptırdığı anlaşılmaktadır. Fakat zamanla ve Gerede’nin 16. Yüzyıl’da yer değiştirmesiyle bu hamam harap ve kullanılamaz bir duruma düşmüştür. Daha sonra bir kervansaray ve sekiz dükkân bu camiye vakfedilmiştir (Kenan Ziya Taş, Osmanlı’nın Arka Bahçesi Bolu Sancağı, Post Yayınları, İstanbul 2017, s. 116).

Yıldırım Beyazıt Camii, Gerede’de yakın zamanlara kadar ilçenin en büyük camii olarak zikredilmiştir. Örneğin 1899 yılında bu cami Gerede’nin en eski ve en büyük camisi olarak kabul edilmiştir. Bu cami zengin vakıflarıyla dikkat çekmektedir. Caminin iki yüz civarında tarlasının bulunduğu nakledilmektedir (https://www.bybv.org.tr/Pages1_1/2128).

1844 yılına ait temettuat defterlerinde caminin imam-hatibinin ismi de kaydedilmiştir. “Câmi-i Kebir” diye anılan caminin 1840 yılındaki imam hatibi Kitirler Mahallesi’nde ikamet eden Hafız Mustafa Efendi’dir. (Müstakil Bolu Livası Salnamesi H. 1291/ M. 1899, s.300; Ramazan Kaşmer, 1844 Yılı Temettuat Defterleri’ne Göre Gerede’deki Din Görevlileri, Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, S. 11, Ağustos 2020, s. 124).

Osmanlı dönemi kayıtlarında caminin daha önceki yıllara ait imam-hatipleri hakkında da bazı bilgiler edinebiliyoruz. 1678 senesine ait bir belgede bu camiye Şeyh Hüseyin Efendi’nin imam-hatip olarak tayin edildi-

ğini öğrenmekteyiz. Şeyh Hüseyin Efendi, arşiv belgelerinden anlaşıldığı kadarıyla Üsküdar’da metfun ve Celvetiyye tarikatının pîri Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin Gerede’ye gönderdiği halifelerindendir. Şeyh Hüseyin Efendi, daha sonra Gerede’de kendi adıyla anılan ve kendisinin dergâh

olarak kullandığı camiyi yaptırmış ve vefatından sonra dergâhının haziresine defnedilmiştir. Mezarı hâlen ziyaretgâhtır.

1679 yılına ait bir belgeden bu yıllarda caminin imam-hatibinin İslam Halife olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka belgeden ise İslam Halife'nin 1698 senesinde vefat ettiği, yerine tayin olması hususunda İvaz Halife'nin talep edildiği Gerede kadısı Mahmud Efendi'ye ait bir arzdan anlaşılmaktadır.

H. 1134 / M. 1722 senesine ait bir belgede Gerede Yıldırım Beyazıt Han Camii'nde görevli Şeyh Abdullah'ın burada imam-hatip olarak vazife yaptığı ve Mustafa adında bir şahsın kendisine müdahalede bulunduğu görülmektedir. Belgede Şeyh Abdullah'ın kendisine berat verildiği kaydı da bulunmaktadır. Kanaatimizce bu belge önemlidir. Çünkü caminin imam hatibi olan Abdullah'ın "şeyh" olarak anıldığını görmekteyiz. Bu durumda Yıldırım Beyazıt Camii'nin, -buradaki şeyh tabiri bir tarikat tarafından Abdullah Efendi'nin kendisine verildiye- 18. Yüzyıl'ın başlarında tasavvufi faaliyetlerin yürütüldüğü bir merkez hâline geldiğini göstermektedir. Camiye imam-hatip olarak tayin edilen Celvetî şeyhi Şeyh Hüseyin Efendi'nin tayini de Yıldırım Beyazıt Camii'nin tasavvufi bir merkez olarak faaliyet gösterdiğine dair düşüncelerimizi desteklemektedir.

Osmanlı Arşivleri'ndeki bir başka belgeden 1764 senesinde caminin imam-hatipliğini Ali ve Mehmed Efendilerin müşterek olarak icra ettiğini anlıyoruz.

H. 1172 / M. 1758 senesine ait bir başka belgeden Konrapa mukataasından aldığı ücretle Gerede Yıldırım Beyazıt Camii imametini ve hitabetini haksız bir şekilde elde eden Suhteoğlu Mehmed'den bu vazifenin alınıp Ebubekir'e verildiğini öğrenmekteyiz. Bu belgeden, Gerede Yıldırım Beyazıt Camii'nin Konrapa mukataasından da bir gelirinin olduğu anlaşılmaktadır. Mukataa, devlete ait toprakların bir bedel karşılığında kiraya verilmesidir.

H. 1226 / M. 1811 yılına ait Gerede kadısı Mehmed Emin Efendi tarafından yazılan bir başka arzda Yıldırım Beyazıt Camii'nde günlük bir akçeyle hatip ve yine günlük bir akçeyle imam olan Hafız Ali'nin vefat etmesiyle oğulları Hafız Ali ve Hafız Mustafa'nın tayininin rica edildiği görülmektedir.

H. 1310 / M. 1892 senesine ait bir diğer belgede Yıldırım Beyazıt Camii'ne İmam Hafız Abdurrahim'in tayin olduğu, tayin belgesinin liva evkaf müdürünün elinde tutulduğu tayin olunan imamın verdiği arzuhalde anlaşılmaktadır. Yine H. 1311 / M. 1893 senesine ait bir belgeden Abdurrahim'in camiye tayin olduğu görülmektedir. Bu belgede Abdurrahim caminin imametinin kendisine verilmesini rica etmektedir. Yine bu yıla ait olmak üzere imam Abdurrahim'e ait bir başka belge daha bulunmaktadır.

Yıldırım Beyazıt Camii, vakıf gelirleri açısından oldukça zengin bir camidir. Osmanlı Arşivleri'nde yer alan bir belgede on bir adet mezbahanın, gelirlerini 1801 yılında bu camiye vakfettiği gö-

rülmektedir. Bu durumda Yıldırım Beyazıt Camii'nin vakıflarının tarihi süreç içerisinde zenginleştiği anlaşılmaktadır.

H. 1173 / M. 1759 senesine ait bir belgede Yıldırım Beyazıt Han Camii vakıflarının bir mütevellisi olduğunu, bu caminin ve vakıflarının "Saray-ı Cedid-i Sultanî Ağalığı" nezaretinde olduğu kayıtlıdır. Kanaatimizce bu ibare oldukça önemlidir ve Gerede Yıldırım Beyazıt Camii'yle Osmanlı sarayının doğrudan ilgilendiğini göstermektedir. Yine bu belgeden "Sultan Yıldırım Beyazıt Han Camii Vakfı Mütevellisi" İbrahim bin Ali'nin görevlerini layıkıyla yerine getirmede ve yerine Mahmud adında başka birinin tayin olduğu görülmektedir. Adı geçen İbrahim bin Ali, Gerede'den İstanbul'a çağırılmış, vazifelerini layıkıyla yerine getireceği taahhüdü alındıktan sonra Mahmud azledilip kendisinin yine bu vazifeye getirileceği belirtilmiştir.

H. 1179/ M. 1765 senesine ait başka bir belgeden Yıldırım Beyazıt Han Camii Vakfı mütevellisinin Ömer bin Mustafa adında biri olduğu, onun kendi isteğiyle bu vazifeden el çektiği ve görevi kendi isteğiyle Mehmed bin Hüseyin ile Ahmed bin Mustafa'ya bıraktığı görülmektedir.

H. 1190 / M. 1776 senesine ait bir başka belgede Sultan Yıldırım Beyazıt Han Camii'nde boş bulunan vaizlik vazifesine tayin edilme konusunda Mehmed Emin ve Mehmed Reşid imzalı bir belgeye tesadüf ediyoruz.

H. 1134 / M. 1722 senesine ait bir belgede Yıldırım Beyazıt Camii'n-

de müezzin olarak vazife yapan Ali adlı kişinin beratının yenilendiğini ve ona verilen akçenin Konrapa mukataasından karşılandığını öğreniyoruz. Yine bu belgede bu camide görevli Ali Musa'nın kendi vazifesini Mehmed Salih'e devrettiğini öğrenmekteyiz.

H. 1198 / M. 1784 senesine ait bir belgeden Yenisaray Ağası nezaretinde olan vakıflardan, ismi belirtilmeyen bir kişiye Yıldırım Beyazıt Camii müezzinliğinin tevcih edildiğini görmekteyiz.

H. 1316 / M. 1898 senesinde Yıldırım Beyazıt Camii'nin tamir edildiğini yine başka bir belgeden öğrenmekteyiz.

Gerede Yıldırım Beyazıt Camii, 1910 senesinden yeniden yapılmıştır (M. Faruk Bayraktar, Geredeli Müftü Ahmed Kemaleddin Efendi, Eminevim Yayınları, İst. 2016, s. 33). Bu tarihe kadar caminin harap duruma geldiği yeniden yapılmasından anlaşılmaktadır. Fakat cami, 1944 Gerede Depremi'nde büyük ölçüde yıkılmış ve daha sonraki dönemlerde ve 1947-1949 yılları arasında yeniden inşa edilmiştir. Bu depremde caminin minaresinin üç parça hâlinde yıkıldığı ifade edilmektedir (Fatih Erkoçoğlu, "Gerede'de Osmanlı'dan Kalma Vakıflar ve Tarihî Eserler", Geçmişten Günümüze Gerede Sempozyumu Bildiri Kitabı, Gerede Belediyesi Yayınları 2000, s. 86).

Bu yeni caminin genel özellikleri şöyledir: "Yığma duvarlı ve ahşap tavanlı bir camidir. Caminin batısında avlu içerisinde çokgen kenarlı ahşap bir şadırvanı var-

dır. Caminin beden duvarları su basman seviyesine kadar moloz taştan, üzeri ise yığma olarak yapılmış, sıvalı ve badanalıdır. Kuzey cephenin ortasındaki basmakla çıkılan giriş mekânından, kapalı son cemaat yerine girilmektedir. Bu bölümün iki tarafındaki merdivenlerle kadınlar mahfiline çıkılmaktadır. Caminin düz ahşap tavanı, duvarlarla ve harim ortasındaki iki çokgen ahşap sütunla taşınmaktadır. Kuzeydeki kadınlar mahfilinin orta kısmı iç çekik olup, iki yandaki taşıyıcı ahşap direkler tavana kadar yükselmektedir. Ahşap korkuluğu stilize bitkisel motiflidir. Kademeler halinde silmelerle dışa taşkın mihrabı, yarım silindirik nişli, dilimli kemerlidir. Caminin tüm cephe-leri taş söveli, altta dikdörtgen formlu, üstte yuvarlak kemerli pencereler ile aydınlatılmaktadır. Caminin kuzey batı köşesinde tek şerefeli, silindirik gövdeli, kesme taştan minaresi bulunmaktadır. Kıрма çatısı, marsilya tipi kiremit ile kaplıdır."¹

Yıldırım Beyazıt Hamamı

Yıldırım Beyazıt Hamamı, Gerede'de Yıldırım Beyazıt'ın yaptırdığı külliye'nin günümüze ulaşmayan yapılarından birisidir. Hamam, kitabesine göre Hicrî 791 (M. 1388) senesinde Çelebi Beyazıt tarafından bugünkü Yıldırım Beyazıt Camii'nin güney yönünde yaptırılmıştır. Yıldırım Beyazıt'ın bu hamamı yaptırdığı sırada henüz bir şehzade olduğu anlaşılmaktadır. Bazı kaynaklarda ise

hamamın Ankara Savaşı'na giden Yıldırım Han'ın Gerede'de derici esnafını görmesi üzerine yaptırıldığı kayıtlıdır.

Hamam tarih içerisinde birçok defa harabeye dönmüştür. Kenan Ziya Taş bu hamamın harap bir duruma düşmesini şehir merkezinin 16. Yüzyıl'da bilinmeyen bir sebeple yer değiştirmesine bağlamaktadır.

Devlet Arşivleri'nde yer alan bir Osmanlıca belgeden kervansarayla beraber hamamın Hicrî 1040 / M. 1630 senesinde harap edildiğini ve yakıp yıkıldığını öğrenmekteyiz. Ancak bu eserler, vakıf gelirleri olmadığından o zamanın şartlarında tamir edilememiştir. Bu durum üzerine hamamı ve kervansarayı kendi imkânlarıyla tamir etmek isteyen Hamza adlı bir şahsa izin verildiği görülmektedir.

Yıldırım Beyazıt Hamamı'nın H. 1102 / M. 1691-92 yılında yine harap bir duruma düştüğü ve kervansarayla birlikte tamirinin gerektiği Gerede kadısı Yahya Efendi'nin Osmanlı Arşivleri'nde kayıtlı bir arzından anlaşılmaktadır.

Bu belgeden, Yıldırım Beyazıt Camii'nin Eskipazar civarında Hatipoğlu adıyla bilinen bir vakıf mezarının bulunduğu ve mezarının gelirlerinin caminin hademesine verildiği görülmektedir. H. 1316 / M. 1898 senesine ait bir başka belgede tamiri yapılan hamamın masraflarının görülmemesi emredilmektedir. 1899 senesi içinde yine hamamın tamir edilmesine yönelik bir başka belge

1 [https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/kulturenvanteri/yildirim-bayezid-camisi].

Osmanlı Arşivleri'nde kayıtlıdır. Hamamın Yıldırım Beyazıt Camii vakfı olduğu bu belgede belirtilmiştir. Hamam 1908 senesinde de tamir görmüştür.

Yıldırım Beyazıt Hanı / Gere-de Kervansarayı

Yıldırım Beyazıt Camii'ne gelir olsun diye yapılan yapılardan birisi de Gere-de Kervansarayı'dır. Bu kervansaray, camiye gelir olması için yapılan hamamın harap bir duruma düşmesi üzerine yapılmıştır (Kenan Ziya Taş, Osmanlının Arka Bahçesi Bolu Sancağı, Post Yayınları, İstanbul 2017, s. 117).

Devlet Arşivleri'nde yer alan bir belgeden kervansarayın eşkıyalar tarafından harap edildiğini öğrenmekteyiz. 1613 yılında kervansarayın eşkıya tarafından yakılıp harap edilmesinden sonra, yapının Hacı Mehmed tarafından tamir edilmesi söz konusu edilmektedir. Bir başka belgeden ise kervansarayla beraber hamamın Hicrî 1040 / M. 1630 senesinde harap edildiğini öğrenmekteyiz. Fakat bu yapılar vakıfları olmadığından tamir edilememiştir. Bunun üzerine hamamı ve kervansarayı kendi malıyla tamir etmek isteyen Hamza adlı birine izin verildiği anlaşılmaktadır.

Gerede Kervansarayı'nın 1691 yılında tekrar harap bir duruma düştüğü ve tamirinin gerektiği Gere-de kadısı Yahya Efendi'nin Osmanlı Arşivleri'nde kayıtlı bir arzından anlaşılmaktadır. Yıldırım Beyazıt Hanı veya Gere-de Kervansarayı olarak bilinen bu yapı günümüze ulaşmamıştır.

Yıldırım Beyazıt Medresesi

Gerede'de Yıldırım Beyazıt Han'ın yaptırdığı külliye'nin günümüze ulaşamayan yapılarından birisi de Yıldırım Beyazıt Medresesi'dir. Bu medreseyle ilgili H. 1312 / M. 1894 senesine ait bir belgeden, yapının tamir edilmesi istendiği anlaşılmaktadır. Bu belgeden medresenin caminin yanında olduğu görülmektedir. Yıldırım Beyazıt Medresesi de günümüze ulaşmamıştır.

Sonuç

Bu araştırmanın gösterdiği en önemli sonuçlardan birisi Gere-de Yıldırım Beyazıt Camii'nin zaman içinde bir külliye teşkil edecek şekilde hamam, kervansaray, medrese gibi diğer yapılarla desteklendiği ve bunların oldukça zengin vakıflara sahip olduğudur. Bu yapılar topluluğundan han, hamam ve medrese günümüze ulaşmamıştır. Cami ise tarihte birkaç kere yıkılmıştır. Osmanlı devlet erkânının bu cami ve vakıflarıyla yoğun bir şekilde ilgilendiği de görülmektedir.

14. Yüzyıl'ın sonlarında yapılan cami tarih boyunca birçok kez tamir görmüştür. En son olarak 1910 senesinde harap duruma gelen cami bu tarihte yeniden yapılmıştır. 1944 Gere-de Depremi'nde tamamen yıkılan Yıldırım Beyazıt Camii, 1947-1949 yılları arasında tekrar yapılmıştır. Yıldırım Beyazıt Hamamı ise tarih boyunca birçok kez tamir görmüş, fakat günümüze kadar gelememiştir. Yıldırım Beyazıt Medresesi ve Yıldırım Beyazıt Kervansarayı da günümüze ulaşamayan yapılar cümlesindendir.

Yıldırım Beyazıt Camii geçmişte kaç kere yıkılmış ve yapılmış olursa olsun şimdiki hâlde bile Gere-de'nin canlı bir tarihidir. Yüzyıllar içerisinde bu camiyle ilgili biriken birçok belge, vakıf kayıtları ve beratlar bunu göstermektedir. Bu açıdan bu cami söz konusu olduğunda mekânın hafızasının Gere-de'de oldukça canlı olduğunu söyleyebiliriz. 630 yıl gibi uzun bir zaman içerisinde bu cami çeşitli özellikleri, tarihî belgeleri ve kendisine bağlanan yapılar topluluğu ile Gere-de'nin adeta hafızası durumuna gelmiştir.

Kaynaklar

Alman Arkeoloji Enstitüsü İnternet Sitesi

Devlet Arşivleri, Osmanlı Arşivi.

Fatih Erkoçoğlu, "Gerede'de Osmanlı'dan Kalma Vakıflar ve Tarihî Eserler", Geçmişten Günümüze Gere-de Sempozyumu Bildiri Kitabı, Gere-de Belediyesi Yayınları 2000, s. 81-103.

Halil İnalıcık, "I. Beyazıt", TDVİA, C. 5, S. 231-234.

https://www.bybv.org.tr/Pages1_1/2128 [Erişim Tarihi: 11.04.2022]

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/kulturenvanteri/yildirim-bayezid-camisi>. [Erişim Tarihi: 11.04.2022]

Kenan Ziya Taş, Osmanlının Arka Bahçesi Bolu Sancağı, Post Yayınları, İstanbul 2017, s. 116).

Müstakil Bolu Livası Salnamesi H. 1291/ M. 1899.

Ramazan Kaşmer, 1844 Yılı Temettuat Defterleri'ne Göre Gere-de'deki Din Görevlileri, Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, S. 11, Ağustos 2020, s. 124.

ARAŞTIRMA

HÜDAYİ COŞKUN

www.gerede.web.tr

CRATEIA ÇEVRESİNDE

İKİ MİLTASI

Roma döneminden günümüze uzanan süreci anlayabilmek adına yapılan kazılarda karşılaşılan mil taşları önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda Bolu ve Gerede çevresinde mil taşlarına rastlanmıştır. Bu mil taşlarının bir kısmı Bolu Müzesindedir. Ancak diğerleri belki bir bina inşaatında belki bir caminin musalla taşındadır.

Mil taşı, Romalılar döneminde yollara dikilen, yolun yönünü ve merkeze uzaklığını gösteren taşlara denir. Kilometre taşı olarak kullanılan bu taşlar yuvarlak beyaz mermerden yapılmışlardır. Bazı Roma mil taşlarının üzerinde dönemin Roma imparatorunun ve yöneticilerinin (vali) isimleri yazılıdır..

Yola çıkacaklar, önce bu taşın bulunduğu yere uğruyor, oradaki kayıtlardan gidecekleri şehrin kuş uçuşu kaç mil tuttuğunu ve hangi güzergâhtan gitmeleri gerektiğini belleyip yollarına öyle koyuluyorlardı. Anlayacağınız, bir tür 'yol haritası' işlevini görüyordu mil taşları.

Mil Taşlarında Yazı Kuralları:

1. Mil taşının atfedildiği kişinin unvanı (en yüksek unvan Senatonun verdiği veya kişinin kendi askeri çabası, askeri becerisiyle kazandığı taltif olan IMPERATOR' dur. Genelde miliaria taşlarında unvan kısaca belirtilir. IMP yada IMPER.

2. Kısaltmanın devamına unvanı kazanan veya verilen şahsın, varsa, aile, soy, silsile adı yazılır. Romalılar buna gentilynme(name) derler, yani anaerkil ya da ataerkil ailenin adı.

3. Gentlice ailenin adından sonra bu şahsın kazandığı başka bir ad ve unvan belirtilir.

4. İsim ve unvanlardan sonra sütunun kim tarafından veya ne için yazıldığı ya da dikildiği belirtilir. Bu amaç için belli fiiller kullanılır: "munivit: sabitleştirdi/yaptı", "fecit: yaptı", "restituit: yeniden yaptı, onardı (veya yeniden inşa etti)".

5. Mil taşını diken, yazan kişinin adı ve görevi veya unvanı yazılır.

6. Mil taşının dikildiği yerle bir sonraki yerleşim yerinin adı ve uzaklığı belirtilir. Dikildiği yer ile varılacak yer arasındaki uzaklık. Genellikle uzaklıklar, mesafeler mil taşının en alt tarafına yazılır.

Bolu ve çevresinde bulunan iki mil taşı Cretaia/Flaviopolis yolunu işaret ettiği ve Romalılar bu yolu kullandıkları için doğrudan konumuzla alakalıdır. Bu mil taşlarından 8'i Bithynia bölgesindedir. Bizler sadece iki tanesini inceleyeceğiz.

1. Elagabal devrine ait mil taşı (218-222):

1976 yılında Bolu çevresinde yapılan araştırmalar sırasında Bolu'nun 5-6km güneydoğusundaki Karaköy'de aşağı mahallede İsmet Gül'ün kapısının önünde duran bu mil taşı su yolu çalışması esnasında bulunarak buraya getirilmiştir. Zannedersem Claudiopolis'ten Prusias ad Hypium'a giden yolda bulunuyordu. Mermer olan Mil taşı sütunu alttan kırılmıştır, yazıt kötü bir şekilde yıpranmıştır, yazısı şöyledir:

Imp. C a e .Divi A n t o n i n [i] P i u
M a g n i f i l i o , D i (v i) S e v e r i n e p o t i ,
[[M a r c o A u r e l i o A n t o n i n o P i]]o
[f] e 1 i c i A u g u s t o , p o n t . m a x .
t r i b u n i c i a e p o t e s t . c o s .
p a t r i p a t r i a e p r o c o s .
m i 1 . [] a d f i n e s

Çevirisi şöyledir: İyi talihle; İmparator Kayser Antoninus Pius Magnus'un oğlu. Severus'un torunu [Marcus Aurelius Antoninus Pius]'a,bah 111 Augustus'a, en yüce rahip, hükümdar, konsül, vatanın babası (ve) prokonsüle; sınıra kadar -- mil.

Mil taşı Elagabal'in Suriye'den hareketle Ankyra - Nikaia (veya - Claudiopolls) - Nikomedeia üzeri Roma'ya dönüşünden kısa bir süre önce, yani 218 yılı sonbaharında dikilmiştir. 222 yılında öldürülünce ismi yazıtlardan kazınmıştır.

Makalede MİL [] AD FINES ifadesi tartışılmaktadır, ad fines ifadesinin kullanıldığı mil taşlarında imparatorun ismi genel olarak, yazıtta "restituit" (tamir ettirdi) sözcüğü ile belirtilen yol tamirati ile ilişki içinde kalmak üzere nominatif halde kullanılmaktadır. Oysa Karaköy mil taşlarında imparatorun ismi datif halde olup bir dedikasyon karakteri taşımaktadır. Bu tür mil taşlarında uzaklık "sınıra kadar" değil, en yakındaki bir kentten

taşın dikili bulunduğu yere kadar verilmektedir. Karaköy yazıtında mil. [] ad finesifadesi olasılıkla bilinçli olarak kullanılmıştır. Çünkü adına mil taşı dikilen imparator Elagabal Doğu'dan gelmekteydi. Bu bakımdan Claudiopolis (Bolu) halkı ya imparatora ya da onun ordularına yürüyüş yönlerinde, yani batı yönünde bir uzaklık vermek istemiş olabilirler.

2. Severus Alexander (222-235) devrine ait mil taşı:

1953 yılında yol yapım çalışmaları sırasında Gökçesu'nun 1.5-2 km doğusunda bulundu. Bir ara Mengen Gökçesu yolunda Abdullah isimli vatandaşın bahçesinde duruyormuş, ancak şu an Bolu Müzesinde bulunmaktadır. Yazısı şöyledir:

Imp. Caesar M. Aurelius
Severus [[Alexander]]!
Piusfei ix Augustus
a Cretiae Flaviopolis
ad fines
[- m . p .]

Çevirisi şöyledir: İyi talihle; İmparator Marcus Aurelius Severus Alexander, en yüce rahip, hükümdar, konsül, vatanın babası prokonsüle; Cratei/Flaviopolissınra kadar -- mil.

Yazıt, metin içerisinde geçen ad fines ifadesinden dolayı ayrı bir önem taşımaktadır; çünkü ad fines ifadesi Küçük Asya'da sadece, Bithynia bölgesinin doğu ve batı kısımlarından ele geçmiş bazı mil taşlarında karşımıza çıkmaktadır. Üzerinde ad fines (sınırlara doğru) ifadesi geçen mil taşları sayıca azdır. Bu yeni tanıtılan yazıt dışında Anadolu'dan 10 tane daha ad fines ifadesini içeren mil taşı bilinmektedir. Bu mil taşlarından 8'i Bithynia bölgesinin batı ve doğu sınırına yakın yerlerinde bulunmuşlardır.

Yukardaki iki mil taşı inceleyen French'in, Gökçesudaki yerel dilde Salıpazarındaki mil taşı antik Krateia Flaviopolis'i Gökçesu yakınında lokalize etmek istemesi yanlıştır. Çünkü yazıtın sonundaki a Cretiae Flaviopolis ad fines – Cretia Flaviopolis 'ten sınıra kadar (tamir ettirdi) - ifadesi, birçok örneklerde görüldüğü üzere, ne kenti ne de kentin sınırını mil taşının buluntu yerinde aramak için bir neden oluşturmaktadır. Krateia Flaviopolis, eskiden olduğu gibi bugün de, Gerede yakınında konumlandırmak doğru olacaktır.

Günümüzden iki bin yıl önceki yolların durumunu anlatan bu sekiz mil taşı gelecek sayılarda detaylı incelemeye değer diye düşünüyorum.

Sevgi ve muhabbetle kalın sevgili dostlar.

*Bolu Karaköy tarihi camii
önündeki mil taşı*

Tarihte Gerede

Gerede – Mekke otobüsü (Tahmini 1960'lı yıllar - Şuan ki Terminal binasının olduğu yer)
M.Ali Sade arşivi

Gerede'de bir Cumhuriyet Bayramı kutlaması (1970'li yıllar) – Sadık Tuncer arşivi

Tarihte Gerede

Gerede'de bir Cumhuriyet Bayramı kutlaması (1970'li yıllar – Şuan ki Cumhuriyet Meydanı)
Sadık Tuncer arşivi

Gerede Belediyesi Koroğlu Ekibi (1930-40'lı yıllar) - Sadık Tuncer arşivi

TARİH

RAMAZAN KAŞMER

Eğitimci - Araştırmacı

1844 YILI GEREDE TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE ASKERLER

1826 yılında Vak'a-yı Hayriye olayı akabinde kaldırılan Yeniçeri Ocağı'nın yerine Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye teşkilatı kurulmuştur.

1829'da Ruslar'ın ve 1831-1833 senesinde Mısır'ın düzenli kuvvetlerine karşı verdiği mücadelede, ordunun desteğe ihtiyacı olduğu anlaşılmıştır. 1834 senesinde bu yeni orduya destek kuvvetler oluşturmak, ülkeyi daha iyi savunmak amacıyla Redif-i Asâkîr-i Mansûre adı ile yedek ordu kurularak taşrada redif birlikleri oluşturulmaya başlanmıştır. İşte bu birliklerin oluşturulmasının ardından "Asâkir-i Mansûre" ifadesinin yerini "Asâkîr-i Nizamiye" almış ve uzun yıllar yeni ordu bu adla anılmıştır (Özcan, 1991: 457).

1832 senesinde "müşîr"lik rütbesi ihdas edilerek hiyerarşi şu şekli almıştır: Nefer, onbaşı, bölük emini, çavuş, başçavuş, mülâzım, yüzbaşı, sol kolağası, sağ kolağası, binbaşı, kaymakam, miralay, mirliva, ferik, müşîr (Yavuztürk, 2006: 89).

Ülkenin bütününe ilgilendiren genel ferman ve hatt-ı hümayunlar (hükümler) Anadolu'nun orta kolunda bulunan Gerede kazasına yollanırdı. Yapılan değişiklikler ve uygulanacak kanunlar kadı tarafından halka duyurulur ve tatbikine başlanırdı. Bunlardan biri de redif teşkilatı ile ilgili olanıdır (Özkaya, 2000: 165).

Redif teşkilatı ile askerlik 1836'da yeni bir düzene konulmuştur. Buna göre beş yıllık fiilî, yedi yıllık redif (yedek) olmak üzere on iki yıllık bir askerlik süresi tespit edilmiştir. Redife yazılanlara birer kat elbise verilecek, bu elbise ancak eğitim ve nöbet sırasında giyilebilecekti. 1836'dan itibaren redif askerleri, sancak merkezlerinde yılda iki kez üçer ay toplu talimlerde eğitim görecekerdi (Çadırcı, 1991, 62-63).

Hazırlanan nizamnameye göre redif askerleri devamlı silah altında bulundurulmayacak ancak belirli zamanlarda talim için sancak merkezinde toplanacaklardı. Askerî kıyafeti de bu talim devrelerinde giyeceklerdi (Kütükoğlu, 1985: 283).

Tanzimat ile birlikte Ankara eyaletine atanan ve ek olarak Bolu ve Viranşehir sancakları uhdesine verilen Davut Paşa'ya 1840 Şubatında gönderilen emr-i âlî'de Tanzimat gereği kazalardan redif erleri düzenlemesi emredilmişti. (Özkaya, 2000: 165) Buna göre Gerede de gerekli redif askerini sağlamakla yükümlü tutulmuştu. Müşîrler, ferikler emirlerinde yeteri kadar asker bulunduracaklar, muhassıllara görev yaptıkları yerlerin büyüklüğüne göre ne kadar "asâkir istihdamı lâzım gelur ise kendu kazalarının redif neferâtından" değişim yolu ile asker toplayacaklardı. Tanzimat-ı Hayriye gereği düzenlenen bu usul ile ilgili ferman Gerede'de okunmuştur (Özkaya, 2000: 166).

Redif ve diğer askerler defterlere "silk-i askeriden" oldukları belirtilerek yazılmıştır. Bunların hiç malı mülkü yoksa ona yine hane açılıyor fakat temettu gösterilmiyordu. Şayet malı varsa karısı veya kardeşleri tarafından işlendiği belirtiliyor veya icara kime verildiği yazılarak normal temettu uygulanıyordu (Adıyeke, 2000: 782).

TABLO 1. 1844 Yılında Gerede Kazasında Asker Olarak Kaydedilenler

Yerleşim adı	İdari birim ve hane numarası	Askerin adı	Askerin rütbesi ve görev yeri	Vergisi (Kuruş)	Yıllık gelir (Kuruş)
Ortaca Sani	Köy Hane:17	Kadioğlu Mehmed bin Salih	Asâkir-i Nizamiye-i Şahane'de topçu mülâzımı (teğmen)	Yok	Yok
Çoğullu	Divan Hane: 33	Lökeroğlu Hüseyin	Asâkir-i Şahane'de	-	-
Çoğullu	Divan Hane: 39	İmamoğlu Hüseyin bin Emin	Asâkir-i Nizamiye'den olup Rumili canibinde	Aşar ve rüsumat: 12	138
Çoğullu	Divan Hane: 45	Kethüdaoğlu Mustafa bin Mustafa	Asâkir-i Nizamiye'de olup Ordu-yı Hümayun'da	-	346
Çoğullu	Divan Hane: 49	Kütükçüoğlu Mehmed bin Mehmed	Asâkir-i Nizamiye'de olup Ordu-yı Hümayun'da	-	-
Çoğullu	Divan Hane: 64	Bedeloğlu Salih	Asâkir-i Nizamiye'de olarak Ordu-yı Hümayun'da	Aşar ve rüsumat: 15.5	179.5
Çoğullu	Divan Hane: 78	Araboğlu Mehmed bin Mehmed	Asâkir-i Şahane'de	-	270
Çoğullu	Divan Hane: 81	Debbağolu Osman bin İbrahim	Asâkir-i Nizamiye'de olup Ordu-yı Hümayun'da	-	-
Çoğullu	Divan Hane: 84	Naiboğlu Mehmed	Asâkir-i Hâssa-i Şahane'de	Aşar ve rüsumat: 30	300
Ümid	Köy Hane: 14	İmamoğlu Hasan bin Hüseyin	Asâkir-i Nizamiye'de	-	-
Ümid	Köy Hane: 16	Kalaycıoğlu Halil bin Hüseyin	Asâkir-i Nizamiye'de	-	-
Samat	Divan Hane: 9	Emir Alioğlu Hasan bin Mahmud	Asâkir-i Nizamiye'i Şahâne'de	-	-
Hacılar	Köy Hane:9	Emir Ahmedoğlu Ali bin Hasan	Asâkir-i Hâssa-i Şahane'de	-	-
Bugüş	Köy Hane: 5	Göğeloğlu Hüseyin bin İsmail	Asâkir-i Nizamiye'de	-	-
Gaziler	Köy Hane: 3	Çubuzoğlu Ali bin Ali	Asâkir-i Nizamiye'i Şahâne'de	Aşar:18	204
Koçumlar	Köy Hane:15	Kara Musaoğlu Halil bin Halil	Asâkir-i Nizamiye'de olup Ordu-yı Hümayun'da	-	-
Yeniyapar	Köy Hane:15	Süleyman	Asâkir-i Nizamiye'de olup Ordu-yı Hümayun'da	-	-
Günay	Köy Hane: 15	Çarışoğlu Ali bin Hüseyin	Asâkir-i Nizamiye'de	-	-

6 Eylül 1843'te askerlikle ilgili bir kanun çıkarılmıştır. Çıkarılan bu kanunla askerlik sistemi baştanbaşa değiştiriliyordu. Böylece ocak usulünde kariyerli askerlik kaldırılıyor ve onun yerine kur'a usulü getiriliyordu (Kartal, 1999: 18). 1844'ten sonra yirmi yaşına ulaşan gençlerin kur'a usulü ile isteyenlerin gönüllü olarak askere alınmasına başlanmıştır (Kartal, 1999: 19).

Gerede Temettuat Defterleri'nde göre askerlik görevi yapanlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre çok az askerin aşar vergisi ve geliri kaydedilmiştir. (Tablo 1)

Temettuat kayıtlarına göre kaza merkezinde mesleği askerlik olan kimse yoktur. Köylerde ise askerde olanlardan bir kısmının görev yerleri bile kaydedilmiş, bazıları içinse sadece "askerde" bilgisiyle yetinilmiştir.

Yukarıdaki tabloya göre Ortaca Sâni köyünde 17. haneye kayıtlı Kadioğlu Mehmet bin Salih, Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhane'de topçu mülâzımı olarak geçmektedir. Mülâzım Pakalın'ın sözlüğünde "asker teşkilatında yüzbaşidan aşağı derecedeki zabıtlara verilen unvandır." denilmektedir (Pakalın, 1983: 612). Vergi ve geliri olmayan hane sahibinin 8 dönüm ziraatı yapılmayan tarlası bulunmaktadır. Diğer askerlerin rütbe ve görevde bulundukları yerler belirtilmemiştir.

Tüm köyler içinde en fazla asker veren köy, 85 haneli Çoğullu köyü olup bu köy 8 kişi ile ilk sıradadır. Bu köydeki asker sayısı neredeyse tüm kazanın asker sayısına eşittir. Köyde 8 askerin orduda bulunmasının özel bir nedeni olabilir. Çünkü ihtimalki köyde genç bir nüfus söz konusudur ve o köyün gençleri bu konuda birbirlerini etkilemiş de olabilir.

Samat karyesi 14. hane reisi için "Asâkir-i Nizâmiye'den olup bu def'a istibdâl olarak karyesine gelmiş" olduğu belirtilmiştir. İstibdâl, Devellioğlu'nun sözlüğünde "askerliğini bitiren erlere tezkere verip yerine yenilerini alma" olarak tanımlanmıştır. (Devellioğlu, 1970: 544). Bunun dışında Orta mahalleden hane 115'de Sinanoğlu Hasan bin Osman, Toklar köyünden Kara Hasanoğlu Ahmedde Asakir-i Nizamiye-i Şâhâne'de bulunup istibdâlen gelmiştir. Hacılar köyü hane 14'de mukim Çürükoğlu İsmail bin Mustafa da Asâkir-i Nizâmiye'den istibdâlen gelmiştir. Mukamlar köyü hane 12'de Bakioğlu Mehmed bin Memiş'in oğlu Memiş istibdâl olarak askerden gelmiştir. Ayrıca Çalışlar hane 8'de mukim kişinin oğlu, Yeniyyapar köyünden 6 ve 14 hane reislerinin oğulları, Kösreli köyünde ikamet eden Ali İmamoğlu'nun torunu Emin de istibdâl olarak askerden gelmiştir.

Gerede Temettuat Defterleri'nde asker olarak zikredilen hiçbir kişiye vergi tahakkuk ettirilmemiş, sadece 4 şahsın aşar ve rüsumatı kaydedilmiştir.

Kaza genelinde en yüksek rütbeli askerlerden biri olarak tespit ettiğimiz kişi, muharebede yaralanıp sonra emekliliğe sevk edilen Mirce Kiraz köyünün 4. hanesine kayıtlı Şa'ban Bey-oğlu Hasan Ağa bin Hüseyin'dir. Belgede (BOA. ML. VRD. TMT. D, Nu.17109, 4; Kaşmer, 2015: 1246) onunla ilgili şu bilgilere rastlamaktayız: "Asâkir-i redif yüzbaşılardan olup Arabistân muharebesinde kurşun isabetiyle mecrûh olduğundan şehriye 90 gurusma'aş ile mütekaiden çırağ olmuş idüğü." Tahminen temettuna gelince ziraat ve hayvancılıktan 1228 kuruş, "Bolu Emvâl Sandığı'ndan mâhiyetemettu olunan "maaş-ı senevîsi" 1080 kuruş ve 500 kuruş zuhuratdan olmak üzere 2808 kuruş olarak kaydedilmiştir. Ancak bu gelir, kazadaki köylerin geneli itibarıyla kıyaslanamayacak biçimde yüksek düzeyde görülmektedir.

Seviller Mahallesi 18. hane reisi "Koçibeyoğlu Ahmed ibn Veli" emekli yüzbaşı olarak kaydedilmiştir. Belgede "Asâkir-i Mansûre-i Şâhaneyüzbaşılardan olup 49 tarihinde alil ve illetli olup sülûk-i askeriyeden bi'l-ihraç mahiye otuz gurus maaş ile mütekaiden ihraç ve vergü dahi muafiyet emrinde ibraz etmiş

olduğu.” şeklinde anlatılmaktadır. Defterlerde mesleği “kahveci teb’ası” olarak zikredilmektedir. Bu işinden geliri ise 250 kuruş olarak kayda geçmiştir.

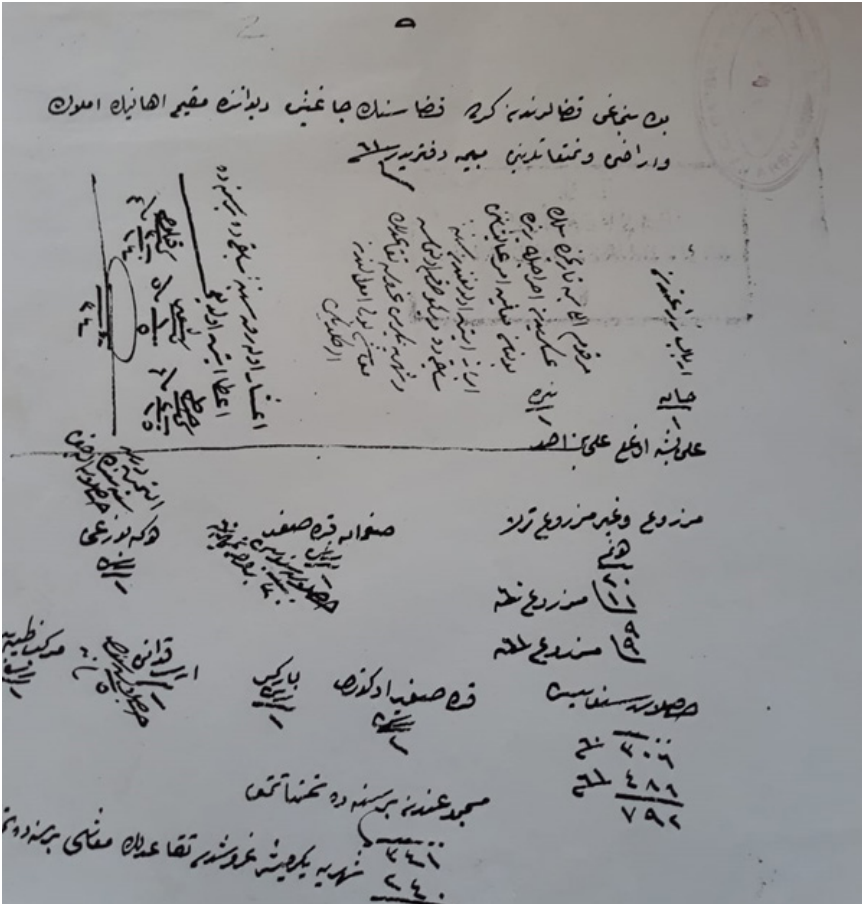
Aynı mahallenin 56. hane

reisi Dursunoğlu Ahmed bin Hüseyin “Topçu Asâkir-i Şâhânetekaüdllerinden olup bâ-berât-ı şerîf şehriye kırk gurus sadaka-i şâhânesinden”, senelik 480 kuruş emekli maaşı

almaktadır. Ancak kayıtlarda “çerci esnafı” olarak geçmektedir. Bu işinden geliri 500 kuruş olarak gösterilmiştir.

Çağış divanı hane 1’de yer alan kişi erbab-ı ziraattendir. Belge’de : “Merkûm 55 tarihinde silk-i askerîden ihraç ile yedinde bulunan mu’âfiyetemr-i âlîşânında ibraz etmiş olduğundan sene-i sabıkada vergü tarh olunmamış ve şehriye 20 gurus tekaüdlük mâ’ası Bolu emvâlinden alageldiği” kaydı yer almaktadır. Bunların dışında Köşreli köyü hane 7, numara 2’de yer alan kişinin “Asâkir-i Nizâmiyetekaüdllerinden” olduğu vurgulanırken aylık 80, yıllık 960 kuruş emeklilik maaşı aldığı kaydedilmiştir. Haşat köyünde 37. hane reisi hem erbab-ı ziraatten hem de tımarlı sipahi tekaütlerindendir.

Sonuç olarak 1844 yılında Gerede genelinde tüm askerler – kaybolan defterler hariç- ortaya çıkmakta ve o dönemle ilgili önemli bilgiler vermektedir.

Çağış Divanı Temettuat Defterinin ilk hanesinde yer alan Ali Beşoğlu Ali Bin Ahmed’in emlak ve temettuatı

Kaynakça

Adıyeke, Nuri, (2000), Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri, AÜ. Otam, S. 11, Ankara, s.782.

Çadircı, Musa, (1991), Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK.Yay. Ankara, s. 62-63

Develioğlu, Ferit, (1970), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Doğu Matbaası, Ankara, s.544

Karal, Enver Ziya, (1999), Tanzimat-ı Hayriye Devri (1839-1856), Çağdaş Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd. Şti, s.18-19

Kaşmer, Ramazan, (2015), Gerede Temettuat Defterleri, Gerede Belediyesi Yayınları, İstanbul

Mübahat S. Kütükoğlu, (1985), Redif Kıyâfetlerinin Mâliyetine Dair, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan’a Armağan, İÜİF. Mecmuası, C.41, Sayı 1-4, Gür-ay Matbaacılık, İstanbul, s.283-284.

Özcan, Abdülkadir, (1991), “Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye”, DİA, C.III, İstanbul, s. 457-458

Özkaya, Yücel, (2000), XIX. Yüzyıl Ortalarında Gerede’nin İdarî ve Sosyal Durumu, Geçmişten Günümüze Gerede, Gerede, s. 165

Pakalın, M.Zeki, (1983), Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.I-III, 3. bs, Milli Eğitim Basımevi Yayınları, İstanbul

Yavuztürk, Şükriye Pınar, (2006), Temettuat Defterlerine Göre Beykoz Kazası’nın Sosyo- Ekonomik Durumu, MÜ, Türk Tarihi Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, s.89

HALKBİLİMİ

KEMALETTİN ÖZÇELİK

Orman Yüksek Mühendisi, A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

ORTA ASYA'DAN GEREDE'YE FERFENE

1. Ferfene Geleneği

Ferfene, temelde sohbet ve eğlenceye dayalı bir geleneksel kültür unsurudur. Türk eğlence kültürü, Türk kültürünün önemli öğelerden birisi olmakla birlikte oldukça köklü, zengin ve dinamik özelliklere sahiptir. Ferfene'nin tarihsel geçmişi incelediğimizde Orta Asya'ya kadar dayandırmak mümkündür. Eski Türklerde, "toy", "şölen" gibi adlarla görebildiğimiz, işleyişinin belli usul ve törelere göre belirlendiği toplantıların, günümüzde, Anadolu dışındaki Türk Dünyası Coğrafyasında da yaşatıldığı görülmektedir (Mete; Candeğer; Koca, 2017).

Doğu Türkistan'dan Makedonya'ya kadar çeşitli Türk Topluluklarında, özellikle kış geceleri, haftanın belli günlerinde periyodik olarak sürdürülen, disiplinli ve kurallı toplantıların varlığı bilinmektedir. Ülke sınırlarımız dışında bulunan toplantılar Kırgızistan'da "Coro Bozo", Doğu Türkistan'da "Meşrep", Bulgaristan'ın Yassenkovo Kenti'nde, "Muhabbet", Özbekler'de "Geşdek", "Kırım Karay Türklerinde ise "Konuşma" adlarıyla anılmaktadır (Ekim 2012: 3). Bu eğlenceler içinde yaygın olanları; gezek, sıra gezmek, sıralar, sıra geces, sıra daveti, erfane, ferfane, arifane, erfene, örfene, kaz âlemi, sohbet, sohbet kurma/sohbet âlemleri, oda sohbetleri, arabası toplantıları, yaren meclisleri, sıra yareni, oymak toplantıları, gün, ziyafet, davetler ve oturak âlemleridir (Yakıcı 2010: 95).

Anadolu'ya Ahilik geleneği içinde gelmiştir. Barana, sıra geces, yâren gibi geleneksel sohbet toplantıları arasında

yer almaktadır. Halk eğlencelerinin kültürün korunmasında ve aktarılmasında, toplumsal düzenin devam ettirilmesinde, bireylerin eğitilmesinde ve dolayısıyla yetişkinliğe hazırlanması ile sosyal öz denetimin sağlanmasında önemli katkıları bulunmaktadır (Özdemir 2005: 16). Geleneksel toplantılar vasıtasıyla, bireylerin kazandığı toplumsal kimlik ve konumlar, bireylerin kendi aralarında ve topluluk dışındaki kitleyle geliştirdikleri iletişim vasıtasıyla gerçekleştirdikleri yardımlaşma, dayanışma gibi işlevler olduğunu belirtmektedir (Ekim 2012: 13).

Kültürü meydana getiren somut ve soyut unsurların büyük bir bölümü eğlence ortamlarında ve eğlenmek amacıyla yaratılmakta, sunulmakta ve yeni nesillere aktarılmaktadır. Gezek, sıra, gezmek, sıralar, sıra geces, sıra daveti, ferfane, ferfane, ferfene, ârifane, erfene, örfene, kaz âlemi, sohbet, sohbet kurma, sohbet âlemleri, oda sohbetleri, helva sohbetleri, yâren meclisleri, sırayâreni, oymak toplantıları, gün, ziyafet, davetler ve oturak âlemleri bu eğlenceler arasında sayılabilir (Özdemir, 2005; Yakıcı, 2010).

Ferfene, temelde sohbet ve eğlenceye dayalı bir geleneksel kültür unsurudur. Ancak sohbet ve eğlenceye dayalı bu toplantılar nasıl işlevi gençleri eğitmek ve topluma kazandırmaktır. Bu toplantılarda yaparak, yaşayarak öğrenme temelinesevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik, yardımseverlik, güven, özgüven, hoşgörü, sabır gibi değerlerimiz öğretilmektedir. Toplantılara yaşlılarla birlikte gençler de katılmaktadır. Yaşlılar toplantı esnasında toplantının düzeninin

korunmasının yanı sıra kültürel değerlerin gençler tarafından öğrenilmesini sağlamakla da görevlidirler. Toplantıya katılan gençler toplantı sırasında netür kurallara riayet edildiğini, kurallara uymayanlara ne tür cezalar verildiğini gözlemleyerek öğrenirler. Türk toplumu somut ve soyut kültürel değerler açısından oldukça zengindir (Mete; Candeğer; Koca, 2017).

2. Gerede'mizde Ferfene Geleneği

Ferfene memleketimizde asırlardır süre gelen bir sosyokültürel etkinliktir. Kış aylarının vazgeçilmez unsurudur. Günümüzde yılda bir kez kış aylarında yapılan etkinlik tüm köy halkını heyecanlandırmaktadır. Büyükşehirlerin tam göbeğinde bulunan memleketimiz genç ve yaşlıları bir araya getirmekte ve sosyalleşme imkânını sağlamaktadır.

Ferfene zaman bakımından katılımın çok olması açısından sömestri tatilinde ve cumartesi gece olarak yapılır. Köy konağı yâda odası dediğimiz mekânlarda toplanarak Cumartesi yatsı namazından sonra başlayan etkinlik sabah namazına kadar devam eder. Ferfene de katılım olarak yaş sınırı yoktur. Çocuklardan, Köyün en yaşlısına, fakirinden en zenginine, makam sahibi ile sade köylümüze kadar herkese kapının açık olduğu bir eğlence türüdür. Ferfene köylerimizde oluşan resmi ya da gayri resmi dernekler vasıtasıyla duyurusu yapılır. Bu duyuru yapılmadan önce köyde düğün dernek gibi etkinliklerin olup olmadığına bakılarak müsaitliğin en uygun olduğu tarih seçilir. Tarih seçilmesinden sonra Ferfene fizibilitesi yapılır. Dernek yönetimi katılım potansiyeline göre

akşam yemeği, sabah kahvaltısı, meyve, içecek ve çerezlerin ne kadar alınacağı belirlenir. Bu doğrultuda bir para toplama dökümü yapılır. Erzak iş ve işlemleri ile yemek pişirme olgusu Dernek Yönetimi tarafından planlanarak yapılır.

Ferfene günü geldiğinde Cumartesi sabahtan erzaklar alınarak köye ulaşılır. Köyde yemek pişirme işini gerçekleştirecek aşçıya erzaklar teslim edilir. Akşam namazından sonra köy odası ya da konağında toplanmaya başlanılır. Bu sırada kazanlar kaynıyordur. Kazanlarda pişen kaz ya da hindi kokusu odaya hafif hafif geliyordur. Yatsı namazından sonra katılım azamiye ulaşır. Katılan konuklar saygı çerçevesinde soba kenarından başlayarak (soba kenarı genelde başköşedir) yaşlıdan gence doğru bir oturma gerçekleştirilir. Çünkü köyde herkes yaşını ortalama bilir. Buradan çıkarılan en önemli sonuç ise büyüklere saygıdır.

Yatsı namazından sonra selamlaşma yapılır. Önce sıra ile tanışma yapılır. Tanışmada esas olan sülalelerin lakaplarıyla yapılandır. Örneğin; “Kadiroğulları Onbaşıgilden İbrahim Çavuşun Torunu, Muhtar İsmail’in oğlu Kemalettin” denir. Burada ne iş yaptığımız, nerede yaşadığımızda önem atfetmektedir ki bunlarda tanışma esnasında dile getirilir. Çünkü genç arkadaşlar aynı mahallede olmasına karşın birbirlerini tanımamaktadır. Daha sonra gruplar halinde kısa süren orta oyunlarına geçilir. Bu oyunlarla kaynaşma daha da artar. Burada olan esas ise oyuna çekimser katılmamaktır. Oraya davet edilen her birey oyuna katılmak zorundadır. Bu sayede kaynaşma artar.

Oyunlar genelde kısa gruplar halinde birkaç kişiden oluşan oyunlarla başlar. Bunlar;

- Gara Tavuk
- Tekerleme
- Almanya'ya İşçi Bulma
- Kaylayıcı Emmi
- Müftü
- Koşan
- Sınır Taşı şeklindedir.

Bu şekilde birkaç oyundan sonra ara verilerek ferfenenin enlerinden olan yemeğe geçilir. Yemekte kaz ya da coruk (hindi) eti olması esastır. Yemek yerde ve yuvarlak sinilerde ikram edilir. İkramı gençler yapar ve adeta birbirleriyle yarışır.

Her ne kadar son zamanlarda tabldot gibi uygulamalar çıksada bu son derece yanlıştır. Yuvarlak sini ile 7-8kişi aynı düzlemde birbirleriyle eşit; zengin-fakir, genç-yaşlı, köylü-şehirli, tanıdık-misafir ayrımı olmadan yemek yenir. Bu şekilde yemek adabı herkesin kendi payına düşene razı olması, başkasının hakkına tecavüz etmemesi, ortada aynı kaptan birlikte yemek yediği başkalarını utandırmaması esaslı görgü kuralıdır. Ayrıntılar, görgü kurallarının esas olan, “önce kendini değil, karşıdakini düşün” esasına göre düzenlenmiştir. Bu açıdan da yerde sini ile yemek ikramı ferfenenin olmazsa olmazıdır. Yemek yendikten sonra yine genç arkadaşlar kendileriyle yarışircasına ortallığı toplarlar ve temizlerler.

Çaylar içilirken genelde birbirleriyle görüşmeyen eş, dost, akraba ve komşular hal hatır sohbetleri yapar. Artık ferfeneye katılım yapan katılımcılar birbirleriyle daha da kaynaşmış ve toplu bir şekilde oynanan oyunlara sıra gelmiştir. Toplu şekilde oynanan oyunlara herkes katılır. Bunlar;

- Gabak
- Yüssük
- Fincan şeklindedir.

Bu oyunlar sabaha kadar devam eder. Ancak finalde fincan oyunu oynanır. Bu oyunun sonunda kaybedenler tavana asılan soğanı ısırmakla cezalandırılır. Kaybeden ekipten yıl boyunca bahsedilir. “Soğancı güzeli”, her görüşmede “ağzın hala soğan kokuyor” gibi göndermeler yapılır. Bu olgu bile tek başına muhabbeti artıran bir gelenektir.

Ferfenenin son olgusu ise katılımcılara ceviz dağıtmaktır. Bütün katılımcılara eşit şekilde dağıtılan cevizler ile Ceviz oyunu oynanır. Sabah ezanı okununca namaz kılınır ve gelecek yıl sabırsızlıkla yapılacak olan ferfene beklenir.

Kaynaklar:

Ekim, Gökhan. “CoroBozo ve Anadolu'daki “Sohbet” Toplantılarında Görülebilen Benzerlikler”. Akademik Bakış Dergisi, 2012, Sayı:30.

Mete, Filiz; Candeğer. Ümmügülsüm; Koca. Tuğba. Somut Olmayan Kültürel Miras: Ferfene (Ankara Örneği) s. 111 2017

Özdemir, Nebi. Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü, Ankara: Akçağ Yayınları, 2005.

Yakıcı, Ali. “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekânı: Konya Barana Odaları”. Millî Folklor, 2010, S. 87, s. 94-100.

AKTÜEL

KAZIM ÜNLÜOL

Gerede E. HEM Müdürü

Bir Anı ve Günümüz YOL - KAR - DEPREM

2022 Ocak ayında kış mevsiminin çok yağışlı ve soğuk yaşandığı günlerde Sakarya'dan Gerede'ye kadar bilhassa Düzce Bolu arasındaki D100 Bolu Dağı mevkii ve otoyol tünel geçidi yoğun kar yağışı nedeniyle ulaşıma kapatıldı. 24 Ocak akşam saatlerinden sabah saatlerine kadar yüzlerce aracın yollarda mahsur kaldığını haberleşme araçlarından öğrendik. Karayolları ve tüm mahalli imkânların seferber edildiği çalışmalar neticesinde sabah ilk saatlerde yolların tekrar İstanbul ve Ankara istikametine açılabilirdiğini ve vasıtaların kontrollü hareket ettirildiğini izledik.

Şehir içi ulaşımını mahalli imkânların yanında kendi imkânlarımızla da sağlamamız mümkün olabiliyorken bilhassa kara yolu ulaşımının yoğunluğu dikkate alınacak olursa, şehirlerarası yolların çok iyi ve sürekli açık olması çok önemli.

Yaşadığımız kış şartlarında bir an otoyolun ve tünelin de olmadığı, Bolu dağının gidiş geliş tek yol olduğu zamanları hatırlayacak olursak yolların kıymeti daha iyi anlaşılabilir.

Kara yolu ulaşımından çok daha rahat olan demiryolu ulaşımının değeri ise çok daha fazla. Bununla ilgili olarak rahmetli öğretmen Selahattin Atalay'dan bir sohbetimiz esnasında dinlediğim 1944 Gerede Depremi anısından hatırladıklarımı sizlerle paylaşıyorum.

"1944 depreminde Arifiye'de Gerede'den bir arkadaşımın Öğretmen Okulunda öğrenci idik. 2 Şubat günü sabahı Gerede'den itibaren Adapazarı dâhil çevre il ve ilçelerin halkı büyük bir deprem sarsıntısı ile uyanmıştı. Depremi merkezi Gerede imiş. O yıllarda bu olayın etkileri ile ilgili bilgiyi öyle bugünkü gibi kısa bir sürede öğrenmek mümkün değildi.

Bir iki gün sonra öğrendiğimiz yıkım haberleri üzerine memleketimizdeki ailelerimizin yanına gitmek istedik. Lakin haberleşmede olduğu gibi ulaşımda da ne yollar yeterli idi ne de vasıtalar. Mevsim kıştı, mevcut İstanbul Ankara yolu kar nedeni ile çoğu zaman kapanıyor, Tabi var olan bir iki ulaşım aracı da sefer yapamıyordu.

Gidebilmek için tek çaremiz trendi. Nihayet üç gün sonra Sakarya Eskişehir Ankara Karabük hattı üzerinde Gerede'nin 35 km kadar doğusundaki Karabük Çankırı yol ayrımında olan İsmet Paşa tren istasyonuna ulaştık.

İsmet Paşa'dan Gerede'ye doğru olan kara yolunu bilenler ne kadar zor bir yol olduğunu iyi bilirler. Bilhassa o yıllarda kışın bu yolda vasıta çalışması imkânsızdı. Başka çaremiz olmadığı için Gerede'ye yürüyerek gitmek zorundaydık. Kar kalınlığının yer yer bir metreyi bulduğu, şiddetli kar fırtınasının hiç durmadığı, çok soğuk bir havada, donma tehlikesine rağmen yol üzerinde bulunan köylerden de yardım alarak, gençliğimizin verdiği güçle, sabahtan itibaren çok büyük bir çaba sarf ederek gece yarısı ailelerimize ulaştık.

Köylerde ve şehir merkezinde depremle çok fazla ev yıkılmış, bazı evler de devrilen sobalar nedeni ile yanmıştı. Yaşananlar çaresizlik içinde tam bir felaketti. Evleri yıkılanlar daha sonraki günlerde çadırlarda barındırılmış okullar için de barakalar yapılmıştı..."

Allah ona ve depremde ölenlerimize rahmet eylesin.

Bu anıyı GERKAV Dergimizde paylaşmayı düşünerek hazırladığım sırada 6 Şubat'ta ülkemizin Güneydoğu Anadolu bölgesi belki de yüzyılın en büyük deprem afetini yaşadı. Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya Urfa, Diyarbakır, Adana'yı içine alan Kayseri, Sivas Niğde illerinde etki olan 7.7 ve 7.6 şiddetinde iki ayrı deprem şehirlerimizi yıktı, insanlarımız göçük altında kaldı. Maalesef ölüm ve yaralanma sayıları şimdiye kadar ülkemizde oluşan deprem afetlerinin çok üstünde oluştu.

AFAD, KIZILAY, UMKE, Sivil Toplum Kuruluşları, binlerce gönüllü vatandaşımız yardım için buralara koştu. Bazı yerlerde karayolu ve havaalanı tahribatı nedeniyle başlangıçta aksayan ulaşım, görevlilerin kısa sürede müdahalesiyle giderildi ve

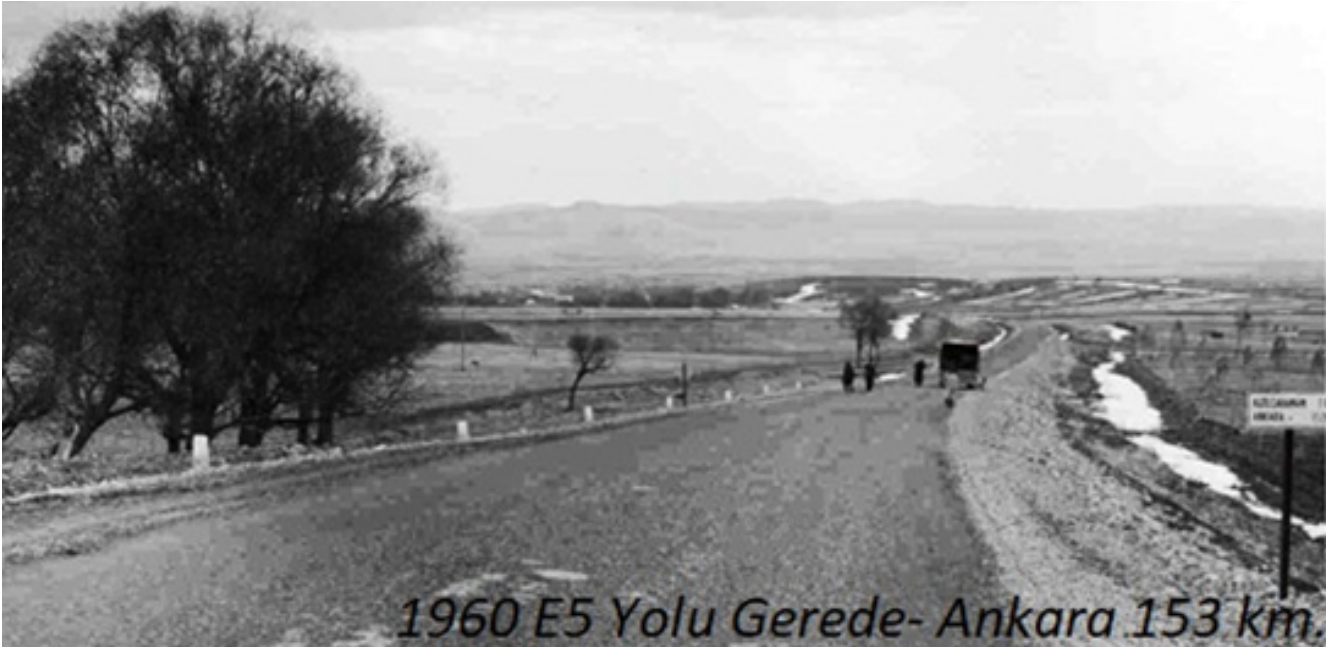
bilhassa deprem bölgesi dışından tüm vatan evlatlarının hazırlayıp oluşturduğu yardım konvoyları zor kış ve tahrip olmuş yollara rağmen bölgeye ulaştı. Burada önemli bir konu yardım malzemelerinin gerekli yerlere bırakılmasıydı. Televizyonlardan ve bölgeye ulaşanlardan gelen bilgilerden çok geniş bir afet alanında yapılan çalışmanın başlangıçta aksaklıkları da ortaya çıkardığını ama kısa süre sonra devlet güçleri ile birlikte çalışan kuruluşların düzene hâkim olduklarını öğrendik.

Bu korkunç felakete müdahalenin günümüz teknolojisine uygun kurtarma araç ve gereçleri, haberleşme, yol ve ulaşım araçlarının mükemmelliğine rağmen göçük altındaki canlıya ulaşma arzusu ile mecburen yavaş yapıldığını gördük. İğne ile kuyu kazmaya benzeyen çalışmalarla çıkarılan her can umutlarımızı artırdı.

2 Şubat 1944 Gerede'de 7.4 şiddetinde yaşanan depremi dinlediğim yaşlılarımızın yardımın ancak bir hafta sonra gelebildiğini belirten ifadelerinden, bu afete o zaman maruz kalanların durumunu bir kez daha anıyorum, 1999 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerini Bolu'da yaşamış biri olarak bu son afeti de bizzat hissediyor, usulüne uygun yaşama yerlerinin ve her türlü ulaşım yolunun önemini bir kez daha görüyorum.

Şimdi çok zor bir dönemeçteyiz. Temiz kalplerin diliyle "Allah Devlete Millete zeval vermesin" düşüncesiyle yaraların sarılacağına inanıyor, ölenlerimize rahmet, yaralılarımıza sağlık diliyorum.

Bir temennim de ulaşımında gerçekten çok büyük değeri olan Yüksek Hızlı Tren hattının da çok zor kış şartları yaşayan ve Kuzey Anadolu fayının üzerindeki bölgemizi tamamen unutmamasıdır. Huzurlu günlerde, zor günlerde yolumuz her daim açık olsun.

ARAŞTIRMA

YASEMİN YETKİN

Kale Başaranlar MTAL TDE Öğretmeni, Gazi Üniversitesi Doktora öğrencisi

EFSANE

Efsane dilimize Farsçadan geçmiş bir sözcüktür. Yunanca “mitos” sözcüğünün de karşılığı niteliğindedir. Kâinatın oluşumu, yaratılışı, şehirlerin, yapıların şekillenmesini, tabiat unsurları, olağanüstü varlıkları, dini olayları konu eden düşsel öykülerdir. Ancak zamanla müşterek bir inanca dönüşür. Gerçek olmadığı bilinse dahi inanış söz konusu olduğundan anlatılan hikâye gerçek sayılır. Akıcı, sade bir anlatımı vardır. Bazı destanlar gibi bilinen bir yaratıcısı yoktur. Anonim hikâyelerdir. Efsaneler halkbilimi açısından incelendiğinde bünyesinde zengin bir hazine barındırır. Bu anlatılar sadece halkbilimi değil müzik, tiyatro, şiir, sinema gibi çağdaş sanatlara da kaynaklık eder.

Efsanenin sözlüklerdeki edebi anlamının dışında kazandığı mecaz anlamları da bulunmaktadır. Buna göre; “Gerçeğe dayanmayan, asılsız söz, hikâye vb.” ya da “Olağanüstü bir başarı elde etmiş kimse, kurum vb.” sözcüğün TDK Büyük Türkçe Sözlük’teki mecaz anlam karşılıklarıdır. Bununla beraber efsane sözcüğünden türemiş efsaneleşmek, efsaneleştirilmek, efsaneleştirmek, efsaneleştirme,

efsaneleştirmek, efsaneli, efsane-siz, efsanevi gibi sözcükler de söz varlığımızın zenginleşmesine katkı sunmuştur.

Eski dilde efsane/masal arayan manasında efsane-cû, masal söyleyen, konuşan anlamında efsane-gû, masal/efsane yazan manasında efsane-nüvis, masalcı/masal uyduran manasında efsane-perdâz sözcükleri kullanılmakta idi.

Günümüz dilinde ise efsane olmak, kent efsanesi, şehir efsanesi, efsane günler, efsane aylar gibi söylemleri sık sık duymaktayız. Tüm bu kelimelere dayalı örnekler bize göstermektedir ki efsane hem halk bilimi hem dilbilimi hem toplumbilim hem sözcükbilim alanında zengin bir kaynak teşkil etmektedir.

Özellikle halkbilimi penceresinden bakıldığında Anadolu, asırlar boyunca birçok medeniyete beşik olduğu için efsaneler açısından oldukça zengindir. Neredeyse her bölge her şehir hatta birçok köy ve kasabada değişik konularda efsaneler anlatılmaktadır. Belirli bir coğrafi mekânla ilişkilendirilerek anlatılması efsanelerin en temel özelliklerindendir. Biz de bu çalış-

mada coğrafi bir mekânla ilişkilendirilen efsaneye yer verdik.

Çalışmanın amacı, sözlü halk kültürü ürünlerinden olan bir anlatı derlemek, onu yazıya geçirmek ve bu vesileyle sözlü kültürü gelecek kuşaklara aktarabilmektir. Çalışma verileri, kaynak kişinin belirlenmesi ve ses kaydı yöntemi ile elde edilmiştir. İlgili çalışmada Bolu ili Gerede ilçesi sınırları içinde yer alan Keçi Gölü ile ilgili anlatılan efsane yer almaktadır. Gerede ilçesi Batı Karadeniz bölgesinde ve Bolu’nun doğusunda yer alır. Keçi Gölü, Gerede’nin Karabük çıkışında 19. km. de Kapaklı köyü ile Karacadağ Demirciler köyü sınırları içinde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

“EFSANE veya FESANE”, Büyük Lûgat ve Ansiklopedi. (1973). Cilt:4, İstanbul: Meydan Yayınevi.

“Efsane (fesâne)”, Görsel Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi. (1984). Cilt:5, İstanbul: Yazır Matbacılık.

Gerede Kaymakamlığı. (2022, 11, 26). Göller. <http://www.gerede.gov.tr/goller>

Türkçe sözlük. (2011). Hz: Şükrü Haluk Akalın ve başk. 11. Baskı. TDK, 758.

KEÇİ GÖLÜ EFSANESİ

Kaynak Kişi	: Halil YALÇIN
Doğum yeri	: Karacadağ Demirciler
Yaşı	: 48
Eğitimi	: Üniversite
Efsaneyi kimden öğrendiği: Büyüklerinden	
Mesleği	: İmam
Derleme tarihi	: 01.04.2022

Yaklaşık yüz- yüz elli yıl önce kış mevsiminde bir kervancı kafilesi gelmiş. Gerede'nin soğuk bir kış gününde o göl 30-40 cm. buz tutmuş. Kervanla beraber buzun üstünde o gölden geçmişler. Kapaklı köyüne ulaştıklarında bir köylüye çok uzun bir köprüden geçtiklerini söylemişler. Köylülere bu köprüyü kimin yaptırdığını sormuşlar. Köylülerden oranın köprü olmadığını, kıştan dolayı buz tutan ve sekiz urgan (yaklaşık 50 metre) derinliğinde bir göl olduğunu işitince kervan başı kervanı tekrar geri çevirip Keçi Gölü'nün bulunduğu yere gelmiş. Gölde gerçekten de köprü görememiş. Yaşadıklarının mucize olduğuna inanıp kafilende bulunan keçilerden üç beş tanesini kurban etmişler. Gölün adı bu olaydan sonra Keçi Gölü olarak adlandırılmış ve 100-150 yıldır bu şekilde kalmıştır.

TARİH

AHMET ÖZENSOY

Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültürel İşler Müdürü

SADAKA-İ CARİYE BİR VAKIF ESERİ GEREDE AFETOĞLU (AFATLAR) KÖPRÜSÜ

Dur yolcu! Üzerinden gelip geçtiğin bu köprü sadaka-i cariyeye bir vakıf eseridir.

Gerede vakıfları üzerine araştırma yaparken üzerinden gelip geçtiğimiz Afatlar Köprüsünün ilk yapılışı itibarıyla bir vakıf eseri olduğunu fark ettim. Dergimizin bu yılki sayısında Osmanlıca belgelerden yola çıkarak bu köprü'nün tarihi seyrini sizinle paylaşmak istedim. Bu köprüden ne zaman geçsem Şair Necmettin Halil Onan'ın: "Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın bu toprak, bir devrin battığı yerdir. Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın bir vatan kalbinin attığı yerdir." şiiri aklıma gelir. Ben de kendi kendime; "Dur yolcu! Üzerinden gelip geçtiğin bu köprü, sadaka-i cariyeye bir vakıf eseridir." derim.

Osmanlı döneminde, günümüzde bakanlıklar, valilikler ve belediyeler tarafından yapılan bayındırlık hizmetleri ve kamusal faaliyetler hayır sahiplerinin kurduğu vakıflarca yerine getirilmiştir. Eğitim, sağlık, sosyal yardım, dîni hizmetler ve bayındırlık gibi birçok hizmet sadece Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla kurulan vakıflarca yerine getirilmiştir. Hayrat olarak yapılan cami, mescit, mektep, medrese, tekke, zaviye, tâbhane (huzur evi), dar'üş-şifa (hastane), imaret (aşevi), çeşme, han, hamam, kervansaray, köprü, yol gibi eserler yaptırıl-

mıştır. Hayır amaçlı kurulan vakıfların giderlerini karşılamak, tamir ve bakımını yaptırmak için gelir kaynağı olarak dükkan, bahçe, tarla, çiftlik, bina gibi gayrimenkuller vakfedilmiştir.

Gerede, kadim bir geçmişe sahip birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir yerleşim yeridir. Ulaşım yönüyle stratejik bir öneme sahip olduğu bir gerçektir. Gerede, hem çevresindeki şehirlerin hem de Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerin geçiş noktası konumundadır.

Gerede'deki vakıf eserlerinden biri de köprülerdir. Köprüler, nehir ve akarsuların su akımını kesmeden üstten geçilmesini sağlayan yapılardır. Güvenli ulaşımın sağlanması ve

ticaretin geliştirilmesi açısından tarihin her döneminde köprülere ihtiyaç duyulmuştur. Anadolu'nun birçok yerinde Osmanlı dönemi köprüleri bulunmaktadır. Yapımında kullanılan malzeme ve proje olarak çeşitli tiplerde inşa edilmiştir. Deprem ve doğal afetler sebebiyle Gerede'de az sayıda mimari eser günümüze kadar ulaşabilmiştir. Günümüze kadar ulaşan yapı gruplarından biri de köprülerdir. Bu köprülerden Çoğullu Köprüsü, döneminin tarihi ve mimari özelliğini korumuştur. Samat Köprüsü, yapılan tamirat ve genişletmeler sebebiyle tarihi özelliğini yitirmiştir. Afatlar Köprüsü ve diğer köprüler ise doğal afetler sebebiyle zamanla yıkılmış yerine yenileri yapılmıştır.

Fotoğraf 1- Afatlar Köprüsü. Kazım Ünlüol Arşivi (Eski Gerede Fotoğrafları Sergisi için tahminen 1928 yılında Gerede'de görev yapan Kaymakamın oğlu tarafından Adana'dan gönderilmiştir.)

Afatlar Köprüsü, Şer'iyye Sicilinde adı Ehadler yani (Birler), 1845 tarihli nüfus tahririnde ismi Evhadler günümüzde ise Afatlar olan köyün yakınından geçen Ulusu üzerine Osmanlı döneminde kurulan bir vakıf tarafından ilk önce ahşaptan yaptırılmıştır. Bu vakıf belgelerinde; "Mustafa ve Mehmet Murad Efendi Vakfından Afetoğlu Köprüsü namıyla arif Evhadoglu Cisriyn Vakfı" olarak kayıtlıdır (VGMA. D.1771.36). Bir belgeden, Gerede Kazasında vaki Afetler Köprüsünün tamiri şartı bulunan vakfın mütevellisinin Hasan halife olduğu ve 256 senesi Mart başında bir senelik muhasebesinin denetlendiği anlaşılmaktadır (EV.ZMT.171.272).

Gerede İdare Meclisince, Afetler Köyü civarında ve Ulusu namındaki nehir üzerindeki köprünün harap olduğu ve bir an evvel 4900 kuruş masrafla tamiri için karar alınmış ve Vilayet-i Celileye, arz edilmiştir (EV. MKT.02812.311).

1318 tarihinde Kastamonu Valiliği Evkaf Muhasebeciliğince Evkâf-ı Humayûn Nezâretine (Vakıflardan sorumlu bakanlığa) gönderilen bir

yazıda; Bolu Mutasarrıflığı Gerede İdare Meclisinin talep ve keşif belgesinin ilişikte gönderildiği belirtilerek mülhak bir vakıf eseri olan, Gerede kazasının Afetler Köyü civarındaki Afetoğlu Köprüsünün zamanla çürüdüğü, harap hale geldiği ve köprünün Gerede'den Ankara'ya ve havalisine giden ve oralardan gelen tüccar ve halkın uğradığı bir yerde olduğu, tamir ve yenilenmesinin elzem olduğu, 4900 kuruş masrafla inşasına izin verilmesi, talep edilmiştir (BOA, EV, MKT, 2812,314).

Evkafı Hümâyûn Mesârifat İdaresince, köprünün tamirine ilişkin vakıf şartının Cihad İdaresince beyan edilmesi, istenilmiş; Evkâf-ı Hümâyûn Cihad İdaresinin 1318 tarihli kaydında; yapılan tetkikat sonucunda Gerede Kazasında Afetoğlu Köprüsü Vakfının tevliyetine ve vakfiyesine dair kayıt bulunamadığından vakıf şatlarının bilinemediği, bildirilmiştir. Evkafı Hümayun Mesarifat İdaresinden Muhasebe-i Umumiye İdaresine gönderilen yazıda; tamiri gerekli olduğu beyan olunan köprünün Evkaf-ı Mülhakadan olduğu ve vakfın varidatının

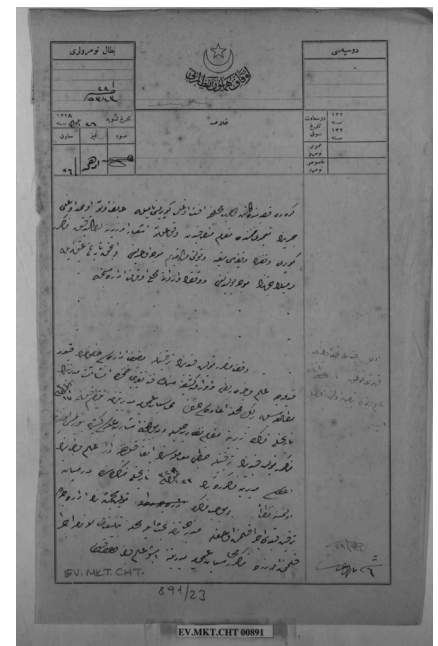
son bir senelik muhasebe kaydının bildirilmesi istenilmiştir (EV.MKT. 2812.312). Ahşaptan yapılan Afetoğlu Köprüsü zamanla yıprandığından yerine yeni bir köprü yapılmış, daha sonra da bu köprünün doğusuna Nafia Vekâletince (Bayındırlık Bakanlığı) betondan bir köprü yaptırılmıştır (Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, TÜRDAV, 2000, s.37 ve 97).

Bu köprü büyük acılara da şahit olmuştur. Tahminen 1959 veya 1960 yılında Gerede'den köylere servis yapan yolcu minibüsü bu köprüden Ulusu'ya düşmüş, Külef ve Güneyköy'den hemşehrilerimiz vefat etmiştir. Bu acı üzeri şiirler ve Afatlar Köprüsü Destanı yazılmıştır.

Günümüzde, E-5 (D100) otoyolu üzerinde bulunan Afatlar (Afetoğlu) Köprüsü otoyolla bütünleşmiş halde hizmetine devam etmektedir. Ulaşım konusunda Gerede'nin önemi devam ettiği müddetçe bu köprünün de önemi devam edecek ve vâkıfının amel defterini açık tutmaya devam edecektir.

Fotoğraf 2-Afatlar Köprüsünün yeni hali

Fotoğraf 3- Afatlar Köprüsüne ait kayıtlardan bir örnek belge

TARİH

Dr. YASİN ŞEN

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

GEREDE'DE BİR AZİZ MAHMUD HÜDÂYÎ HALİFESİ ŞEYH HÜSEYİN EFENDİ

Celvetiyye tarikatının pîri Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin pek çok halifesi vardır. Onunla ilgili kaynaklarda bu halifelerin bazılarının sadece isimleri zikredilmekte, bir kısmının da hayatıyla ilgili kısmen ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Hasan Kamil Yılmaz tarafından kaleme alınan “Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Celvetiyye Tarikâtı” adlı eserde sadece ismi zikredilen bir Hüseyin Efendi vardır (s. 93). Hüseyin Efendi hakkında burada herhangi bir bilgi verilmemiştir. Yine Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin bu eserde kayıtlı, hayatı hakkında pek bilgi olmayan onlarca halifesinin olduğu anlaşılmaktadır.

Devlet Arşivleri'nde kayıtlı bazı belgelerden Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin halifelerinden Hüseyin Efendi'nin Gerede'ye geldiğini, burada bir dergâh açtığını ve bu dergâha imam-hatip olarak tayin edildiğini anlıyoruz. Fakat bu belgelerde Şeyh Hüseyin Efendi'nin hayatı hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Bu belgelerde, sadece onun burada yaptırdığı ve muhtemelen dergâh olarak kullandığı caminin hitâbetine yapılan tayinler söz konusu edilmektedir.

Şeyh Hüseyin Efendi Camii'yle ilgili diğer belgeler ise daha sonraki dönemlere aittir. Bunlarda yine Şeyh Hüseyin Efendi Camii'ne imam-hatip tayin edilmektedir.

Camiye imam-hatip tayiniyle ilgili elde bu şekilde birkaç belge daha vardır. Belgelerin bizim için önemi bunlarda Şeyh Hüseyin Efendi'nin Üsküdar'da medfun Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin halifelerinden olduğunun vurgulanmış olmasıdır. Kanaatimizce bu husus oldukça önemlidir. Çünkü biz bu belgelere dayanarak Gerede'de aslında kimliği meçhul olan Şeyh Hüseyin Efendi'nin İstanbul-Üsküdar'da mânevî terbiye gördüğünü, bunun neticesinde kendisine Aziz Mahmûd Hüdâyî hazretleri tarafından hilafet verildiğini ve onun Gerede'ye halife olarak tayin edilip burada Celvetiyye'ye ait bir dergâh açtığını söyleyebiliriz. Bu durumda Gerede'de Halvetiyye tarikatına ait tekkelerin yanı sıra Celvetiyye'ye ait bir dergâhın da bulunduğu anlaşılmaktadır. Üstelik bu durumda Gerede Şeyh Hüseyin Efendi Camii'nde, onun Horasan'dan geldiği şeklindeki bazı bilgilerin düzeltilmesi gereği de ortaya çıkmaktadır.

Burada biz konuyu desteklemek üzere Şeyh Hüeyin Efendi Camii'yle ilgili bir belgeyi söz konusu etmek istiyoruz. Aşağıda Hicrî 1255 (M. 1839) senesinde Şeyh Hüseyin Efendi Camii'ne ait imam-hatip tayiniyle ilgili bir belge vardır. Bu belgede Seyyid Hâfız Muhammed Emin Halife'nin buraya tayin edildiği belgenin hemen üzerinde yer alan padişahın “İzn-i hümâyûnum olmuştur.” şeklindeki izninden anlaşılmaktadır. Bu belgenin önemi burada Şeyh Hüseyin Efendi'nin Üsküdarlı Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin halifesi olduğunun özellikle belirtilmiş olmasıdır. Belgenin okunuşu şöyledir:

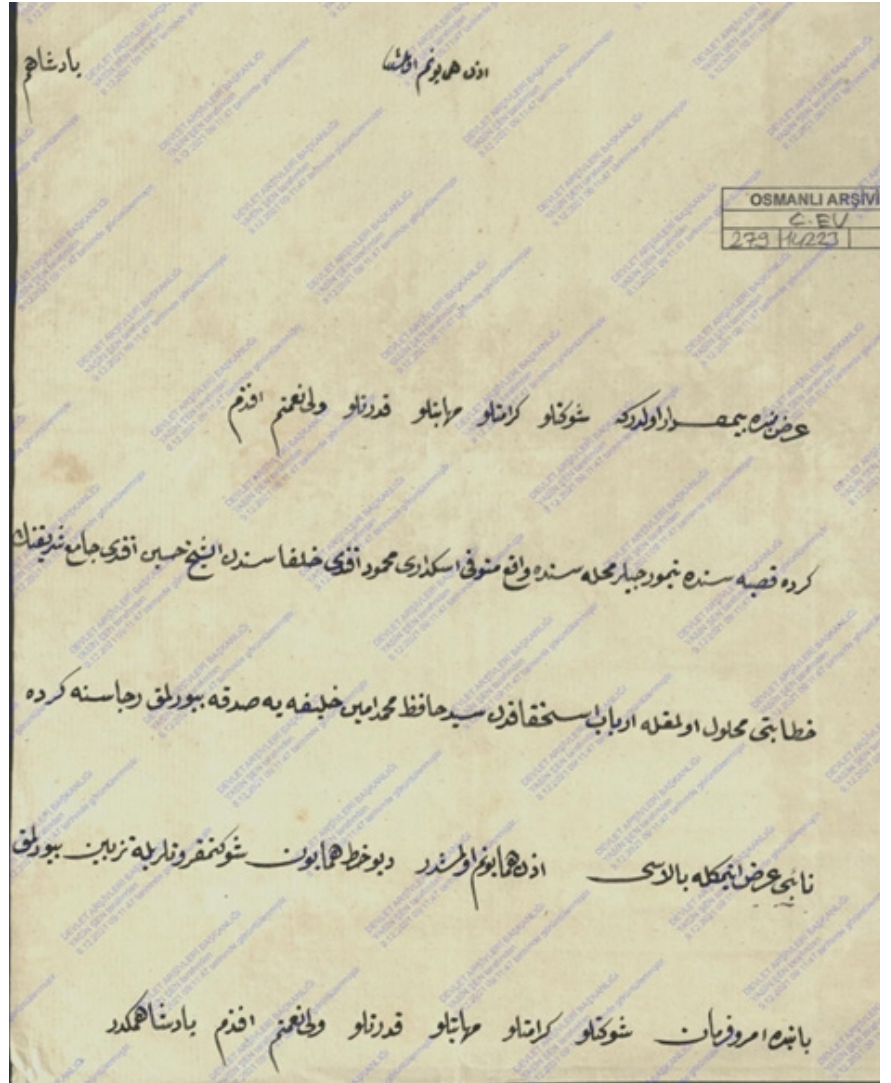
“Arz-ı bende-i bî-mikdâr oldur ki,

Şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü ve liyyü'n-ni'âmım efendim, pâdişahım

Gerede Kasabası'nda Demürciler Mahallesi'nde vâkî müteveffâ Üsküdârî hülefâsından Eş-şeyh Hüseyin Efendi Câmî-i şerîfinin hitâbeti mahlûl olmağla erbâb-ı istihkakdan Seyyid Hâfız Muhammed Emin Halife'ye sadaka buyrulmak ricâsına Gerede nâ'ibi itmekle bâlâsızn-i hümâyûnum olmuştur hatt-ı hümâyûn şevket-makrunlarıyla tezyin buyrulmak bâbında emr ü fermân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü ve liyyü'n-ni'âm efendim pâdişâhumundur.”

Yine bu camiiyle ilgili Hicrî 1226, Milâdî 1811 senesine ait bir belgede bir imam hatip tayini daha söz konusu edilmektedir. Ancak burada câminin bânisi Şeyh Hüseyin Efendi'nin Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin halifesi olduğu kaydedilmemiştir. Üstelik bu belgedeki yazılar silik bir durumdadır. Yine Hicrî 1089, Milâdî 1678 senesine ait, Yıldırım Bayezîd Camii'ne tayin edilen Şeyh Hüseyin Efendi'nin ücretinin ödenmesiyle ilgili bir belge daha bulunmaktadır. Bu Şeyh Hüseyin Efendi, Demirciler Mahallesi'nde bir camii inşa eden, Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerinin halifesi ve Gerede'de Celvetiyye'yi temsil eden zât olmalıdır. Bu durumda Şeyh Hüseyin Efendi'nin daha sonraki yıllarda bu camiyi inşa ettirdiği anlaşılmaktadır. Nitekim Hicrî 1106 Milâdî 1694 yılına ait bir belgeden Şeyh Hüseyin Efendi'nin Gerede-Demirciler Mahallesi'nde kendisinin yaptırmış olduğu camiye imam hatip olarak tayin edildiğini öğrenmekteyiz. Bu durumda Şeyh Hüseyin Efendi'nin bu tarihte hayatta olduğu ve caminin yapımının da 1694 senesinde bitirildiği anlaşılmaktadır. Vefat tarihi bilinmeyen Şeyh Hüseyin Efendi, Gerede'de kendi yaptırdığı caminin haziresinde medfundur.

Sonuç olarak kaynaklarda hayatı hakkında hemen hiçbir bilgi olmayan ve Gerede'ye Aziz Mahmud Hüdâyî hazretleri tarafından halife olarak gönderilen Şeyh Hüseyin Efendi'nin belgelere dayanarak en azından 1678-1694 seneleri

arasında burada tasavvufi faaliyette bulunduğu, kendi adıyla anılan bir cami yaptırdığı ve vefatından sonra bu caminin haziresine defnedildiği anlaşılmaktadır. Bugün camide onun Horasanlı olduğuna dair yanlış bilginin düzeltilmesi gerekmektedir. Ayrıca, camide kayıtlı bilgilerde Hicrî On Birinci yüzyılın yanlış olarak Milâdî olarak kabul edildiği görülmektedir.

Şeyh Hüseyin Efendi Milâdî olarak 17. Yüzyıl'da Gerede'de yaşamış bir kâmil insandır. Bu durumda onun sayesinde Gerede ve Üsküdar arasında mânevî bir köprü kurulmakta ve buradaki tasavvufî

faaliyetler hakkında daha net ve zengin yorumlar yapılabilmektedir.

Kaynaklar

Devlet Arşivleri, katalog.devletarsivleri.gov.tr [Erişim Tarihi: 21.03.2022].

Hasan Kâmil Yılmaz, "Aziz Mahmud Hüdâyî" Maddesi, TDVİA, C. 2, s. 338-340.

Hasan Kamil Yılmaz, Aziz Mahmûd Hüdâyî ve Celvetiyye Tarikatı, https://www.hudayivakfi.org/images/download/AZIZ_MAHMUD_HUDAYI.pdf [Erişim Tarihi: 21.03.2022].

Mustafa Tatçı, Musa Yıldız, Aziz Mahmud Hüdâyî Dîvân-ı İlâhiyât, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yay., Ankara 2015.

ANI

ŞEFİKA MERCANLIĞİL

Yazar

ÇOCUKLUĞUMDAKİ YİYECEK - İÇECEK VE YEMEKLER

Sevgili hemşehrilerim, benim çocukluğumda ocak içinde yakılan odun ateşinde, maltızda ve soba üzerinde pişirilen yemekler ile bugünküler arasında fazla bir fark olmamakla beraber bir karşılaştırma yapmak amacıyla bu konudaki anılarımı sizlerle yazmak istedim.

ETLER VE ET YEMEKLERİ:

Kırmızı et olarak sığır, dana, koyun, kuzu gibi her türlü küçükbaş ve büyükbaş hayvan etini yerdik. Kesim sadece Cuma günleri yapılırdı. Dolayısıyla et, kasaptan toptan çok miktarda alınır. Bütçesi elvermeyenler de birkaç kilo alırlardı. Et, eve gelince önce kıyma yapılırdı. Hemen hemen her evde kollu et çekme makinesi bulunurdu. Güçlü kol kuvveti gerektirdiği ve çok miktarda et çekileceği için bu tür makinelerin kullanımı çok zahmetli, yorucuydu. Üstelik biraz da iri

çekerdi. İlk elektrikli kıyma makinesini Şekerci Salimenler aldılar. Uzun bir süre herkes etini onlara götürüp çektiymişti. Kıymanın çift çekilmiş gibi ince olmasını isteyenler büyük, enli kesme tahtası üzerine yatırdıkları eti satır ile kıyarak “satır kıyması” yaparlardı. Cuma ve Cumartesi akşamları evlerden hep “tak tak” et kıyma ve parçalama sesleri gelirdi. Henüz evlerde buzdolabı olmadığı için bilhassa yaz aylarında etlerin bir iki gün içinde hallolması gerekirdi. Kıyma çekildikten sonra kocaman tavalarla bolca yağla kavrulur, tuzlanır ve yayvan çinko veya bakır sahan ve tabaklara basılırdı. Kıyma donduktan sonra tabaktan bozulmadan kalıp halinde çıksın diye önce çinko tabağın içi soğuk su ile soğutulur sonra sıcak kıyma basılırdı. Bir başka saklama usulü de şöyleydi: Tasa veya tabağa basılan sıcak yağlı kıymanın

tam orta yerine bir kınnapın ucu batırılır adeta gömülürdü. Kıyma iyice donunca da tabaktan kalıp gibi çıkarılır ve kıymanın ortasına sımsıkı yapışan ipinden mutfak odasının alçak tavanındaki çivilere asılırdı. Kıyma işi bitince et, kuşbaşı doğranıp kavurma yapılır; o da derin taslara basılırdı. Henüz pişmemiş etler ahşap evlerin en alt katlarındaki kuz ve hayli serin olan odalarında kısa bir müddet saklanırdı. Bazı aileler de çiğ etlerini bakraçlara koyup üstünü börtü böceğe karşı sıkıca kapatarak su kuyularına sarkıtırlardı. Pişirilen kavurmalar, kıymalar ve yemekler; tel dolaplarda, tavana iki tarafından kalın ipe asılmış salıncağa benzeyen portatif raflarda saklanırdı. Kışlık kavrulmuş kıymalar yukarıda anlattığım gibi ipinden tavana asılırdı. Ahşap evlerin alt kat odalarının tavanları alçak olurdu. Dolayısıyla tavana bir şeyler asmak kolaydı. Kasap titizliği ile çalışan hanımlar için Cumartesi günü “işli gündü”. Hem pazar işi hem de etlerin hali onları çok yorardı.

Et yemeklerimiz; tavada ya da maltızda kızartılan köfteler, sebze- li, sebzesiz haşlama et yemekleri ve kavurma şeklindeydi. Sakatat da yerdik. Kasaplar işkembe, kelle, paça, ciğer böbrek gibi sakatatları da satarlardı. Biz sucuğumuzu evde kendimiz yapardık; sucuğa “mumbar” derdik.

Annem, çektiği kilolarca kıymayı büyük tahta tekne tuz, biber, kimyon ve çeşitli baharatlar ilave ederek yoğurur sonra da barsaklara doldurup ipe asardı. Kuruyunca da afiyetle yerdik. Babam ev yapımı sucuklarımızı dükkanında da satardı.

Kümes hayvanı olarak curuk(hindi), tavuk ve kaz yerdik. Kaz köylülerden satın alırdık; daha çok panayır zamanında ve kış aylarında yerdik. Herkesin bahçesinde büyük -küçük bir kümesi olur; daha çok tavuk beslenirdi. Hem etinden istifade eder hem de taze günlük yumurta yerdik. Ördek pek yemezdi. Evi çaya, dereye yakın olanlar ördek besler ve satardı. Mesela bugünkü pazar yerinde eskiden şırıl şırıl akan bir dere vardı. Derenin iki kenarında söğüt ağaçları sıralanmıştı. Adeta şehir içinde bir köye benzeyen çok güzel bir yerdik. Burada ördek ve kaz sesi hiç kesilmezdi. Balığa gelince; Gerede'nin civarındaki henüz kirlenmemiş olan çaylardan tutulan balıkları yerdik. Uzun kamışlara dizilen irili ufaklı çay balıkları cami önlerinde satılırdı. Biraz kılçıklı ama çok lezzetli balıklardı. Eniştem İsmail Dayıoğlu çok müteşebbis bir adamdı. Arıcılık, tavuk besiciliği yapar, şöförleri İsmetpaşa'ya "posta çeker," yolcu da taşırdı. Şöför-lü "tenezzühü" (gezinti arabası) vardı. Ata, silaha her şeye çok meraklıydı. Aslında tiftik tüccarı idi ama her türlü işi yapardı. Deniz balığını eniştem sayesinde yerdik. Sepetlerde buz içinde Torik balığı getirip dükkanında satardı. Ahali, "Dayıoğlu balık getirmiş" derler, balık almaya koşardı.

SEBZELER VE SEBZE YEMEKLERİ:

Enginar, kereviz, kuşkonmaz, karnabahar gibi sebzelerin dışında bugün yediğimiz tüm sebzeleri mevsiminde yerdik. Manav yoktu sebze ve meyvelerimizi haftada bir gün pazardan satın alırdık. Hilesiz ve doğal olarak yetiştirilmiş sebzelerimiz bir hafta boyunca hiç bozulmazdı. Bahçelerimize dere otu, tere, maydanoz ve nane ekerdik. Ebegümeci bahçelerimizde kendiliğinden çıkar-dı. Sindirimi kolaylaştırdığını, balgam söktürücü olduğunu bildiğimiz ebegümecinin yemeğini şifa niyetine seve seve yerdik. Kış aylarında da yazdan kuruttuğumuz fasulye, biber, patlıcan, bamya gibi sebzeleri ve nohut, mercimek, kuru fasulye gibi bakliyatı bolca yerdik. Sebzeler aynı olunca yemekler de aşağı yukarı aynıydı. Zeytinyağlı, etli sarma ve dolmalar, zeytinyağlı sebze yemekleri, türlü, patates, kabak, patlıcanla yapılan yemekler, karışık kızartmalar vb. gibi.

Yemeklerimizde çorba, et yemeği ve pilav mutlaka olurdu. Tarhana, omacı, toyga, mercimek çorbası, yoğurtlu çorba en çok içtiğimiz çorbalardı. Pilavlarımız et suyunda pişirilirdi ve bol tereyağlı olurdu. Sade, şehriyeli, mercimekli, etli pirinç pilavı çeşitlerimiz vardı. Bulgur pilavı ya sade ya da kuşbaşı etli pişirilirdi. "Pilavı kaydırır" der yanında bir de hoşaf içerdik. Aslında pilavlar yeterince yağlı olduğu için hoşaf ile kaydırma-ya hiç gerek yoktu ama bizler alışık-tık. Pilavla birlikte kaşık kaşık erik, armut, ayva, kayısı, kabakla karışık üzüm hoşafı içerdik. Ben en çok ar-

mut hoşafını severdim. Annem fırın-da ekmek yaptığımız zaman ekmeği fırından çıkardıktan sonra artık fırına odun atmazdı. Bahçedeki çalı çırpı ile fırın içinde bir "yalaza" yapar ve bahçeden topladığımız armutları bütün olarak ya da doğrayarak tepsilere koyup fırına verirdi. Kurutulan armut-lar hoşaf ve tatlı olarak yenirdi. Pilavı hoşafı kaydırırken bir taraftan da annelerimizin yaptığı ilahna (lahana), salatalık, biber, çükündür (pancar), ahlât (ahlat), döngel turşularını yer-dik. Annem turşuda kullandığı sirkeyi bile kendisi yapardı.

Yemeklerimizde sade yağ (te-reyağı), kuyruk yağı ve halis zeytin-yağı kullanırdık. Annem üçünü ka-rıştırıp eritir biraz da tuz ilave edip çinko tasa basar ve yemek yağı ola-rak kullanırdı. Bizler margarin nedir bilmezdi. Yanılmıyorsa margarin 1950'li yıllarda Türkiye'ye gelmişti. Halk, margarine "paket yağı" derdi. Zeytinyağı dışındaki bitkisel yağla-ra rağbet etmez, kullanmaz; onlara "şirlen yağı" derdik. Yemeklerimizde domates salçası kullanır biber salça-sı yapmazdık. Yazın domatesin bol, ucuz ve lezzetli olduğu zaman kilo-larca domates alınır bahçelerde ateş yakılıp büyük kazanlarda saatlerce kaynatılarak salça yapardık. Bugünkü gibi boy boy sağlıklı cam kavanozla-rımız yoktu. Salça, küplere konurdu. Annem, bol tuzlu salçalarımızı "cehri küpü" dediği renkli, sırlı küplere bas-sar küplerin ağzına da sıkıca tülbent sararak kapatırdı.

HAMUR İŞLERİ:

Gözleme, su böreği, bohça böre-ği, bazlama, kömeç en çok yapılan hamur işleriydi. Bahçe fırınlarında ekmek yapıldığı gün mutlaka cevizli, kıkırdaklı kömeç de yapılırdı. Biz ço-cuklar, bahçede oynarken kömeçin fırından çıkmasını beklerdik. Çıkınca da daha soğumadan elimiz, ağızımız yana yana iştahla yerdik. Kışın kaz aldığımızda üçgen şeklinde kesilmiş yufkaların arasına kaz yağı sürüp "si-

rit” yapar; ısıtarak veya soğuk olarak yerdik. Sıkça yediğimiz yemeklerden biri de etli makarna idi. Su böreği evlerde yapılır; bahçede hafiften yakılmış borusuz bir odun sobası üzerinde çevrile çevrile kızartılırdı. Düğün ve bayramlarda birkaç tepsi su böreği, baklava yapılacaksa “Ahçı Asiye Apla” eve çağırılırdı. Düğün yemeklerini de hep o yapardı. Gerede’mizin kıymalı, peynirli, yoğurtlu, mantarlı kapalı pideleri benim çocukluğumda daha bir lezzetliydi sanki. Pide içleri katıksız, doğal; pideciler de işinin ehliydi. Pide, Pazar günü yaptırılırdı. Evde hazırlanan çeşitli pide içleriyle sabah erkenden Mitler’in, Esetler’in ya da Hacıbis’in fırınlarına götürülüp sıraya girilirdi. Tam kıvamında pişmiş olarak fırından çıkan ve verev olarak kesilen pidelerin üzerine bir de halis tereyağı sürülünce tadına doyum olmazdı. Yazın, pidelerimizi “çay düzenimizi” alıp yürüye yürüye Esentepe’ye çıkar orada yerdik. Bizler evde kek, kurabiye, bisküvi gibi şeyler yapmazdık. Lazım olduğunda Gülepserler’den (Berber Mesutlar) ev kurabiyesi ya da çarşıdaki bakkallardan taneyle, gramla bisküvi alırdık.

TATLILAR:

İrmik helvası, un helvası (kaşık helvası, öküz helvası, ölü helvası da denirdi), tıhan (tahin) helvası, yaz helvası, şakşak helva, devamis en çok yediğimiz helva çeşitleriydi. Çok yemezdik ama bir deesude (asude) helvası vardı. Nişasta, tereyağı ve süzme bal ile yapılan bir tatlı çeşidiydi. Kar helvası ise helva değil bir çeşit don-

durma idi. Baharda, yaz başında ormanın kuytu yerlerinde kalan sertleşmiş karlar toplanır üzerine pekmez dökülerek yenirdi.

Çocukluğumun şekerli ve helvacılarından en çok tanınanlar; Şekerci Eminler, Şekerci Kazım, Şekerci Salihler, Şekerci Salimenler ve Şekerci Ta-fıklar (Tevfikler)’dir. Sütlu tatlılardan muhallebi ve sütlacı sık sık yapar; davetlerimizde de misafirlerimize ikram ederdik. Güllaç tatlısını Ramazanda yerdik. Aşure ayında ise hemen herkes aşure yapar konu komşuya dağıtırdı. Hamur tatlılarından tabii ki Gerede’nin meşhur ev baklavası, kaymaklı ekmek kadayıfı ve tel kadayıf davet ve bayramlarımızın en makbul tatlılarıydı. Hışmerim ve kedi batmaz yapıldığı gün de biz bayram ederdik. Hala Gerede’de yapılıyor mu bilmem ama fırında bal kabağı tatlısı da çok lezzetli, mideyi bir tatlıydı. Bu tatlıyı yapmak için önce kabağın üst kısmı kapak gibi açılır; çekirdekleri çıkarılıp içi temizlenir sonra içine ceviz konup bolca pekmez dökülür ve kesilen kapak kapatılıp tepsi içinde fırına verilir yavaş yavaş pişirilirdi.

MEYVELER, ÇEREZ VE İÇECEKLER:

Elma, armut, erik, ayva, dut, üzüm, çilek, kiraz, kavun, karpuz, döngel (muşmula), alhat (ahlât), alıç, kestane, mandalina günümüzde de olduğu gibi başlıca meyvelerimizdi. Hemen hemen her bahçede elma, armut ve erik ağacı bulunurdu. Babam bahçeye çok meraklıydı. Bahçemizde çeşit çeşit çiçekler ve meyve ağaçları vardı. Elma, armut ve eriği bahçemizden toplar yerdik. Bugün hala bahçemizde meyve vermeye çalışan “Göksulu”, “yağ armudu” ve “Kızık armudu” olmak üzere üç türlü armut vardı. “Söbü elma” yumurta şeklinde tatlı ekşi çok değişik bir tadı olan nadir bir elma çeşidiydi. Hala bu elmadan var mı bilmiyorum ama bizimki maalesef 10 sene önce kurudu. Gerede bahçelerinde mutlaka bir iki çeşit erik ağacı bulunurdu, Başlıcaları; “ür-yani, burnu kızıl, mürdüme, iskilip ve can eriği” dir. Dut, Ayaş’tan, mis gibi kokan dağ çileği, Düzce ve Bartın’dan gelirdi. Kavun, karpuz çuvalla alınır ve olgunlaştıkça yavaş yavaş yenirdi. Ahlat ya taze olarak yenir ya da kurutulup çocuklara çerez yapılırdı. Bunun için, kurutulmuş ahlat dövülür toz haline getirilir ve bir bez torbaya konur; torbanın ağzına da bir makara bağlanırdı. Çocuklar makaradan torbanın içindeki ahlat tozunu içlerine çekerek yerlerdi. Belki sağlıklı bir çerezdi ama şimdi düşünüyorum da ne kadar tehlikeliymiş. Mandalina çoğunlukla kahvehanelerde tane ile satılırdı. Çocukluğumda hemen her mahallede bir kahvehane vardı. Benim en iyi hatırladıklarım bugünkü belediye binasının yerindeki, Muharrem Eyfe’nin işlettiği “Eyfe’nin Kahvesi, Yıldırım Beyazıt Camisi’nin önünde yıkılan tarihi eski hamamın yerindeki “Yeni Kahve”, çarşı içindeki “Dayıoğlu Kahvesi” dir. Bir de şehre gelen memurların ve eşraftan kişilerin gittiği “Memurlar Lokali” vardı. Erkekler, kahvelerde dinlenir; çay, kahve içer-

GEREDE'DE YAŞAM

Esen-tepe -Gerede Kaynak: Hüdai Çoşkun arşivi

Kırklar - Gerede- Kaynak: Hüdai Çoşkun arşivi

GEREDE'DE YAŞAM

Arkut Dağı Kayak Merkezi – Gerede – Kaynak: Musa Kıymazarslan arşivi

Arkut Dağı – Gerede – Kaynak: Musa Kıymazarslan arşivi

HALKBİLİMİ

M. SAİM BİLGE

E. Albay, Karikatürist

KIZILAY ÇAMKORU GENÇLİK KAMPI

Mezun olacağımız yıl olan 1968'de Esentepe ilkokulundan ben, Seviller ilkokulundan Seyit Ali Çiçek ve Ortaokuldan da Atilla Güler kamp için seçilmiştik. İlk gurupta Seyit Ali ve ben ikinci gurupta da Atilla ağabeyler kampa gitmiştik. Kamp Çamkoru'da ana yoldan içerde ormanlık bölgedeydi; Kızılay Gençlik Kampıydı. Bize kamp çantası ve içinde de kamp süresince lazım olacak iç çamaşırı vb lazım olacak eşyalar da verilmişti.

Kampa vardığımızda diğer il ve ilçelerden arkadaşlar ve öğretmenler ile buluştuk. Günlük faaliyetlerimiz ise şu şekildeydi: Bizi koğuşlarımıza dağıtmışlardı; koğuşlarımızda sabah kalkınca önce mıntıka temizliği yapar daha sonra topladığımız kozalaklarla koğuşlarımızın önünde bulunan alana özlü sözler yazardık. Daha sonra da öğretmenlerimiz dolaşır; hangi koğuş daha iyi temizlik yapmış güzel söz yazmışsa o koğuştakileri seçerlerdi.

Daha sonra guruplar belirlenir; herkes kabiliyetine göre faaliyetlere katılırdı. Ben resim gurubundaydım. Ormanlık bölgede mevcut masalara grup grup ayrılır resim yapardık. Arkadaşım Seyit Ali de çok güzel şiirler yazardı. Hele yazdığı o Kızılay şiirlerini herkes ilgiyle dinlerdi.

Üç öğün yemek dışında ikinci vakti kampananın çalmasını dört gözle beklerdik. Hemen sıraya girer verilen ekmek arası beyaz peynir ve domatesi büyük bir istahla yerdik.

Unutamadığım ilginç olaylardan biri bir gün iki arkadaşımızın yapılan yoklamada yok olduğu görüldü. Eksiklikleri kesinleşince hep birlikte öğretmenlerimizin nezaretinde guruplara ayrılarak ormanda kayıp arkadaşlarımızı aramaya koyulduk tabi bulamadık. Ertesi gün olduğunda söz konusu iki kafadar arkadaşımızın el ele vererek kamptan firar edip evlerine gittiklerini öğrendik. Evleri bölgeye yakınmış, bugünkü gibi cep telefonu ve GPS cihazlarının olmadığı bir dönemde olayın vahametini anlamak zor olmasa gerek.

Kamp bittiğinde son akşam kamp ateşi yakılarak etrafında toplanıp şarkılar türküler söyleyerek kampa veda ettik. Bizden sonra da ortaokul öğrencileri kampa geldi ve Atilla abilere kampı devrederek Gerede'ye döndük.

Elli yıl sonra kamp öğretmenlerimizden birini de buldum. Çok memnun oldu ve "nasıl buldun?" diye çok şaşırdı. Ben kamptan ayrılmadan önce gerek arkadaşlarımızın gerek hocalarımızın adreslerini almış bir kâğıda yazmıştım.

O kâğıdı da saklamıştım ve hala da bendedir. Kaydettiğim isimlerden internette sorgulayarak bulmuştum.

Tam elli iki yıl sonra çocuklarım ve torunlarımla birlikte kampa uğradım. Koğuşlar, yemekhane vb her şey aynı... Bir tek çam ağaçları çok büyümüştü. Biz kampta iken uçsuz bucaksız ormanı görebilirken şimdi gökyüzünü görmekte bile zorlanılıyordu.

**Biiirrr... Kiiiii....
ÜÜÜÇÇÇÇÇ....**

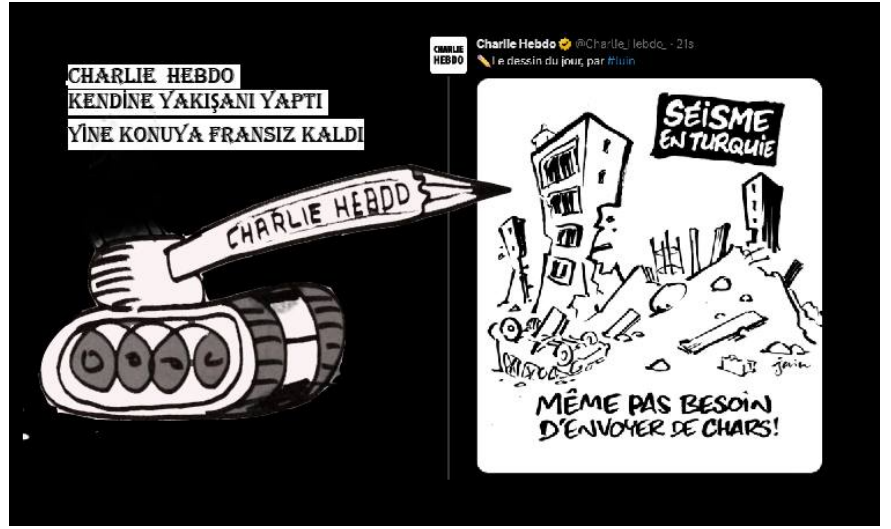
Evimiz çarşıda, merkezi yerde. Mitlerin fırının üst tarafına denk geliyordu. O zamanlar yani Hacı Ayşe'nin evinde kiracıyız; yeni de taşınmışız. Bahçe içinde, iki katlı, müstakil bir ev... Bir gün annem, yatakların konulduğu hanaydaki dolaptan bir ses duyar. Tıkır tıkır... Korkar, haliyle açamaz. Ben de hatırlıyorum o anları. Kardeşlerimle evdeyiz, babama ulaşmak zor, imkânsız adeta ve bizi çarşıda esnaftan Acemin Kazım'a gönderir, annem. Babam orman işletmesindedir çünkü uzakta yani. Telefon falan da yok. Acemin Kazım Amcalarla, babamın teyzesinin bir dünürlük gibi hısımlık bağı da var. Tam bilemiyorum, bahsederlerdi çocukken hatırımda kaldığı kadarıyla. Neyse o zaman Gerede ufak bir yerdi, herkes birbirini tanıyordu zaten. Kazım

Amcaya durumu anlattık. O da, komşusu Şekerci Tevfik Amcaya haber verdi. İkisi eve geldiler. Daha doğrusu birlikte gittik. Biri eline maşa diğeri de sopa alıp “bir iki üç” diyorlar. Üç deyince kapağı açacaklar. Çıkan her kimse kafaya sopayı, maşayı yiyecek, kımıldayamadan yaka paça yakalayacaklar. Fakat bir türlü cesaret edip de açamıyorlar. Bir ki üç... Eller havada! Bir ki üç... Eller yine havada! En sonunda: “Ya Allah!” deyip kapağı açmalarıyla birlikte bir kedinin fırlaması bir oldu! Şaşkın bir halde eller havada olayın şoku atlatılamadı. Meğer akşam kedi dolaba girmiş, sabaha kadar da sessizce yatmış. Gündüz olunca da çıkmak için tırmalıyor ama ses vermiyor. Miyavlasa sorun yok. Olayın şoku atlatılınca herkes rahatladı. En çok da Kazım ve Tevfik amcalar rahatladı. Çünkü ne bekleniyordu ne çıktı... İyi ki de kediymiş. Ya kedi olmasaydı? Allah rahmet eylesin, iyi insanlardı...

ÜÇ AYRI DEPREM

(22 TEMMUZ 1967 AKŞAM 19.00
SULARI ADAPAZARI, 1 ŞUBAT
1944 SABAH 05.30 SULARI
GEREDE VE KAHRAMANMARŞ
MERKEZLİ 11 İLİ KAPSAYAN
GECE YARISI 04.17...)

İlk depremle tanışmamız, ilkokul dörtten beşe geçtiğimiz sene 1967 yılı yazın bir Temmuz akşamına rastlar. O zamanlar Kitirler Mahallesinde oturuyoruz. Evdeyiz, önümüzde bir tepsi içine bir kaç misket koymuşuz. Tepsiyi hareket ettirerek bir aşağı bir yukarı misketleri döndürüyoruz. Kardeşler, hep bir arada düşürmeden ne kadar çok döndürürüz diye uğraşılıyor ve kendimizce eğleniyoruz.

Derken misketler düşmeye başladı normalde düşmemesi gerekirdi biz herhalde fazla eğdik diye düşündük. Fakat rahmetli annemin ikazıyla hep birlikte dışarı çıktık. Ne de olsa annemin deprem tecrübesi vardı. O, henüz on bir yaşındayken, büyük '44 Gerede Depremi'ni yaşamış olduğundan ara sıra bize anlatırdı: Deprem ne kadar şiddetli ve çetin olduğunu, yıkılan evleri, köyün çeşmesinden akan suyun dahi renk değiştirip bulanık aktığını... Mahallede herkes dışarılarda şaşkınlıkla birbirine bakıyor. Asıl yıkım Adapazarı'nda. Onu da radyodan öğreniyoruz. Televizyon yok o zamanlar... Neyse hava kararınca evlere girebildik. Tabi “artçı nedi? Evlere girilir mi girilmez mi?” bilmiyoruz. Belki de merkez üssü değildi onun da etkisi olabilir. O depremden sonra yine ülkemizde depremler oldu ayrı şehirlerde ama genelde bir şehirde olur civar illerde hissedilirdi. En büyüğü 99' depremiydi. Oradan ders çıkarılmıştı. Artık yardım kurtarma ekipleri daha profesyoneldi. Ta ki son Kahramanmaraş depremine kadar... Bu deprem değil felaketti! 11 il, Yunanistan nüfusundan kalabalık, bir kaç Avrupa ülkesinden büyük ve üstelik gece yarısı, kış

günü... Tabi bütün dünya yardıma koştu. Çünkü bu asrın felaketiydi...

Malumunuz ben karikatür dünyasındayım. Canlı bağlantılarla yayına bağladığım ve karikatürlerini aylık olarak gazetede yayımladığım birçok karikatürist, telefonla ve diğer sosyal medya iletişim kanallarıyla arayıp taziye ve destek mesajlarını iletiler. Bu unutulmaz, olağanüstü bir durum. Her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Ancak içlerinden öyle biri vardı ki; insanlıktan nasibini almamış, o malum Fransa'nın Charlie Hebdo dergisi... Daha önce peygamberimize ve İslam'a hakaret içeren karikatürler çizen dergi, bu sefer de “Türkiye depremine tank bile göndermeye gerek yok” diye yazdığı karikatürü yayımladı. Tabi anında çığ gibi tüm dünyadan ve kendi ülkesinden de tepki aldı. Her ne kadar Rus - Ukrayna savaşını kastettiklerini söyleseler de çizim ve yazı öyle değildi. Biz de gerekli tepkiyi yine aynı silahı kullanarak -karikatürle- verdik. Aylık Başkent Postası gazetesinde de yayımlayarak bir nebze olsun milletimizin hissiyatına tercüman olduk.

HALKBİLİMİ

HÜDAYİ COŞKUN

hodayicoskun@gmail.com

KARAPAZAR KÖYÜ

Gerede'nin en uzak köylerinden biridir Karapazar Köyü. Bolu'ya 80 km, Gerede'ye 27 km uzaklıktadır. Gerede'nin güneyinde Çamlıdere ilçe sınırındadır. Rakım yüksektir. Orman sınırında iki dere arasında kurulmuştur. Bundan dolayı tarım, hayvancılık ve ormanda kesim yaparak geçim sağlanmaktadır.

Karapazar Köy halkının kökeni eskilere dayanmasına rağmen, Köyün Gerede yöresinde bu günkü yerine yerleşmeleri 1890 Yılından sonra olduğu arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır. Bu tarihe kadar bu bölgede Gerede Salur Köyü ile Çamlıdere Ozmuş Köyleri arasında Yaylak otlak

ve sınır anlaşmazlıkları 30-40 sene kadar sürmüştür. Bu anlaşmazlıklar sonunda 1892 yılında köyün ismi ilk kez Osmanlı Devlet arşivlerinde Yenipazar Karyesi adı altında rastlanmaktadır.

Karapazar Köyü'nün Pazar kısmını Kızılcahamam'ın asıl yerleşim yeri olan şimdiki Kızılcahamam ile Kazan İlçesine yakın olan pazar nahiyesinden almaktadır. Daha önceden bu bölgeye Şorba/Çorba denilmekteydi.

19. yüzyılın ikinci yarısında Yabanâbâd Kazası ile birleştirilen Şorba Kazasının merkezi konusunda benzer tartışmalara pek rastlanmamaktadır.

Çünkü belgelerde sıkça karşımıza çıkan; " Şorba nâm-ı diğer (diğer adı) Pazar" ifadesi, bu kazanın merkezinin, 16. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Pazar Köyü olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca son dönem Osmanlı belgelerinde, merkez olarak Pazar Köyü'nün adı, Şorba ve Yabanâbâd ile birlikte sıkça geçmektedir.

Karapazar Köy Halkı Ankara Pazar nahiyesinden sebebini bilmediğim bir nedenden dolayı şu an ki yerleşim yerine Ozmuş köyünün olduğu yere göç ederek kurulmuştur. İlk kurulduğunda Karapazar ve Ozmuş köyü bir köy iki mahalledir.

Devlet arşivlerinde Karapazar;

- Bolu sancağının Gerede kazasına tabi Salur, Mehmedbeyli, Karaköy ve Gürcüler karyeleriyle Ankara'nın Yabanâbâd kazasının Ozmuş karyeleri arasındaki yaylak nizamı. (22. Anadolu)

Tarih: 08/R /1280 (Hicrî) 22 /09/1863 Miladi

- Bolu sancağına bağlı Gerede kazasının Salur karyesi ve diğer bazı köyler ahalisiyle Ankara'nın Yabanâbâd kazasının Ozmuş karyesi ahalisi arasında münazaa konusu olan dağ ve mera hakkında iki tarafın iddialarının da asılsız olduğu, söz konusu arazinin tapu ile taliplerine verildiğinin anlaşıldığı, sözü edilen anlaşmazlıkla ilgili birbirine bıçak çeken şahısların muhakeme olunmak üzere Ankara'ya gönderilmeleri istendiğine dair mazbata sureti. (1. Anadolu Katil Sirkat),

Tarih: 02/Za/1282 (Hicrî) 19 /03/ 1866 (Miladi)

- Gerede kazasına muzaf Salur karyesi ahalisinin arazi anlaşmazlığı. (6. İstida)

Tarih: 08/M /1283 (Hicrî) 23/05/ 1866 (Miladi)

- Kendilerini dövüp yaralayan Yabanâbâd Kazası-

nın Ozmuş karyesi ahalisiyle muhakeme için Ankara'ya çağrılan fakat yaralarının iyileştiği ve yol masrafını kaldıramayacakları gerekçeleriyle gelmek istemeyen Gerede'nin Salur karyesi ahalisinin bilahare Ozmuş karyesinden bir çobanı dövdükleri anlaşıldığından, önceki emir doğrultusunda Ankara'ya gönderilmeleri. (2. Anadolu Katil Sirkat)

Tarih: 11/Ra/1283 (Hicrî) 24 /07/ 1866 Salı (Miladi)

- Bolu sancağına tabi Gerede kazasının Salur köyü ahalisi ile Ankara'ya tabi Yabanâbâd kazasında Ozmuş köyü arasındaki mera münazaası ve tafsilatı. (4. Anadolu)

Tarih: 26/B /1283 (Hicrî) 04/12/ 1866 (Miladi)

- Bolu Gerede kazası Salur karyesi ahalisi ile Ankara Yabanâbâd kazası Ozmuş karyesi ahalisi arasında anlaşmazlık konusu olan mahalle dair Bolu kaymakamının şukkası. (6. Anadolu)

Tarih: 15/C /1284 (Hicrî) 14 /10/ 1867 (Miladi)

- Bolu Sancağına tabi Gerede kazası muzafatından

Salur, Karaköy ve Gürcüler karyeleri merasına Ozmuş karyesi ahalisi tarafından vuku bulan müdahalenin men'ni. (Kastamonu 20)

Tarih: 20/Za/1304 (Hicrî) 10/ 08 / 1887 Çarşamba (Miladi)

- Bolu Sancağının Gerede Kazasına bağlı Yenipazar karyesi ahalisinin kendilerinden fazla öşür alındığı yönündeki şikâyetleri hakkında mukteza-yı madeletin ifası. (Kastamonu)

06/Ra/1310 (Hicrî) 28 / 09 / 1892 Çarşamba (Miladi)

- Gerede kazasının Salur, Kürekçiler ve Karaköy karyeleri ahalisi ile Yabanâbâd kazasının Ozmuş karyesi ahalisi arasından meydana gelen mera davası hakkında. (Meşihat)

Tarih: 08/B /1325 (Hicrî) 17 / 08/ 1907 (Miladi)

- Gerede'nin Yenipazar, Çoğullu ve Halaçlar köyleri arasındaki arazi davasının temyiz mahkemesince görüşülmesi.

Tarih: 2/6/1926

- Ankara Merkez ilçesinin Bitik nahiyesine bağlı Oymaağaç köyünün, Kızılcahamam ilçesinin Pazar nahiyesinin Uçarı köyüne bağlanması.

Tarih: 16/9/1938

- Resmi belgelere göre Yenipazar köyü ismi 1943 tarihinden itibaren Karapazar köyü olarak anılmaya başlamıştır.

- Ankara'nın Bükeler köyü ile Bolu'nun Çukurvıran, Şayi Köyleri ve Karapazar Köyüne bağlı Özmüş Mahallesi bölgesindeki sınırın yeniden düzenlenmesi.

Tarih: 27/12/1952

Karapazar köyü ve Ozmuş köyü 1940'ların sonuna kadar tek muhtarlıktır, bir köy iki mahalledir. Karapazar köyü Ankara ili sınırlarında iken, 1952 yılında yeniden yapılan il sınırları düzenlemesinde karapazar köyü Bolu il sınırları içinde Ozmuş köyü Ankara il sınırı içinde kalmıştır. Bundan dolayı Karapazar köyü Ozmuş köyünden bölündüğü için aynı sülalelerin bir kısmı Ankara sınırlarında kalmış, diğer kısmı Bolu Gerede sınırında kalmıştır. Dolayısıyla ortaya ilginç bir durum çıkmıştır. Anne babası Ankara kütüğüne kayıtlı iken bu tarihten sonra doğanlar Bolu Gerede kütüğüne kayıtlı olmuşlardır.

Karapazar köyünde bu tarihten sonra sırasıyla yapılan hizmetlerden bazıları; imece usulü ile 1967 yılında taş duvar üzerine ahşap çatı uygulamalı ve galvaniz saç kaplı ahşap minaresi olan cami yapılmıştır. Yine aynı tarihte Devlet destekli köy ilkokulu yapılmıştır. 1978 ve 1980 yılları arası Devlet desteği ile sırayla 18 km'lik Köy Yolu Elektrik ve içme suyu ve otomatik telefon inşası tamamlanmıştır, 2002 yılında Köy halkı imece usulü ile Eski Köy Konağını tamir etmişlerdir. 2006 Yılında köy ilkokulu ve lojmanı Deniz Feneri derneği tarafından tamir edilmiş bir süre daha kullanılmıştır.

Karapazar ilk ismiyle Yenipazar köyünün, Gerede'nin diğer köylerinden farklı olarak tamamen Yabanovaya (Kızılcahamam) özgü, yemek ve kültürel adetleri vardır.

Karapazar Köyü Yemekleri

Bazlama ekmeği; en fazla Yabanova bölgesinde (Kızılcahamam ve Çamlıdere) tüketilen ve en lezzetlisi de bu yöre de yapılan bir ekmek türüdür, Gerede bazlamasına göre daha büyüktür.

Ekşi erik sosu; bir diğeri oldukça farklı sadece bu yöreye ait olan Ekşi erik sosudur, bu sosun hangi yemeklerde, kullanıldığını söylemeden önce bu sosun yapıldığı ekşi erikten bahsetmek gerekirse bu erik türü Yabanova bölgesinde yetişen (Pazar, Kızılcahamam, Çamlıdere Çevresi) endemik diyebileceğimiz bir erik türüdür, Yurdumuzda birçok yerde erik ekşisi yapılabilir ama bu yörede yetişen erikten yapılmadı ise gerçek bir erik ekşisi sosu olmaz, çünkü bu erik türü olgunlaşsa bile ekşiliğinden dolayı meyve gibi yenmez, tamamen sos amaçlıdır, Gelelim hangi yemeklerde kullanıldığını, Erik Ekşili Bamyası, Erik Ekşili patates, Erik Ekşili Köfte, Erik Ekşili Etli soğan, Erik Ekşili Siyah Turp salatası, Erik Ekşili

Makarna ve Erik ekşili pırasa bu yemekler kendi başına bilinen yemekler olabilir fakat erik Ekşili sosla yapılan bu yemekler tamamen farklı bir lezzet ve damak tadına sahip olduğundan diğerlerinden tamamen ayrılmaktadır, belki de gurmelerce henüz keşif edilmemiş bir lezzet diyebiliriz.

Yoğurt Tiridi; Diğer bir lezzet yoğurt tiridi, bu da tamamen bu bölgeye has belki ara yemek diyebileceğimiz tarifi de hazırlanışı da basit bir yemek türü, kızarmış bazlamalar önce bir tabağa çorba kaşığı büyüklüğünde doğranır, üzerine daha önce ezilen taze süzme yoğurt kızarmış bazlamaların üzerini kapatacak şekilde bolca konur, üzerine bolca kızarmış tereyağı gezdirilir, yoğurta tercihen sarımsakta konulabilir.

Karapazar Köyü Adetleri; Bu yöreye ait olan ve düğünlerde oynanan sinsin ateşi oyunu damat kınası yapılırken oynanan bir tür oyundur. Akşam hava kararırken büyükçe bir ateş yakılır düğün sahibi ve davetliler davul zurna eşli-

ğinde ateşin etrafında yarım daire şeklinde toplanırlar davullar çalmaya başlayınca davetlilerden birisi ateşin etrafında yağlı pehlivan güreşçisine benzer çeşitli figürler yaparak dönmeye başlar, bu figürler ateşe çok yakın olmadan herhangi bir yaralanmaya mahal vermeyecek şekilde yapılır, oyuncu ateşin etrafında figürlerini sergilediği esnada halkın içeresinden birisi fark edilmeden uzak alanda oyuncuyu yakalamaya veya sırtına dokunmaya çalışır bu ateşten uzak alanda yapılır, oyuncunun sırtına dokunan, yeni oyuncu olur, bu oyuncuda bir süre böyle devam yapılır. Oyun bu şekilde bir süre devam eder üç defa yakalanmadan oyuna devam eden şampiyon ilan edilir, düğün sahibince ödüllendirilir. Damat kınası da bu esnada yakılır ve duası yapılır.

Sevgi ve muhabbetle kalın sevgili dostlar.

Kaynaklar:

- 1- Devlet arşivleri
- 2- Aydın ÖZCAN

BİYOĞRAFI

NURETTİN SEZEN

Hukukçu ve Eğitimci

MUSTAFA ORHAN HOCAFENDİ VE HÂTİRALAR

HAYATI

İsittklâl Savaşı gazisi olan ve 1301 (1885) tarihinde Gerede'nin Avşar Sâni (İkinci Avşar) köyünde doğan Mustafa Orhan Hocafendi, ilim ve irfan sahibi bir zattır. Babası Kâmil Efendi de, geniş kültüre sahip biri olarak tanınmıştır.

Sakarya savaşında, mevzide bir şarapnel parçasının ayak topuğunu götürdüğü için, yürürken aksadığından dolayı "Topal Hoca" olarak tanınmıştır.

Gençlik yıllarında, çeşitli medreselerde ders görmüş, fakat askerlikten sonra bedenen çalışmayacak durumda olduğu için kendisini tamamen ilme vermiştir. Bu arada, (ilerlemiş yaşına rağmen) Yunus Fehmi Hocafendi'den de dersler almaya devam etmiştir. Fıkıh, akâid ve kelâmî konulara hâkim olan Hocafendi, metinleri okuyup anlayabilecek seviyede Arapça öğrenmiş ve geliştirmiştir.

Mustafa Orhan Hocafendi, sürekli okuması, bilgisini ve ilmini konuşturmasıyla meşhur olmuştur. Cuma ve bayram günleri yaptığı vaazlarıyla hizmet vermeye çalışmıştır. Bilen birinin olayları

yorumlaması, aksaklıkları dile getirmesi, kötülükleri sanat haline getirenleri daima rahatsız etmiştir. Bu nedenle Hocafendi, çevrenin sigortası gibi bir sorumluluğu üzerinde taşımıştır. Anormallikleri gördüğünde, uygun bir şekilde sorunun giderilmesi için elinden geleni yapmıştır.

Çok zayıf görme gücüne rağmen, 80 yaşlarını hayli aştığı halde okumaktan yine vazgeçmemiştir. Yaş seviyesi çeşitli olsa da öğrenci gruplarına Arapça temel dersleri ve fikhî konularda feyiz veren Hocafendi, 08.12.1971 Tarihinde hakkın rahmetine kavuşmuştur.

VAAZ VE NASİHATLAR

Mustafa Hocafendi, ezandan (bilhassa ikindi namazlarından) önce mescide gelir ve cemaata va'z-u nasihatlerde bulunurdu. Sorulan sorulara cevaplar alır ve meseleleri tartışırdu. Konuşmalarını, halk dinler ve anlar görünürdü.

Hocafendi halkın bulunduğu ortamı ve yaşantısını çok güzel biliyor ve yine de açikalamalarına devam ediyordu.

Her cuma günü değişik bir camide cuma namazını kılması ve oralarda karşılaştığı çeşitli sorularla ilgili irşatlarda bulunması Hocafendi'nin etkinliğini gösterir, zannediyorum.

Okuma ve İcraatin Önemi

Mustafa Hocafendi'nin sık sık bahsettiği ve hep vurguladığı, "okuyup öğrenme", "öğrendiklerine uygun amel etme" ve bunun neticesinde "hareketlerde iyiye doğru bir düzelmenin olması" gibi konulardır.

"Eğer hareketlerde bir düzelme yoksa, kötülükler de devam ediyorsa; (öğrenilenlerle beraber) yapılan ibadet (çalışma) faydasız ve yararsız olduğu gibi verim de olmaz," diyordu, Hocafendi.

Defâlarca açıkladığı ve her açıklayışı da zevkle dinlenen, üzerine basa basa okuduğu âyet-i kerîme:

إليكم من الكتاب وأقم الصلاة إن الصلاة تنهى
أنتلها أوحى

عن المفحشاء والمنكر ...

"Sen, Kitap'tan (K. Kerîm'den) sana vahyedileni (âyet-i kerîmeleri) oku ve namazı da dosdoğru

kıl. Muhakkak ki, namaz kötülüklerden, fuhşiyattan, münkirden men eder. Ve Allah'ı anmak çok büyük amel (bir hareket)'dir. Ve Allah ne yaptığınızı bilir." (el-Ankebût, âyet, 45).

Burada, sabır ve sebatın pratik bir aracı olarak, Kur'an okuyup namazın ikâme edilmesi emredilmektedir. Çünkü Kur'an okuma ve namaz kılma, mümini sadece bâtil ve kötülüğün şiddetli fırtınalarına karşı koymasını değil, aynı zamanda onları yenmesini de sağlayan güçlü bir karakter ve mükemmel bir kapasiteye kavuşturan iki araçtır.

İnsan, sadece kelimeleri okumakla kalmayıp Kur'ân'ın emirlerini iyice anlamalıdır. Âyetleri ruhunda sindirdiğinde ve namazı da, fiziksel hareketlerden ibaret olmayıp kalbinden gelen bir hareket, ahlâk ve karakterinin bir yönlendirmesi olursa Kur'an okuma ve namaz kılmaktan güç kazanabilir.

Namaz kılındığı zaman kişiyi kötülüklerden ve fenalıklardan alıkoyar. Çünkü namaz gönlü Allah'a bağlar. Gönlü Allah'a bağlı olan kişi ise günah işlemekten, hayâsızlık yapmaktan çekinir. Her zaman temiz ve her zaman arınmış olarak Allah'a ulaşmak ister. Hayâsızlığın ve fenalığın kiri, pisi ve ağırlığı namaz kılan mümine ulaşmaz.

Yabancı Dille Yazılan Parçaların Okunması ve Anlaşılması

Mustafa Hocafendi'nin yanına daha fazla uğruyor, konuşmalarından da zevk duyuyordum. Kitaplarını ciltlemiş ve tamir etmiştim. Bir kitabını lisede iken bir defa, iki-üç sene sonra bir daha ciltledim. İlâhiyat Fakültesi'nin üçüncü sınıfında iken aynı, Arapça metinli fıkıh kitabını bir daha ciltledim.

Bir gün, yine Hocafendi'yi ziyaret ettiğimde divanın üzerinde yatmış, bir bacağını dikilen diğer bacağının üzerine atmış, Arapça metinli yeni bir kitap okuyordu. Kendisine sordum:

- Hocafendi! Şu anda yıpranmamış, yeni bir kitap okuyorsunuz. İlk okuyuşunuzda konunun ne olduğunu ve nelerden bahsedildiğini kavrayabiliyor musunuz?

- Sen bir kitabı ilk okuyuşunda kavrayabiliyor musun?

- Bazı bölümlerini kavrarım.

- Arapça, ilmî bir kitabın bir bölümünü önce okurum. Yalnız konuyu kavrarım. İkinci defa okuduğumda konuyu genel olarak anlarım, ama faydalanabilecek durumda olamam. Konuda pek çok kelime karşıma çıkar, lugat kitaplarına da bakmaya gerek görmem. Üçüncü defa okuduğumda konuda neler verilmek istendiği, nelerin işlendiği tam olarak anlaşılır. Anlamadığım bir kaç kelime

kalır. İstersem kâmus (sözlüğe) bakabilirim, ama çoğunlukla gerek duymam.

- Ben sizin ilk okuyuşunuzda konuyu kavradığınızı düşünüyordum.

- O mümkün değil, cevabını veriyordu, Hocafendi.

Bid'atler

Bid'at, daha önce benzeri bulunmayan ve sonradan ortaya çıkan şey olarak ifade edilebilir.

Dinî mahiyette görülen amel ve devranışlardan başka günlük hayatla ilgili olarak sonradan ortaya çıkan yeni fikirler, uygulama ve âdetler bid'at olarak sayılmaktadır.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.), İslâm'da güzel bir çığır (sünnet-i hasene) açana o çığıra uyanlar bulunduğu sürece sevap verileceğini, kötü bir çığır (sünnet-i seyyie) açana da aynı şekilde günah yazılacağını ifade etmiş. Hz. Ömer (r.a.) de teravih namazını topluca kılanları görünce, "Bu ne güzel bir bid'attir." demiştir.

Minare ve medrese yapmak iyi bid'ate (bid'at-i haseneye), kabirlerin üzerine türbe yapmak ve buralara mum dikmek kötü bid'ate (bid'at-i seyyieye) örnek olarak verilebilir. Böylece bid'ati iyi veya kötü şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

İslâm âlimleri, bid'atle mücadele edilmesinin lüzumuna inan-

makla beraber bu mücadelede katılığa başvurulmayıp çeşitli ikna yollarıyla bid'atlerin ortadan kaldırılmasını uygun bulmaktadır.

* * *

Birileri bir muska ile Hocafendi'ye gelirler ve, "Bu muskayı yazdırdıktan sonra hasta iyileşti. Acaaba, şifa olarak içinde ne yazıyor, merak ettik? Sizin okuyuvermenizi istedik." diye teklifte bulunurlar.

Muskadaki yazıyı okuduktan sonra, tavrı değişir ve kendisine has sert cevabını verir: "Böyle ehilsiz kişilere gitmeyin ve şifa bulmaya vesile olduklarına da inanmayın." der.

Meğer, muskada bir dua değil; dünya kelâmı, boş (mâlâ yânî) sözler yazılıymış.

Mustafa Hocafendi'nin kötü bidatlerle mücadelesiyle ilgili olarak, aşağıdaki olayı alıyoruz.

Yağmur Duâsı

Yağmur duâsının sonuna gelinmişti. Halk, dağ başlarında illa da "yağmur" istiyordu.

Vâiz efendi:

- Allah (C.C.)'dan istiyoruz. Allah (C.C.) isteneni verir veya isteneni lehimize olmayacaksa hiç vermez, diyordu.

Beldenin büyüğü diye, Mustafa Hocafendi'ye bir teklif götürülür:

"Bir seneye yakın bir zaman önce öldürülen, şehit ...n'in kafasını getireceğiz, alına yazılar

(âyetler) yazılacak ve suya atılacak ... sonra yağmur yağacak." derler.

Mustafa Hocafendi, bu teklifi, "Böyle ne bir duâ var, ne bir âdet görülmüş değil!.." diyerek, şiddetle reddeder.

Halk, teklifinde ısrar eder:

"Belki, (kuru) şehit kafasının hürmetine yağmur yağabilir."

Hocafendi;

"Bâtıl ve gayrimeşru olandan hayır gelir mi?" diye diretir.

Mustafa Hocafendi'ye;

"Fitneye sebep oluyorsun, halkın isteğine (duâsına) karşı çıkıyorsun!" derler.

Hocafendi:

- Ne hâliniz varsa görün! Faydasız ve zararlı (bid'at-i seyyie) neyi yaparsanız yapın! "Sorumluluk size ait. Çürük ve gayrimeşru temel üzerine sağlam bina yapılmaz ve bu işten hayır gelmez." diye sitem eder.

Bu öğütlere rağmen, üç kişi geceleyin, "şehittir" diye belirlenen belirlenen bir mezarı açarlar. Kafayı gövdeden ayıramayan kişi diğerlerine;

"Bu hayatta iken de böyle hışırdı. Hâlâ, hayattaki gibi kafasını vermemekte inant ediyor." der. Kafa götürülür.

Fusûsü'l-Hikem Meselesi

Gerede Halk Kühüphanesi me-

murı İsmail Bey Fusûsü'l-Hikem kitabını da göndermişti.

Peygamberlerin özelliklerinden ve bazı hikmetlerden bahsettiği için, Yunus Fehmi Hocafendi'nin oğlu, imam Mehmet İnci Hocafendi de dinlemek istiyor ve birlikte okuyorduk.

Kitap okunurken, halktan bazıları, kulak misafiri olsalar da engellemek mümkün değildi. "Nefs, tecelliyât, Allah'ın sıfatları" gibi konular okunuyordu.

"Bu okuduklarınıza inanıyor musunuz?" diye sorular gelmişti. "İnanıp inanmama kişiyi ilgilendirir. Ama verilen bilgilerden hisse kapıyoruz" cevabı verildiğinde, karşı hüküm veriliyordu: "Sen kâfirsin!".

Bir yatsı namazından sonra, bazıları işi daha da ileri götürürler. İmam Mehmet Hocafendi, "Ben de aynı şeyleri dinliyorum. Yok öyle bir şey, bunlar insanı küfre götürmez!" dese de, hakâretvâri sözlerle muhatap olmaktan kurtulamaz:

İmama, "Hocafendi, sen de sapıyorsun!" derler.

Konu açıldığında Mustafa Hocafendi, Fusûsü'l-Hikem'de anlatılanları ve okunanları aynen tekrar eder. Ancak, hakâret nedeni olan olay anlatıldığında birden irkilir ve;

"Kendinize kâfir dedirtmekle günah işlemişsiniz. Halkı günaha

sokmuşsunuz. ... Bu konuları halkın yanında söylediğimde bana da kâfir diyeceklerinden şüpheniz olmasın. İmam Gazâlî Hazretleri İhyâü Ulûmî'd-Dîn'in 3. cildinde, 'Münâkaşa seviyeli kişiler arasında yapılmalıdır.' der. Okuduklarınızla, sizi dinleyen halkın seviyesinin uyumu var mı? "

Hocafendi, devrimizde (asrımızda) yaşayan zâtların seviyesini zayıf görür ve:

"Sahabe ve tâbiîn devri altın, büyük imamlar devri âlimleri gümüş, devrimiz âlim ve şeyhleri ise bakır mesabesindedir." derdi.

FIKHÎ VE HUKUKİ MESELELER

Ekrem Doğanay Olayı

Ekrem Değanay Hocafendi'nin olgunlaşmasında ve yetişmesinde, "İki Mesele, Sabah Namazının Vakti" konusunun etkisi büyüktür. Ekrem Doğanay'ı ilmî araştırmaya sevk eden meselelerden biri de budur. Bu eserin yazılmasının sebebi de Mustafa Orhan Hocafendi'dir.

Mustafa Hocafendi'nin, "Kazâ namazı"na sıcak bakmadığı, "geçerli bir mazeret olmadan sabah namazının vaktinde kılınacağı; sabah namazının vaktiyle öğle namazının vakti arasına başka farz namazı girmediği için o günkü sabah namazının 'kazâ' olarak değil 'edâ' niyetiyle, öğle vaktine kadar" kılınabileceği, "ancak bu edâ belirlenen vakitlerde kılınan namazların değerinde olmadığı, sabah namazının farzının ve sünnetinin mükellefin üzerinden sâkıt olduğu, Peygamberimizin sünnetinin de (uygulamasının da) bu olduğu, ..." düşüncelerine sahiptir.

İmâm-ı Şâfiî Hazretleri de "namazların kazâyâ kalması" hususunda "çok ağır şartların varlığının olması" gerektiğini düşünmektedir.

Mustafa Damircioğlu, konu hakkında:

"Mustafa Hocafendi, sabah namazını günün doğmasından

sonraya bırakmamıştır. Hocafendi'nin, pratikte sabah namazını geciktirmemesinin sebebi, yat-sı namazını edâ ettikten hemen sonra istirahatata çekilmesi, yani erken yatmasıdır. Sabah namazının eda ve kazası konusu mahkemeye kadar vardırılmıştır." diye açıklamada bulunmuştur.

Ekrem Hocafendi'nin daha çocuk denecek yaşta girdiği, "Sabah namazının edâ ve kazası" tartışması, kendisini ilmî araştırmaya sevk etmiş olmasının yani bu konuda yetişmesinin nedeni Mustafa Hocafendi'dir.

Mustafa Hocafendi'nin Fetvası

Merhum Mustafa Orhan Hocafendi dinî konularda çevrenin sigortası gibi idi. Bazı özelliklerini gösteren halkın sosyal durumuna bakış açısına ve gelişen bir olaya yer vermek istiyoruz.

Halkın yok yere tartışmaya girdiği, gerçekleri saptırmaya (gizlemeye) çalıştığı, haksız olduğu halde kendisini haklı göstermeye çalıştığı, iddiasını ispat için yeminler ettiği, çeşitli yolları deneyerek karşısındakini ikna etmek için çaba gösterdiği her zaman karşılaşılan hususlardır. Böyle tartışma ve gösterilerden zevk alanların olduğu da unutulmalıdır.

Çoluk çocuk sahibi olan Ali Ağa, bir konuda sonucun nereye varacağını düşünmeden yeminler

etmiş. Kendisini seven de, sevmeyen de, “Gerçek olmayan bir konuda ağır yeminler ettin. Böylece hanımını da kesin boşamış oldun, hanımına yaklaşma, ayrıl.” demişler. Ali Ağa ilçeye gitmiş ve konunun ehli olanlara danışmış aynı cevabı almış. Yaptığına bin pişman olan ve aile huzuru bozulan Ali Ağa, son olarak Mustafa Hocafendi’ye gelmiş ve meseleyi anlatmış:

Hocafendi, yakından tanıdığı Ali Ağa’ya bazı sorular sorup cevabını aldıktan sonra, “Yalan-dolan, her türlü mel’anet (kötülük) sende var, ...Dostlarıyla mutlu olmak için çeşitli alavere dala-verelere çekinmeden girersin. Yalan yere yaptığın yeminlerden önce de, senin dinî nikâhının varlığından da şüphe edilir. Olmayan nikah nasıl bozulur ki? Zaten, yeminlerle dostlarını atlatırken medenî nikâhını bozma düşüncen de olmamıştır.

Ancak, ... şimdi tövbekâr olduğuna, dinî emirlere uyacağına, ..., yalan söylemeyeceğine inanıyorum. ...” der.

“Evet” sözününü aldıktan sonra, “Git abdest al, imanını da, nikâhını da tazelettir. ...!”

Mustafa Hocafendi;

Son yemin olayından önce, kişinin boşanmış olduğuna kana-

at getirmiştir. Yani, zaten nikahı olmayanın bir daha, tekrar boşamaya gerek olmadığını düşünmüştür. En kötüsü Allah korusun, imanı zedeleyen söz söylendiğini tesbit etmiş olabilir.

Mustafa Hocafendi, medenî nikâh hususunda bir değerlendirme yapmadığı gibi kişi de medenî nikâhını sonlandırmayı, sona erdirmeyi düşünmemektedir. Ancak, karşısındakileri ikna için onların dinî inançlarını kullanmakta, yalana başvurmaktadır.

Enes b. Mâlik şöyle demiştir:

“Allah”ın Peygamberi (sav) bize hutbe verdiği zaman mutlaka şöyle buyururdu:

“Emanete riayet etmeyenin imanı yoktur; ahde vefa göstermeyenin ise dini yoktur.” ” (Hadislerle İslâm Cilt 3, sayfa 293; HM 12410 İbn Hanbel, III, 134)

Nikah tazelemek demek, yeniden nikah yapmak demektir. Küfre düşmek (inancı yitirme) boşama sayılmıyor. Bin kere küfre düşse bin kere nikah tazelemek gerekir.

Küfre düşen karı-kocanın, tecdid-i imandan (iman yenilemesinden) sonra, iki şahit yanında tecdid-i nikah yapmaları gerekir. Camilerde yapılan meşhur tecdid-i iman (iman tazeleme) ve tecdid-i nikah bu hükme dayanmaktadır.

Halk arasında, bilmeden küfre düşüren söz söyleyen çok olur. Bunun için her gün imanını, ayda 1-2 defa da nikâhını iki şahit yanında yenilemelidir. (Redd-ül muhtar)

Mustafa Orhan Hocafendi’nin bu fetvası “yerinde mi, değil mi, durum nedir?” bilmiyoruz. Ama bildiğimiz bir şey varsa, bu fetva ilçede çalkalanır ve tartışılır. Daha ilerisi konu, Diyanet İşleri Başkanlığına kadar ulaşır ve ceza yargılaması da başlar.

Ancak, Ali Ağa’nın evliliği devam eder.

SONUÇ

Mustafa Orhan Hocafendi, halkın arasında olan ve inancının gereğini yapmaya çalışan biriydi. Bu uğurda pek çok sıkıntıya katlanıyor, iyi bir toplumun oluşması için gayret ediyordu. Milli mücadelede kaybettiği ayak topuğu onun gâzilik ve cihadının nişanıydı.

Allah korkusu, dini değerleri koruma sevdası ve insanlığa hizmet sorumluluğu ile ömrünü geçirmiştir.

Kendisinden feyz alan halkın duasının Mustafa Hocafendi’ye ulaşacağını ümit ediyoruz. Allah taksi-ratını bağışlasın, ruhu şâd olsun.

DENEME

İLHAMİ TÜRKER

Araştırmacı - Yazar

İki bin yirmi üç

“Zaman ne de çabuk geçiyor Mona.

Saat on ikidir söndü lambalar

Uyu da turnalar girsin rüyana,

Bakma tuhaf tuhaf göğe bu kadar.

Zaman ne de çabuk geçiyor Mona.”

[Sezai Karakoç-Mona ROSA]

Gerede ve Üsküdar gibi iki kadim şehrin akrabılığı, hısımlığı, komşuluğu üzerine yazmak niyetiyle çıktığım yolda; Üsküdar, Gerede Mahallesi'ndeki 12 numaralı hanenin 1300 h./1885 tarihli nüfus sayımına ait atik defteri transkripsiyonu üzerine çalışırken birden hayal dünyam başka yerlere uzandı ve daldan dala uçan kuş gibi aradığım nevaleyi de unutarak derin deryalara kulaç attım. Bir de geriye dönüp baktığımda fazla yol gitmemişim. 15 ve 16 yüzyıl dediğin nedir ki?

Gerede Sokak, Şemsi Paşa derken Davut Paşa ve Kandilli yokuşunda susuzluğumu ve yorulduğumu hissettim. Etrafa, eşe, dosta selam verip selam almaktan dilim kurumuş, boynum tutulmuştu...

Yalı Cami özelliğini de taşıyan ve Mimar Sinan eseri olan “Kuşkonmaz Cami” de denilen Şemsi Ahmet Paşa Camii ve Külliyesinde dinlenmeye karar vererek yolu kısalttım. Konmayan kuşları seyre koyuldum. Bolu' da İmaret Camii'ni hatırlamaya çalışırken Gerede'de Şemsi Ahmet Paşa hanını gördüm mü diye düşünceye daldım. Şam'da da Ahmediye Medresesi'ni inşa ettirmiş olan bu hemşehrimize gıpta ile nazar eyledim. Dua gönderdim.

Necip Fazıl'ın, "Canım İstanbul" şiirini terennüm etmeye başlamıştım ki, “Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar” aldı hayallerimi boğazın tatlı rüzgârıyla bir kuru yaprak gibi savurdukça savurdu...

Canlanan mazi iyice fikrimi kördüğüm etmiş-
ti. Üsküp doğumlu, Şanlıurfa Milletvekilliği de
yapmış olan, İstanbul aşığı Yahya Kemal de geldi
kuruldu sol yanıma; "Mehlika Sultana âşık yedi
genç" diye başladı, iyi, güzel bir dinlenme vakti
derken, kanal değiştirdi:

**"Akınlarda çocuklar gibi şendik
O gün dev gibi bir orduyu yendik
Ak tolgalı Beylerbeyi haykırdı! İlerle**

Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kabilelerle." di-
zelerini okumaya başlayınca sanki, "Akıncılar" la
akına çıkmış gibi oldum. Viyana' da gönlüme dü-
şen dizelerim geldi aklıma:

**"Tuna'yı gördüm, gözlerim doldu
Mızrak sesi nal sesi karıştı sesine
Sis kuşatmadan kaleden baktım
Titriyordu elim değdi ensesine"**

Bir rüyada mıydım hemen toparlandım ve kar-
şıya baktım. Merhum Sami Ateş'in, "Üsküdar-Üs-
küdar iskelesi" diye başlayan dizeleri hatırımda...

Boğazdan şen şakrak geçen Boğaziçi vapuru
ve tekneler, kayıklar, birde geride neredeyse bo-
ğazı kaplayacak görünümde çirkin bir kuru yük
gemisi; "Ben Üsküdar'a giderken aldı da bir yağ-
mur" la ıslandım.

Ve bahsettiğim bu hususları genç ve iyi bir
araştırmacı işlesin, dinlesin, dolaşsın benim gibi
yokuşlarda susamadan Aziz Mahmud Hüdayi
çeşmesinden suyunu içsin, çalışmasını tamam-
lasın, bizlere aktarsın için bu kadar kopya verip
defteri kapattım.

Fermanla başladı her şey, cumbalı pencereler,
tokmaklı ve tırkızlı kapılar batıya açıldı, batı gör-
dü evin, konağın ve sarayın halini. Zaten emper-
yalistler bir araya gelmiş yıllardır hesap yapıyor-
du. Bir sülük gibi emmeye çalıştıkları Osmanlıyı
"hasta adam" ilan ederek her bir koldan saldırıya
geçmişlerdi. Ama unuttukları bir şey vardı. Bu
millet devletsiz olamazdı. Hummalı bir çalışma
ve İstanbul'dan Samsuna kalkan donanımlı bir
vapur; Bandırma Vapuru... Onlar bilmiyorlardı;
"biz bir ölür bin diriliriz". Güneş batarken güneş
doğar.

"Ben memleketin kuş tüyü koltuklarına otur-
madım, küllenmiş kor üstüne oturdum" diyecek
kadar mert olan son Padişahı bir gece yarısı sür-
güne gönderirken, Samsundan doğan güneş yeni
bir dönemin habercisiydi. Samsuna gönderilen
vapurda ikide Geredeli askerin olması tesadüf de-
ğildi elbet. Er Mehmet oğlu Mehmet ve Er Şakir
oğlu Nuri. Çünkü onlar seçilmiş kahramanlardı...

Bugün 16 Türk devletinden bahsediyorsak
bunlar hep birbirinin devamı şeklinde gelişmiş
şöyle veya böyle birbirlerinin küllerinden yeniden
doğmuşlardır. Aralarda fetret dönemleri olsa da

yeniden yeni baştan toparlanmayı hep becermişizdir.

1071’de söz vermişiz; Sultan Alpaslan’ın açtığı yolda ve izde yürümeye devam demişiz. Anadolu o günden beri Müslüman Türk’e yurt olmuş, vatan olmuş, canan olmuştur. Mehmet Akif, İstiklal Marşımızın yedinci kıtasında ne güzel ifade eder:

**“Cânı ,cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.”**

Elbette kolay gelinmedi bu günlere. Dönüp baktığımızda geriye ne çetin mücadeleler ve ne zor şartlarda yurtlandırma, barındırma ve yaşatma uğraşları görürüz. Tarih bir aynadır ki insan aynaya bakmalıdır. Aynaya bakmazsak dünü, bu günü ve yarını görüp değerlendirmemizde yanlışlar ve hatalar kaçınılmaz olur. Biz tarihi ve tarihimizi bilmek ve öğrenmek zorundayız ki, yalanlara kanmayalım, dostumuzu ve düşmanımızı iyi belleyelim!

Bir insan ömrü için bir asır yani yüz yıl iyi bir süre görünse de bir devlet ve millet için henüz yolun başı demektir. Daha nice yollar vardır aşılacak, nice dağlar vardır yollar açılacak. Düne bakıyorum da Malazgirt’ten -Dumlupınar’a henüz bin yıl olmamış. İstanbul’un fethinden bu güne henüz yedi yüz yıl geçmemiş. Neden mi yedi yüz yıl diyorum? Tarık bin Ziyad’ ın Endülüs’ü o topraklarda o kadar kaldı ama şimdi yerinde yerler

esiyor da ondan! O tarihdeki Osmanlı Sultanına yazıldığı ifade edilen "Endülüs'e ağıt-mersiye-" yi hele bir okuyun da görün:

**"Endülüs'e öyle bir felâket çöktü ki, yok bir eşi.
Dehşetinden Medine de Uhud, Necid'deki
Şehlan dağları yerinden oynadı,
Bir deprem ki yer yarıldı arz boyu.**

**Ah! Yarımada İslâma göz değdi. Yağdı belâ
yağmur gibi.**

**Şimdi o canım Endülüs şehirlerinde, İslâmın
ne namı var ne nişanı!**

Sanki hiç olmamıştı, sanki baştan beri yoktu."

İşte tarih ibret tablosudur. Bizim düşmanlarımız çoktur. İçten ve dıştan bizi çökertmek isteyenler bizi bu cennet vatandan kovmak isteyen türediler doludur etrafımızda. O nedenle tarihi-mizden ibret alarak bir ve beraberliğimizi, kardeşliğimizi ve temelimiz, hamurumuz olan aile bütünlüğünü ve aile yapımızı muhafaza ederek yarınlara daha güçlü ve kuvvetli çıkmalıyız. Çalışarak, üreterek ve paylaşarak safları sıklaştırmalı ve Büyük Türkiye yolunda nice asırlara diyebileceğimiz bir değerler manzumesiyle Müslüman-Türk olarak ilelebet bu topraklarda refah içerisinde yaşamının hesaplarını yapmalıyız.

Yahya Kemal:

“Tekbirlerle halka ıyân oldu tuğlar

Sahrâ-yı Üsküdâr'e revân oldu tuğlar”

dizelerinden başka Üsküdar' ın dost ışıklarında:

...

“Etrâfı okşuyor mayısın taze rüzgârı;

Karşımda köhne Üsküdar'ın dost ışıkları...”

“Kimlersiniz? Ya bağıryanık kimselersiniz!

Yâhut da her sabâh uyanık kimselersiniz!”

“Dünyâ yüzünde, bir sefer olsun, tanışmadan,

Öz çehrenizle sizleri görmekteyim bu an.”

“Sizlersiniz bu ân' ı ışıklarla Türk eden!

Eksilmesin şu mutlu şafaklar bu ülkeden!”

“Gönlüm, dilim, kanım ve mizâcım la sizden'im

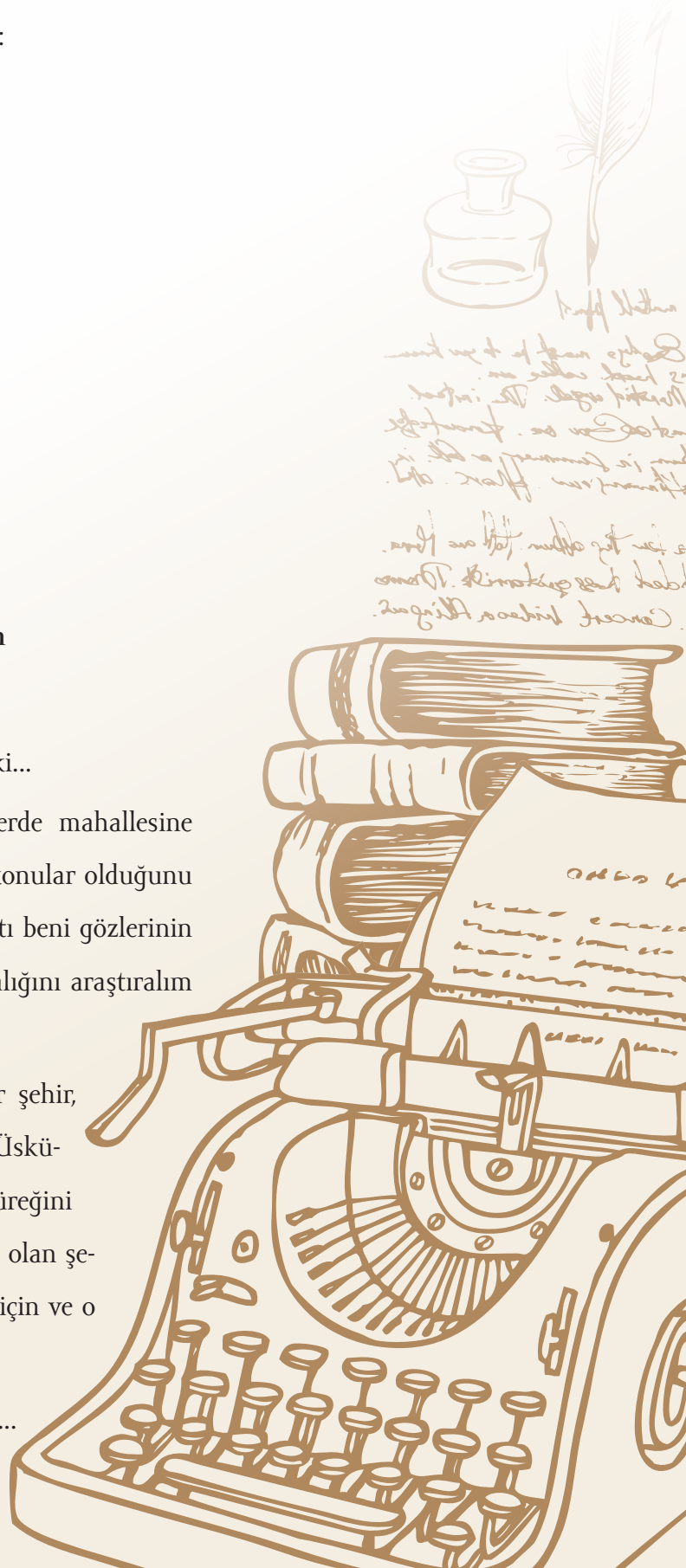
Dünyâ ve âhirette vatandaşlarım benim.”

şiiriyle bir veda mesajı yayımlar, vedalaşır sanki...

İstanbul'un Şile'sinde Geredeli Köyü; şimdilerde mahallesine gitmeye vaktim hiç olmadı ama araştırarak çok konular olduğunu bilmenizi isterim. “İstanbul ile Üsküdar arası-Yaktı beni gözlerinin karası” türküsü eşliğinde, Gerede-Üsküdar akrabalığını araştıralım ve bir asırdan binlerce asra diyelim.

Nuri Pakdil'in: Bir şehirden bahsederken; “Bir şehir, neden bu kadar metafiziksiz? Örneğin, sadece bir Üsküdar'dan geçerken bile, insanı yakalayan, insanın yüreğini elektriklendiren bir şeyler oluşuverir” dediği ruhu olan şehirler inşa ve ihya etmek, o kültür ve medeniyet için ve o insan için;

Çok çalışmamız lazım çok! Başaracağız İnşallah...

GEREDE'DE YAŞAM

Esentepe'de Kar – Musa Kıymazarslan arşivi

GEREDE'DE YAŞAM

Karlı bir Gerede gününden - Musa Kıymazarslan arşivi

HALKBİLİMİ

Dr. YASİN ŞEN

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

GEREDE'DEN İKİ MASAL

İKİ KARDEŞİN MASALI

Bir varmış, bir yokmuş. Vakti zamanında fakir bir adamın üç kızı varmış. Eskiden padişah kapı kapı gezermiş, eş ararmış kendine. Fakir adam kızlarına söylemiş. Büyük kız da heyecandan “Ah beni padişah alsa çeşit çeşit yemekler yaparım, her işini görürüm” demiş. Ortanca kız da ablasına inat “Ah beni padişah alsa türlü türlü halılar, yelekler, kıyafetler örerim” demiş. Küçük kız da ablalarına uymadan kendi âlemine göre “Bir selvi boylu oğlan ile sırma saçlı bir kız çocuğu dünyaya getiririm” demiş.

Padişah gelmiş, büyük kızı almış. Almış ama ne yemek yapan var ne de iş tutan var. Kızı vermiş. Ortanca kızı almış. Almış ama ne yine ne halı dokuyan var ne de yelek. Bu sefer küçük kızı almış. Küçük kız bir gün hamile kalmış. Ablaları kardeşlerini kıskanmışlar. “İki yavru köpek bulup doğum sırasında koyarız” demişler. Doğum vakti gelmiş. Dedikleri gibi de yapmışlar. İki yavru köpeği koyup padişaha demişler. Padişah da “Benim gözüm görmesin. Filan köyde beline kadar gömün. Gelip geçen taş atsin” demiş. Kardeşleri de köye götürüp belinden aşağı gömmüşler. Gitmeden de iki taş atmışlar. Hanımı gören de taş atıp tükürüyormuş. Bebekleri “N’apsak, n’apsak?” demişler. Bir sandığa koyup göle salıvermişler. Kız da oğlan da çok tatlıymış. İçleri acımış ama bir yandan da mutlularmış.

Bir gölün kenarında küçük bir kulübede bir neneyle bir dede yaşıyormuş. Sandığı suyun içine dalıp çıkarken görmüşler. Nende dedeye bakarak “Belki de aradığımız şey bunun içindedir” diyerek sandığı almışlar. Onların da hiç çocuğu yokmuş. Sandığı açınca oğlanla kızı görmüşler ve çok mutlu olmuşlar. Bebekleri alıp büyütmek istemişler.

Dedeyle ninenin bir atıyla bir ineği varmış. Çocukları ineğin sütüyle büyütmüşler. Oğlanla kız 15-16 yaşlarına gelince nine ve dede ölmüş. Oğlan da ormanda geyik avlar, onu kardeşleriyle beraber yerlermiş. Teyzeleri bunları görmüş. Kardeşi ava gittikten sonra kızın yanına gitmiş. “Kızım sen burada tek başına sıkılmıyor musun? Filan yerde bir ağaç varmış. Kardeşine söyle, dalını kesip bahçenize diksin. Şakır şakır öter sana. Canın hiç sıkılmaz” deyip gitmiş. Kardeşi avdan geldikten sonra kız ona durumu söylemiş. Oğlan da “Sen yeter ki iste, hemen getiririm” demiş. Atına binmiş, çıkmış yollara. Yolda da bir cadıya denk gelmiş. Oğlan selam vermiş. “Selamunaleyküm analık!” demiş. Cadı da “Aleyküm selam evlatlık. Ne ararsın buralarda? Niye geldin?” demiş. Oğlan da “Buralarda bir ağaç varmış. Onun dalını almaya geldim.” demiş. Cadı şaşırmış. “Onu almaya giden geri dönmeyiz.” deyince oğlan hemen sözünü kesmiş. “Ben onu almadan gitmem. Kardeşim için almam gerek!” demiş. Cadı da söylemek zorunda kalmış. “Oğlum bak şimdi, yol boyu buradan git, karşına çıkar. Atın üstündeyken kes dalı. Sonra arkana bakmadan gel tekrar buraya” demiş. Oğlan da dalı atın üstünde kesip arkasına bakmadan cadının yanına gelmiş. Cadı oğlanı görünce şaşırmış. “Hadi artık geldiğin yerden geri evine git. Eğer buraya tekrar gelersen bin okka getir” demiş. Oğlan geldiği gibi evine gitmiş. Kardeşleriyle birlikte dalı bahçelerine dikmişler. Dal şakır şakır ötüyormuş. Kızı canı sıkılmıyormuş artık.

Aradan zaman geçmiş. Bu sefer kızın ziyaretine öbür teyzesi gitmiş. Kız onları tanımıyormuş. Gelmiş teyzesi evine, başlamış konuşmaya. “Ah kızım ben sana bu bitkiyi demedik ki. Filan yerde Akgül kızı varmış. Kardeşin gelince söyle onu da

getirsin sana” demiş. Kardeşi avdan gelince heyecanlı bir şekilde hemen söze atlamış kız. “Kardeşim ben sana yanlış demişim. Filan yerde Akgül kızı varmış. Onu da getirir misin?” deyince kardeşi “Tamam kardeşim onu da getiririm sana” deyince kız çok mutlu olmuş. Oğlan gitmeden, cadı ile karşılaşım diye bin okka almış. Atına yüklemiş. Çıkmış yola.

Cadının olduğu kulübeye gitmiş. Tıklamış kapıyı. “Analık ben geldim. Bak bin okka getirdim sana” demiş. Cadı kapıyı açmış. “Hoş geldin evlatlık, hoş geldin. Bin okkamı getirmişsin. Sağ olasin, sağ olasin” demiş. Devam etmiş. “Niye geldin buraya yine ne oldu?” deyince oğlan hemen lafa girmiş. “Filan yerde Akgül kızı varmış. Kardeşim onu da getirmemi istedi. Onu almaya gidiyorum. Ben yokken canı sıkılmasın” demiş. Cadı endişeli bir şekilde cevap vermiş. “Oraya gitme oğlum, taş olursun orada!” deyince oğlan da “Benim gitmem gerek ama kardeşim çok istiyor onu!” demiş. “O zaman bu yoldan devam et. Dümdüz git. Yoluna bir bahçe çıkacak. Atın üstünden ayrılmadan üç kez Akgül kızı diyerek bağır. Çıkarsa belinden tut al!” demiş cadı. Oğlan dümdüz gitmiş, bahçeyi bulmuş. Üç kez “Akgül kızı, Akgül kızı, Akgül kızı!” demiş. Ama Akgül kızı çıkmamış. Oğlan taş olmuş. Atı da etrafa bakınarak kişneye kişneye geldikleri yoldan evlerine doğru gitmiş. At eve gelince kız evden çıkmış ama bir bakmış ki kardeşi yok. Sadece atı gelmiş. Bir şey olduğunu anlayıp ata binerek yola koyulmuş. At cadının evinin orada durmuş. Kız attan inerek kapıyı çalmış. Cadı açmış kapıyı “Hoş geldin kızım, ne istersin?” diye sormuş. Kız nefes nefese “Kardeşim Akgül kızı için gitti ama geri gelmedi. Sen bilirsin belki nerede olduğunu” deyince cadı panik bir şekilde “Kardeşin geldi. Gitme dedim ama gitti. Onu bulmak istiyorsa dümdüz git bu yoldan. Karşına bir bahçe çıkar. Üç kez Akgül kızı diye bağır. Çıkarsa belinden tut yakala” demiş. Kız yola koyulmuş. Dümdüz gitmiş. Bahçeyi bulmuş. Üç kez Akgül kızı diye bağırılmış. Akgül kızı çıkmış. Kız da hemen onun belinden tutmuş. “Kardeşim seni bulmak için geldi ama geri gelmedi” demiş. Akgül kızı da “Taşa dönüşmüş onu bul” demiş. Kız kokusundan kardeşini bulmuş. 99 kişi varmış taşa dönüşen. Kardeşleriyle birlikte 100 kişi olmuş. Kız, kardeşini göstermiş. “Bu benim kardeşim” demiş. Akgül kızı canlandırmış. Canlandırmış canlandırmasına ama anında oğlana aşık olmuş. Kız demiş: “Hadi artık eve gidelim” der demez Akgül kızı “Ben de geleyim sizinle. Denizin kenarında evim var. Bir tarafta ben bir tarafta siz, öbür tarafa da atı bağlayıp beraber yaşayalım” demiş. Tutmuşlar, hep birlikte gitmişler. Akgül kızı ile oğlan da evlenmişler.

Akgül kızı onların annelerinin sağ olduğunu biliyormuş. Söylemiş onlara. Kızın gözleri dolmuş. Hep birlikte saraya gitmişler. Anneleri için de hediyeler almışlar. Akgül kızı padişahın karşısına çıkmış. “Padişahım ben sizin gelininizim. Bu oğlunuz, bu da güzeller güzeli kızınız. Teyzeleri oyun oynadılar, sizi kandırdılar” demiş. Padişah hemen teyzelerini çağırttırmış. Teyzeleri suçlarını kabul etmiş. Padişah emir vermiş. Annelerini topraktan çıkarıp temizlemişler. Anneleri de çocuklarını kokularından tanımış. Padişah teyzelerine sormuş “Kork katır mı istersiniz, kırk satır mı?” Teyzeleri de “Kırk satır n’apalım? Kırk katıra biner gideriz” demişler. Padişah da gülerken emir vermiş: “Bunların saçlarını kırk katıra bağlayıp salın çabuk!” demiş. Kırk katıra bağlamışlar, kamçıyı vurup tıngır mıngır gitmişler. Bundan sonra kırk gün kırk gece düşün yapmışlar. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.(Bu masal Gerede Anadolu Lisesi öğrencilerinden Azra Kübra Bilkatarafından Fatma Bilke’den derlenmiştir.)

PADİŞAHIN KIZI İLE CİĞERCİ

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir padişah yaşarmış. Padişahın bir kızı olmuş. Aradan yıllar geçmiş. Kız evlilik çağına gelmiş. Padişah da kızının evlenmesini, mutlu mesut bir yuva kurmasını istemiş.

Bir gün padişahın aklına bir fikir gelmiş. Bir kavanozun içine bir bit koymuş. Kavanozu da sarayın en üst balkonuna koymuş. “Bu kavanozun içindeki biti kim görürse kızımı ona vereceğim.” demiş. Aslında padişah kızın tek çocuğu olması sebebiyle bir yandan da kızının evlenmesini istemiyormuş. Bu nedenle böyle bir yol izlemiş.

Aradan uzun zaman geçmiş. Kavanozdaki biti kimse görmemiş. Artık kız da evlenmek istiyormuş. Bir gün sarayın önünden geçen genç ve yakışıklı bir delikanlı görmüş. O kişiyi evlenebileceği biri olarak görmüş ve kısa bir not yazmaya karar vermiş. Notta kavanozun içinde bit olduğu ve bunu babasına söylemesi durumunda kendisini ona vereceğini yazmış. Kâğıdı balkondan gencin önüne atmış. Fakat rüzgârın da etkisiyle kâğıt savrulmuş ve gencin önüne düşmemiş. Genç yoluna devam etmiş gitmiş. Daha sonra orta yaşlı, kambur bir adam oradan geçerken kâğıdı görmüş ve okumuş. Padişahın yanına çıkıp kavanozda bit olduğunu ve kızı kendisine vermesini istemiş. Padişah bu adama kızını vermek istemese de söz verdiği için kızını vermek zorunda kalmış. Kırk gün, kırk gece düğün dernek kurulmuş ve kız adamla evlenmiş.

Orta yaşlı kambur adamın kırk odalı bir konağı varmış. Padişahın kızına konaktaki otuz dokuz odaya rahatça girip çıkabileceğini ama bunlardan birisine girmemesi gerektiğini söylemiş. Zaman geçtikçe padişahın kızını bir merak sarmış. “Odada ne var da görmemi istemiyor?” diye düşündükçe kızın içi içini yiyormuş.

Orta yaşlı kambur adam gece yarısı evden çıkar ve sabah namazı vakti dönermiş. Yine bir gün orta yaşlı kambur adamın evden çıkmadan gözetleyip odanın anahtarını nereye sakladığını görmüş. Adam gece yarısı kırk odalı konaktan çıktıktan sonra kız, anahtarı adamın sakladığı yerden almış ve odayı açmış. İçeri girdiğinde elindeki kandilin odayı aydınlatmasıyla beraber bir çığlık atıp bayılmış. Aradan biraz zaman geçtikten sonra kız kendine gelmiş. Korkmuş bir hâlde titreye titreye odadan çıkmış, kapıyı kilitlemiş ve anahtarı aldığı yere bırakmış.

Sabaha karşı orta yaşlı kambur adam konağa geri dönmüş. Elindeki çuvalı gizli odaya bırakmak için anahtarı sakladığı yerden aldığı kadının odaya girdiğini anlamış. Anahtarda kan pıhtısı bulaşmış. Bu da kadının odaya girdiğini anlamasına neden olmuş. Meğerse adam orta yaşlı adam her gece yarısı evden çıkıp yeni gömülen mezarları açar, ölülerin ciğerlerini alır, geri gelirmiş.

Sırrının ortaya çıktığını anlayan Ciğerci kadını öldürme kararı almış ve kadını yanına çağırmış. O sırada sabah ezanları okunmaya başlamış. Kadına girmemesi gereken odaya girdiğini, asırlardır süregelen aile sırrının ortaya çıktığını ve bunun sonucunda sırrın korunması için kendisini öldüreceğini söylemiş. Öldürüle-

ceğini anlayan kadın bundan nasıl kurtulabileceğini düşünmüş, kısa bir süre içinde aklına gelen planı uygulamaya karar vermiş. Sabah ezanlarının okunduğunu, kendisini öldürmeden önce iki rekât namaz kılmak istediğini söylemiş. Kadının bu istediğini Ciğerci kabul etmiş. Abdest almaya giden padişahın kızı orada bulunan küçük camdan kaçmak için atladığı sırada Ciğerci yetişip kadının saçlarından tutmuş. Bir tutam saçı kopan kadın adamın elinden kurtularak alacakaranlıkta kaçmaya başlamış. Ciğerci de onun peşine düşmüş.

Artık ciğercinin yeni bir avı varmış. Uzun süren kovalamacanın sonunda kadın bir kervan görmüş. Tüccarların yanına vardığında durumu anlatmış. Ciğerci’nin peşinde olduğunu, kendisini öldüreceğini ve bu nedenle kendisini saklamalarını istemiş. Kervancılar padişahın kızını bir haliya sarmışlar. Onu diğer halıların arasında gizlemişler. Belli bir süre sonra Ciğerci kervanı görmüş ve tüccarların yanına gelmiş. Bir kadın aradığını, kadının kendisinden bal çaldığını bu nedenle onu bulmaya çalıştığını anlatmış. Durumu önceden bilen kervancılar Ciğerci’ye inanmış gibi davranıp kadını görmediklerini söylemişler. Fakat Ciğerci kervancıların davranışlarından şüphelenmiş ve kervanı aramaya başlamış. Halıların bulunduğu arabaya geldiğinde hançerini çıkartıp halılara saptırmaya başlamış. Allah’ın yardımıyla kadın bu hançer darbelerinden kurtulmuş.

Kervancılar kırk gün kırk gece yol aldıktan sonra konakladıkları bir köyde padişahın kızını bırakmışlar. Padişahın kızını kocasını savaşta kaybeden yaşlı bir kadın yanına almış ve birlikte yaşamaya başlamışlar. Belli bir zaman geçtikten sonra padişahın kızı köyden bir gençle evlenmiş. Mutlu ve mesut bir şekilde yaşamaya başlamışlar. O kadar mutluymuş ki, daha önce yaşadığı bütün olayları unutmuş. Ancak Ciğerci onu unutmamış.

Ciğerci her yerde padişahın kızını arıyormuş. En sonunda padişahın kızının yaşadığı köyü bulmuş. Bir gece yarısı mezarlıktan aldığı ölü toprağıyla beraber kadının yaşadığı eve gelmiş. Ölü toprağını evde yaşayanların üzerine serpmiş ve böylece evdekiler derin bir uykuya dalmış. Sonra padişahın kızının yanına gelip onu uyandırmış. Onun kendisiyle gelmesini, gelmediği takdirde bütün sevdiklerini öldüreceğini söylemiş. Padişahın kızı bu duruma razı olmuş. Ama zeki biri olduğundan bundan kurtulabileceği bir plan düşünmüş. Avluda on taneye yakın köpek olduğunu, bu köpeklerin Ciğerci’nin ayak seslerini tanıyabileceğini ve havlayacaklarını, bu seslere köylülerin uyanabileceğini Ciğerci’ye söylemiş. Ciğerci’nin ayak seslerinin duyulmaması için kendisinin omzuna çıkmasını söylemiş. Bu durum Ciğerci’ye mantıklı gelmiş ve padişahın kızının omuzlarının üzerine çıkmış. Çıkınca padişahın kızı Ciğerci’yi ikinci katın merdivenlerden aşağı yuvarlamış. Köpekler gürültüyü duyunca sese yönelmişler ve Ciğerci’yi orada parçalamışlar. Padişahın kızı daha sonra üzerine ölü toprağı atılan aile fertlerini tek tek uyandırmış ve onlara olanları anlatmış. Bundan sonra padişahın kızı ve ailesi bir ömür boyu mutlu mesut yaşamışlar.

[Gerde Anadolu Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Sebahattin Çelik’ten (Gerde-Göynükören Köyü) Yasın Şen tarafından derlenmiştir.]

DENEME

HASAN ÖZTÜRK

Musahhih

KEŞ SOĞUDU!

Gerede’de güne keş yiyerek başlamak âdettendir. Bu durum, “Ağzının tadını bilsen sabah keş yersin” sözüyle de desteklenir, kültürel bir zemine oturtulur, özendirilir. Gurbetten memleketlerine gelen misafirler kahvaltı sofrasında keş gördüklerinde mutlu olurlar, keşi göremediklerinde ise hayal kırıklığı yaşar, üzülürler. Espriyle karışık, “Hani keş yok mu?” diye sorarlar.

Keşin, damak tadını bilenlere verdiği lezzetten başka ruha verdiği keyif de dikkate değerdir. Keş, mutluluk vesilesidir. Kişiyi çocukluğuna, maziye götürür. Kültürel bir aktarım aracıdır keş. Nineden toruna, nesilden nesle geçer keş sevgisi. Çocukların, büyüklerinin evlerine gittiklerinde sordukları ilk sorudur, “Keş var mı?”

Keş hastası bir Geredeli içersine girdiği evde keş olup olmadığını daha dış kapıdan geçer geçmez anlar. Kahvaltıda keşin olup olmadığı da sofranın kurulmadan önce evdekilere kızartılan keşin kokusu ya da ev sahibinin keşin kızartılacağını haber veren duyurusuyla malum olunur. Keşin varlığının öğrenilmesiyle birlikte o an orada bulunanları bir neşe ve huzur kaplar.

O sırada henüz uyanmamış çocuklar da kızartılacak keşle müjdelenerek kaldırılmaya çalışılır. Burada çocuktan kastetmek istediğim yaş sınırı olmaksızın evdeki bütün evlatlardır. “A yavrum, hadi kalk, keş kızartılacak” denilerek evin kalkmamış bireylerine bir an önce kalkmaları hususunda ilk ihtar yapılır.

İhtarda bulunan kişi keş lafını duyunca içten içe sevinir, o huzurla yatakta önce sağa sonra sola döner, mutluluktan ve hafiften gelmeye başlayan keş kokusuyla kendinden geçerek tekrardan uykuya dalar.

İlk çağrının birkaç dakika sonrasında ise “Keş kızarıyor, hadi kalk, elini yüzünü yıka!” denilerek ikinci bir uyarıda bulunulur. Bu seferki ihtarda ilk ihtarda olduğu gibi yumuşak, tebessüm içeren bir ifadenin yerini duygusuz bir çağrı almıştır. Fakat keşin kokusuyla kendinden geçen uykucu kişi durumun ciddiyetini henüz anlayamamış, keşin kendisinde bıraktığı uyuşmuşluk durumunu atamadığı için uykusuna kaldığı yerden devam etmektedir.

Bir sonraki uyarı, “Keş kızardı!” olmuştur. Bu ifade aynı zamanda sofranın bir iki dakika içerisinde kurulacağı anlamını da taşır. Arka

planda açılan televizyonun sesi mutfaktan gelen çatal bıçak, kap kacak seslerine eşlik eder;evin içerisinde de birileri sabırsızlıkla kızartılan keşin kurulacağı sofrayı beklerken kendilerine şu soruyu sormadan edemezler: acaba keş yumurtalı mı?

Sofrada kişi başına düşecek keş sayısı uyumakta olan bireylerin sofraya oturup oturmamalarıyla da ilintilidir aynı zamanda. Bu sebeple birileri uyumakta olan kişilerin hala uyuyor olmasından endişe eder iken öbürleri de içten içe onların uyanmamalarını dilemekte, fırsattan istifade fazladan üç beş keşi mideye göndermenin ince hesaplarını yapmakla meşgul olmakta; içlerinden “Kör mü gözleri kalksalar, bu saate kadar yatılır mı, kaç oldu çağırıldıkları” diye geçirmekteler.

Oralardan birisi artık sabrının son aşamasına gelmiş olup, bütün evden duyulacak şekilde “Keş soğuyor!” diye ünler. Bu ünlemede sofraya oturulma ve keşin konunun tespit edilip ilk hangi keşin ele geçirileceğinden kaynaklanan hem bir acelecilik, uyuyan kişi ya da kişilerin artık kalkacaklarına dair umutların yitirilmesinden kaynaklanan hem bir umutsuzluk, verilen bütün mücadelenin, çabanın karşılıksız kalmasından ötürü de artık durumun Allah’a havale edilmesiyle “Ne haspa yerse yesin denilerek” hem de bir vurdum-duymazlık vardır.

Keşin soğumakta olduğunu duyan uyuyan kişi alelacele yatağından fırlar, sofraya üşüşür. Oradan biri uygun bir lafla son anda uyanan kişiyi -tam elini keşin yağlı tarafına uzatırken- ikaz ederek elini yüzünü yıkamaya gitmesini söyler. Kişi, yağlı keşin kokusu burnunda, ağzı da hafif sulanmış olarak lavaboya gider. Döndüğünde çayların ilk bardakları içilmiş, tavadaki keş bitmeli olmuştur. Ve tam o anda acı gerçeği bildiren ses duyulur: keş soğudu.

Keşin bitmesine mi yansın, soğuduğuna mı, keş soğumadan yetişemediğine mi... Neye üzüleceğini bilemez. Gün ilk başta mutlu başlayacak gibi olmuştur ama o mutluluk fazlasıyormuş, hayal kırıklığına dönüşmüştür. Bir yandan da dışarı da hava kasvetli, yağmur ha yağdı ha yağacaktır. Böyle bir durumu yaşayan kişi ağlamamak için kendisini zor tutar.

Sofradaki, evdeki herkes doyana kadar olmasa da en azından hasret giderene, tadını alana kadar keşleri yemiş; hatta yağına dahi son damlasına kadar ekmeği barmışlar, keşin sofraya ilk geldiği andaki halinin fotoğrafını çekerek sosyal medya hesaplarından paylaşmışlardır. Yurdun ve dünyanın dört bir yanındaki Geredelilerin dahi sofradaki o keşten ağızlarının sulanmaları sağlanmışken beş on dakikalık uykusunu keşe tercih eden kişinin pişmanlığı hangi cümlelerle tarif edilebilir.

Kelimelerin kifayetsiz kaldığı o anda henüz vicdanını yitirmemiş bir ses, o ilk başta “A yavrum, hadi kalk, keş kızartılacak” diyen ses tekrar ortaya çıkar ve, “A yavrum ben sana yine keş kızartırım” diyerek keşe duyulan hasrete son vermek üzere mutfığa gider.

AKTÜEL

KAZIM ÜNLÜOL

Gerede E. HEM Müdürü

“BİR OTELLE TURİZM GELİŞMEZ” AMA HER ŞEY “BİR” İLE BAŞLAR

Değerli hemşerilerim, yaklaşık yirmi yıl kadar önce bir mahalli gazetemizde ve gerede.net internet sitesinde yayımlanan bir yazımı bültenimizin bu sayısına taşıyarak, o günlerden bu günlere Gerede’de bu alanda nelerin değiştiğini, sizlerin de gözlem ve yorumlarınıza bırakarak paylaşıyorum.

Yirmi beş yıl kadar önce...

Bir tabiat harikasının tam ortasında, büyük şehirlerin, doğu ile batı, kuzeyle güney yollarının kesişme noktasında hala sadece bir günlük düşünüyor, bir hırka yeter diyoruz. Biraz göz kapaklarını aralayanlarımız ise kaçıp gidiyor bu güzelim memleketten.

Yıl 1986 veya 1987 Hendek’te öğretmenlik yaptığım yıllarda yirmi bin nüfuslu ilçenin tek salonu olan oval saç örtülü baraka tipi salonda “Morfinman” isimli bir tiyatroyu izlemiştim. Tek kişilik oyun gerçekte morfinman olan bir oyuncu tarafından oynanmış, bitişte oyuncu ve ekibi dakikalarca alkışlanmıştı. Alkışlar kesildiğinde oyuncu yaptığı konuşmada izleyicilere, teşekkürlerini sunduktan sonra;

“Her şey iyi güzel de neden bir gece konaklayabilecek bir oteliniz, misafirhaneniz yok burada, bunu Hendeğe, Hendeklilere hiç yakıştıramadım. Ankara’dan

buraya gelirken Bolu’dan önce Gerede diye bir ilçe var, buradan birazcık küçük ama benim gördüğüm her an koca bir şehir olmaya hazırlanan bir havası ve çok güzel, rahat bir oteli var. Orda konaklama ve dinlenme imkânı bulduk...” diye övgü ile konuşup Hendek’lilere sitem ettiğinde beni tanıyan arkadaşlar bana gıpta ile bakmışlar: “Gerçekten mi?” diye sormuşlardı. Koltuklarım beş karpuz sığacak kadar havalanmıştı o an.

Yıl 2003 Bolu Valiliği tarafından organize edilen “Ulusal Basın Mensupları Foto Safari Programı”nın Gerede bölümünde görevim gereği organizasyonun içindeyim. Kaymakamımız, Belediye Başkanımız ve diğer görevlilerle birlikte Gerede’yi en iyi şekilde tanıtmaya gayreti içindeyiz. Konukları Arkut’ta Mengen orman sınırında karşılıyor, Kırklar mesireliğinde gece yarısına kadar ağırlayıp, eğlenceler yaptıktan sonra, ilçemizin en güzel misafirhanelerinden birinde Öğretmenevinde konaklatıyoruz. Öğretmenevi Müdürü Nazif Bey konukların istirahatında elindeki tüm imkânları kullanıyor ve tam not alıyor.

Ertesi sabah, dinlenmiş ve safari yolunun tozunu üstlerinden atmış olan yaklaşık yetmiş basın mensubu Gerede’nin

pırlıl pırlıl masmavi, tertemiz havasında yeniden Arkut’a çıkarılıyor. Yaylalar gezdiriliyor kameraları ile fotoğraf makineleri ile doyasıya görüntülüyorlar, daha sonra ulusal dergilerde ve gazetelerde sayfa sayfa yer alacak fotoğrafları, TV’lerde yayınlanacak video görüntülerini. Rumşah’taki gölcüğü, mandaları, atları, kuşları, yemyeşil çimenleri, çiçekleri ve ormandaki tüm ağaçları... Keçi Kalesinden ayaklar altına serilen Gerede platosunu...

Kulede, (şimdi Uluslararası Kayaklı Yürüyüş ve geçtiğimiz hafta Uluslararası Bisiklet Yarışmasının yapıldığı alanda) kayak pistini gösteriyoruz. Esentepe Otel Kayak hocası Haydar kardeşim bir Geredeliden daha çok Geredeli gibi heyecanla anlatıyor buradaki çalışmaları ve herkes ağzı açık dinliyor. Soruyorlar sonra o acı soruyu: “Her şey çok güzel de bizim yönlendireceğimiz yerli veya yabancı turisti konaklatacağınız otelleriniz, pansiyonlarınız nerede?” diye. Hemen cevaplıyoruz biz de; “Üç yıldızlı Esentepe Otelimizi, ondan aşağı kalmayan Öğretmenevimizi ve diğer otelleri sayıyoruz bir bir. Yine soruyorlar “Toplam kaç yatağınız var?” diye. Verdiğimiz cevaba gülüyorlar: “Siz hala birdesiniz” diye. Anlayan kafalara dank! Anlamayanlar için: “Bana ne, beni ilgilendirmez...”

Arkut inişi şehri gezdikten sonra Esentepe'deyiz. Önceden görenler, tekrar geldikleri için çocuklar gibi sevinçliler, Yeni görenler, "Olamaz böyle bir yer, neden hiç haberimiz olmadı?" diye hayranlıklarını ifade ediyorlar dinlenirken Esentepe'nin yumuşacık çimleri üzerinde ve ekliyorlar "Siz hiçbir şeyin farkında değilsiniz!"

Nerden nereye! İşte Hendek İşte Gerede.

Bir otelle turizm gelişmez elbette. Ama her şeyin bir ilki vardır kafasına dank edenlere. O ilk bizde var ama "Bana ne beni ilgilendirmez."

Ve günümüzde...

İşte böyle yazmışım buruk duygularla. O günlerden bu günlere değişiklik oldu tabi. Görünen o ki biri birler takip edecek gibi. Etmesi gerekiyor.

Otoyol Ankara güzergâhı Cankurtaran mevkiinde Green Park faaliyetini artırarak sürdürürken, bir süre atıl olan Esentepe Oteli The Sign Esentepe Hotel olarak yeniden faaliyete geçti. Bu iki ko-

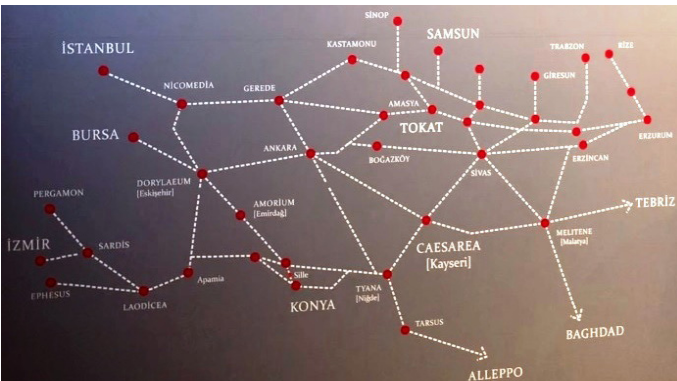
naklamaya Arkut Sporcu Eğitim Merkezi dahil olarak turizm için gerekli adımlar atılmaya başlandı ama ilçe merkezinde bir süre hizmet veren Konuk Otel terk edilmiş ve sahasında önemli bir yer dolduran Öğretmenevi binası olası deprem kaygısıyla yıkılmıştı. Esentepe sapağında Gerede Konağı tarzındaki Butik Otel faaliyetini sürdürürken yine kısmen atıl durumdaki Kervan Otel yıkılmayı bekler duruma gelmişti.

İlçe merkezinde yetersiz olan konaklama tesislerine de ihtiyaç duyulunca nihayet bu sahada çalışmalar başladı ve Ankara Çıkışı Değirmenbaşı mevkiinde Hotel Konuk, Karabük yolu güzergâhında Grant Tepe Hotel, Gerede Meslek Yüksek okulu yakınında Albayrak City Otel ve yine Karabük yol ayrımında Elifim Resort Otel konaklamada önemli boşluğu gidermeye başladılar. Burada halen yeterli gibi görünen okullaşma paralelinde olan öğrenci yurtlarını yazmıyorum. Şimdi mahalle olan yaylalarımızın ve nihayet başlayan kentsel dönüşümün etkisi de gelecekte ortaya çıkacak.

Bu gelişmelerle birlikte şehrimiz için gelen her hizmet Gerede'ye değer kazandıracaktır. Bu sahadaki teşebbüslere başarılar diliyorum. Lakin nüfusumuz için anlamadığım, yazımda örnek verdiğim Hendeğin şu sıralar nüfusu yüz bini aşmışken bizim nüfusumuz niçin yirmi beş binlere takılıp kalmıştır? Bunu iyi tahlil etmemiz gerekiyor. Belki de planlı şehirleşme paralelinde giderek artacaktır. Şehirleşmede de her türlü yerleşim yeri ve binalarımız "Yaptık oldu" anlayışının dışında geleceğe sağlıklı güvenli yatırımlar olarak, ilme, fenne, sosyal hayatımıza uygun olmak zorundadır.

Ticaret Yolları - Konya Selçuklu Silile Kültür Müzesinden izinle çekim. Roma dönemi Kiliseli Han (Restore öncesi çekim)

Temennim geçmiş çağlarda ticari İpek Yolunun önemli konaklama yeri, doğunun batının güneyin kuzeyin kavşağı olan Gerede'nin tabii güzelliğini kaybetmeden insanların huzur duyduğu bir yer olarak yaşamaya devam etmesidir.

Ticaret Yolları - Konya Selçuklu Silile Kültür Müzesinden izinle çekim.

Roma dönemi Kiliseli Han (Restore öncesi çekim)

HALKBİLİMİ

RÜSTEM ALBAYRAK

AŞAĞI OVACIK KÖYÜ KÖYÜMÜZÜN DÜĞÜNLERİ

- I -

Eski tarihlerde köyümüzde re-
şit yaşına giren kız, gelin olmaya
namzetti. Onu köyden bir genç
beğenir ve akranlarına söylerdi.
Köyde “falancanın oğlu, falanca-
nın kızına vurgunmuş.” dediko-
dusu kısa zamanda yayılırdı. Bu
dedikoduyu kızın ailesi de duyar,
eğer şiddetli bir reaksiyon göster-
mezlerse araya elçiler girer, kızın
anası-babası verimkâr ise oğla-
nın anası-babasına bildirilir, onlar
da kızın ailesine haber salarlardı:
“Falan gün size geleceğiz.” diye.
O gün köy hocası ve hatrı sayılır
birkaç yaşlı komşu gider, “Allah’ın
emri, peygamberin kavli ile” kızı
ister, babadan söz alınarak dua
yapılırdı. Buna “dünürcü” denirdi
ve o günden sonra o kızı başkası
istememezdi. Akabinde köy odası-
nda bütün köy erkeklerinin iştiraki
ile oğlan evi tarafından kazanlar-
la yapılan şerbet odada dağıtılır,
hatun kişiler odaya gelemedikleri
için onların da evlerine gönderilir-
di. Günümüzdeki yüzük merasimi
gibi... Bundan sonra hiçbir genç,
bu kıza yan gözle bakamazdı.
Hatta nişanlısı bile düğün yapılın-

caya kadar kızın sokağından bile
geçemezdi. Hele hele bir de kı-
zın ağabeyi varsa... Bundan son-
ra oğlan tarafı kız tarafına sık sık
“Emanetimizi verin!” diye istekte
bulunurdu. Kız tarafı çeyizin ta-
mam olmadığını bahane ederek
düğünü geciktirirdi. Aslında kız
doğar doğmaz annesi kızın çe-
yizini yapmaya başlardı ama ge-
ciktirmenin maksadı, ot-ekin-güz
zamanıysa kızı biraz daha çalıştır-
maktı. Yaz işleri bitince bahanesi
kalmayan kız evi, “Emanetinizi
alabilirsiniz.” diye haber gönderir
ve gün tayin edilirdi. Tayin edilen
günden bir gün önce damat evin-
de yüzlerce çotuk altı yani gobit
yapılır, her gobitin
içine sekiz ya da on
gram helva konu-
larak tepsiye dizilir,
bu gobitler köydeki
her eve ikram edilir
ve “yarın düğün-
müz var” diye davet
edilirdi. Ertesi gün
bütün komşular kız
evinin önünde top-
lanır, gelin atı kapı-
nın önünde bekler,

davulcu davulu delercesine tok-
mağı vururken, zurnacı gelin ha-
vası gibi en hüzünlü havaları çal-
maya başlardı.

- II -

Ortam düğün havasından hü-
zün havasına dönerken komşular
sabırsızlanmaya başlardı: “Ema-
neti verin, gidelim” derlerdi. Ama
içeriden bir haber gelirdi: “Kapı
açılmıyor!” diye. Bunun üzerine
damadın bir yakını gidip kapıyı
kilitleyeni ikna ederdi. Gelin, yü-
zünde al peçesiyle gözü yaşlı çı-
kar, damadın yakınları kollarından
tutarak ata bindirirlerdi. Atın ge-
mini de atın sahibi tutardı. Gelin
yavaş yavaş yeni yuvasına doğru

yola çıkardı. Bu arada silah atmak adaba aykırıydı. Uyanıklardan biri önden gidip kaynanaya müjdeyi verir ve bahşişi alırdı. Erkeklerden oluşan gelin alayıyla yol alan gelin, genç kadınlardan oluşan gelin almacı denilen bir alay tarafından karşılanırdı. Bu kadınların giyimlerinden bahsetmek istiyorum. Beyaz renkte iliksiz düğmesiz “çar” dediğimiz bir örtü giyiyorlardı. Sanki bir Mevlevi semazeninin giydiği tennure gibiydi bu örtü. At koştukça rüzgâr çarın içine girip bir paraşüt misali kabarırdı. Köy sokaklarında at koştururlar ve köy sokakları adeta papatya tarlasına dönüşürdü. Bu arada sık sık gelin alayının önünden geçerek adeta geline şu mesajı verirlerdi: “Yalnızım sanma, biz de yanındayız”. Belki diyorsunuzdur, “O devirde bu kadınlar erkeklerin önünden nasıl geçer?” diye. Kıyafetler hep aynı ve yüzleri de kapalı olduğu için kim oldukları anlaşılmazdı. Gelin yeni yuvasının önüne gelince hemen attan indirilmezdi. Kaynana elinde bir leğenle gelir, bu leğeni geline verirdi. Leğenin içinde leblebi, üzüm ve buğday olurdu. Gelin leğenin içindekileri etrafa döker, çocuklar kapışırlardı. Buğday, o sene bolluk-bereket olsun diye dökülürmüş. Gelinin elinden boş leğen alınıp kucağına bir çocuk verilirdi. Bu da: “Senden de böyle çocuklar istiyoruz.” demekmiş. Daha sonra damat

gelerek gelini attan indirirdi. Gelini gelin odasına kadar götürür, fakat içeriye giremezdi. Buna da “koltuk merasimi” denirdi. Damat bu görevden sonra gelinin atına biner, atı biraz koşturduktan sonra at sahibine, damat da sağdica teslim edilirdi. Gerdek odasına girene kadar damadın sorumluluğu sağdica aittir. İkinci namazından sonra köy imamı ve birkaç yaşlı komşu gelerek yemekler yenirdi. Buna da, “nikâh ekmeği” denirdi. Yemekten sonra hoca damada sorar: “Falan kızı falanı, bin bir kuruş mihri mübeccel ile eşliğe aldın mı?” diye. Damat kabul ettikten sonra kızın vekâletini alan kişiye “Aynı minval üzere sen de vardın mı?” derdi. O da “Tamam.” deyince nikâh akdi tamam olurdu. Ama yatsı namazını kılmadan damat gelinin yanına giremezdi. Bu adetler devam ederken seğ-

men alayı da görevini bitirip evlerine dönerdi. Son zamanlarda unutulmak üzere olan seğmenlik, Türk ailesinin kuruluşunda Türk boyunun yerleşiminde hatta Türk devletinin kuruluşlarında önemli yere sahiptir (Kuruluşlarında Seğmen alayı düzülmüştür). Zira seğmenlik, Türklüğü temsil eder. Seğmenlik her yöreye göre ayrı isim almıştır. Efe, Dadaş, Zeybek, Külhanbey, Ahilik, Dernekçilik gibi ne kadar kuruluş varsa, adetlerini, ananelerini, disiplinlerini, hizmetlerini, saygı, sevgi ve hürmetlerini, kendine has yasa ve yasaklarını incelersek, özünde seğmenliği buluruz. Seğmen alayının tespit edilmiş sayısı yoktur. Talebe göre değişir. Yaklaşık 10-15 kişi olur. Kıyafetleri düzgün olmalı; boynunda poşusu, omzunda tüfeği olmalıdır.

- III -

Gelelim sağdıcin görevlerine... Sağdıç, adetleri ve ananeleri damada anlatmakla görevlidir. Damadın eşyaları da sağdıcin sorumluluğu altındadır. Damadın bir eşyası eksilse, sağdıç cezalandırılır. Çünkü damadın arkadaşları, damadın eşyalarından birini alabilmek için fırsat kollar. Damat o olaya müdahale edemez, sağdıci uyaramaz. Velhasıl sağdıçlık çok zor ve risklidir. Ama sağdıç, damat gerdeğe girene kadar görevini tam yaparsa çok takdir toplar. Yatsı namazından sonra damadın bir yanında hoca, bir yanında sağdıç damada siper olarak gerdek odasının önüne gelirler. Hoca dua eder. Dua esnasında damada yumruk vurulmaz. Fatiha dedikten sonra yumruk vurulur. Hoca da Fatiha diyeceği zaman, dirseği ile dürterek damada işaret verir. Damat, hoca Fatiha demeden kapıyı tepip içeri kaçarsa, yumruk vuramayan gençlerin hali pek komik olur. Bu da hoca ile sağdıcin zaferidir. Damat içeriye girince, odanın ortasındaki içi su dolu tase ayağı ile vurur. Gelinin duvağını açtırmak için ne istediğini duyan sağdıcin jurnalcileri, sağdıca haber verirler. Sağdıç da damadı uyarır. Yüz görümlülüğünü alan gelin, duvağını açtırır. Daha sonra, damat imam olur. Gelin ona tabi olur ve ikisi iki rekât şükür namazı kılarlar. Namazdan sonra kız evinden gelen baklava yenir ve damat içmek için gelinden su ister.

Sağdıcin casusları daha önceden gelinin getirdiği hangi suyu içmesi gerektiğini sağdıca söylerler. O da tabi ki damada söyler. Damat gelen suları döker. Sağdıç kaçınıcı suyu iç demişse, o suyu içer. Eskiden bugünkü gibi elbise askıları yoktu. Kapının arkasına çakılan büyük bir çivi bu görevi görürdü. Damat giysilerini çıkardıkça gelin bunları birer birer o çiviye asardı. Kendi giysisini asarken damadın giysilerinin üzerine asarsa ve damat da buna ses çıkarmazsa, hayat boyu damat sözünü dinletemez anlamına gelirdi. Sabah olunca yatak kaldırılmaz, onu kaldırmak için gelen hanımlar damadın yatağının içine bıraktığı bahşişi alırlardı. Bahşişin miktarı damadın cömertliğinin göstergesidir.

- IV -

Daha sonra köyün kadınları toplanır, müsait bir yerde halaka kurup Emet ablayı beklemeye başlarlardı. Ne yapsınlardı ki? O devirde radyo yok, teyp yok, CD yok. Bir haber gelirdi: “Emet abla düğün sahibine kırgınmış.” diye. Duvak yerinden Emet ablanın sevdiği kişiler gider, gönlünü alır getirirlerdi. Yoksa düğün ha yapılmış, ha yapılmamış. Duvak olmayınca gerisi teferruat... Velhasıl Emet abla bakır bir tepsile hem ritim tutar hem söylerdi. Emet ablanın sesi çok güzeldi. Hatta Ankara Radyosu Müdürü dinleyip çok beğenmiş fakat görme engelli olduğu için radyoya alamamış. O da

bu yeteneğini köyüne vakfetmişti. Duvakta bir idareci kadın olurdu. Halakanın ortasına oynamaları için iki kişiyi o çıkarırdı. Ama o iki kişinin birbirleriyle uyumlu olması gerekirdi. Bu da o idarecinin kabiliyetini gösterirdi. Erkekler kadınları seyrederdi. Gelin bir sandalyenin üstünde sessizce otururdu. Duvağı bitirmek kadınların akıllarına bile gelmezdi. Duvağı bitirmek damada düşerdi. Kadınların arasına girerek gelini elinden tuttuğu gibi çekerek alır ve giderdi. Buna da “duvaktan gelin kaçırma” denirdi. Böylece kadınların eğlencesi biter ama erkeklerinki devam ederdi. Düğün boyunca yapılan bir yanlış, köyümüzde bulunan hicviye ve methiye sanatçısı iki teyzemiz (Hanım hala ve Hafize hala) tarafından hicvedilir, doğrular da methedilirdi. Fakat hicivde methiye kadar afaki davranmazlar, bu da düğün sonrası düğünden bahsetmeye vesile olurdu (Allah’tan ikisine de rahmet ola!). Erkeklerin eğlencesine geçecek olur isek; gündüz güreş tutarlardı. Köyümüzde bu ata sporu pek revaçtaydı. Güreş bilmeyen genç olmadığı gibi, güreşte herhangi bir maddi kazanç da yoktu. Galip gelenin adından bahsedilirdi. Halil Albayrak da adı sıkça geçenler arasındaydı. Güreşler düğüne davetli olan başka kişiler varsa, onlarla da yapılırdı. O zaman köylerarası karşılaşma hüviyetine girer ve sesler yükselmeye, itirazlar edilmeye başlardı.

Tabi hakem yok, cazgır yok. Galibi seyirciler tespit ederdi. Her köyün bir delikanlısı vardır. İşler çığırından çıkmak üzereyken onlar devreye girer ve olayı bitirirlerdi. Bu da delikanlılığın yazılmamış anayasasıydı. Yalnız bir söz ile o kadar genci durduran delikanlı başının da bazı hususiyetleri olurdu. Örneğin neyin nerede yapılacağını, neyin nerede nasıl söyleneceğini bilmesi gerekliydi (okulu olmasa da). Gıyabında kendisinden söz edildiğinde: “O meclisteki kimse bana da şu yanlış yaptı” dememesi lazımdı. “Sen nereden biliyorsun?” diyeceksiniz: Amcam Civa, delikanlı başıydı. Bu yazdıklarımın cümlesi, şahsında tecelli etmiştir.

- V-

Şimdi gelelim akşam eğlencesine. Bir meydanda çadır gibi dikeyine odunlar çatılır ve yakılırdı. Bir kişi bir eli göğsünde, bir eli havada, arka arkaya ateşin etrafında dönmeye başlardı. Köylüler otuz-

kırk metre geriden halaka kurarlardı. Bu halakadan bir kişi mümkün mertebe görünmeden dönen kişiye koşar, bir yumruk vururdu. Bu onun başarısıdır. Zira halakadan çıkıp hissettirmeden yanına gelmek kolay değildir. Arkadan gelinmez, çünkü sinsin kurallarına aykırıdır. Davulcu ritmiyle zurnacı, ses perdesiyle sinsinciye uyarırdı. Bütün bunlara rağmen anlamayıp kaçamadıysa zaten yumruğu hak etmiştir demektir. Akşam eğlenceleri böyle sürer giderdi. Bana sorarsanız burada bir kural olmalıydı. Ateşin etrafında dönen genç hiç değilse iki tur dönmeliydi ki bakalım nasıl bir oyun, nasıl bir figür gösterebilecekti. Sinsin bitince odada toplanılırdı. Orada

da o köyün onuruydu. Delikanlı başlarının ne derece tesirli olduğu şu olaydan da anlaşılır: Kazan köyünün yakınındaki köyler, bağbozumunu aynı tarih aynı günde yaparlardı. Buna “Karaven bağlarının bozumu” denirdi. O gün civar köylerin halkı toplanır, yemek kazanları kaynatılır, şenlikler yapılırdı. Çalgılar çalınır, gençler güreş tutarlar, bürokrasiden insanlar da bu şenliklere davet edilirdi. Yine böyle bir bağbozumunda Ankara valisi Nevzat Tandoğan’ı davet etmişler. O arada iki köy arasında bir ihtilaf çıkmış. Bu ihtilaf iki köyle sınırlı kalmamış, her iki köyün tarafını tutan köyler de kavgaya karışmışlar. Taş, değnek, sopa havalarda uçuşmuş. Bunu gören vali, ayağa kalkıp kendinden emin bir şekilde: “Ben Ankara valisiyim. Ayrılın bakalım!” demiş. Kavga edenler valinin lafına kulak bile asmamışlar. Vali ve adamları canlarını zor kurtarmışlar. Köy ağalarına hitaben: “Ağalar, kalkın bir şeyler yapın!” demişler. Fakat ağalar kıllarını bile kıpırdatmamışlar. Zira biliyorlarmış ki hiçbir şey yapılamazmış. Sonra vali gibi gü-lünç duruma düşerlermiş. Neyse, delikanlı başları kendi gruplarına: “Kesin kavgayı!” diye bağırılmışlar. Sanki yüzlerce makinenin şartelini indirmiş gibi bir anda kavga durmuş. Bunu gören Tandoğan şunları söylemiş: “Ankara’ya vali olmaktansa, Mürted ovası köyle-rine delikanlı başı olmak daha iyi” demiş. Bu olayı İnne köylü Kadir ağanın torunundan dinlemiştik.

ARAŞTIRMA

YUNUS BAKI KOÇAK

Araştırmacı ve Yazar

Çoğullu Köyüne Gelen İlk Öğretmen

Uğurlunaib Tekkesinin kurucusu Seyyit Fazlullah Paşa Hz. Ali soyundandır.

Hafız Raşit (Şeyh Mustafa Sabri Efendi'nin Amcasıdır): “Şeyhlik makam olarak bir kimsenin şahsında temsil edilse de, müessese olarak aileye aittir; aile fertleri arasında birbirine tevarüs eder. Bu münasebetle yedi göbek sülalemizde Urnib (Uğurlu Naib'in kısaltılmışı) Tekkesi şeyhliği de hep babadan oğula intikal etti.” der.

Annem: “Şeyh Kamil Efendi, vefat eden Şeyh Abdullah Efendinin cenaze namazını kıldırırken, ovadaki bütün nebatat ve mahlûkatın da namaza durduğunu, söğütler serviler ve kavakların cemaatle birlikte rahmetli için, “iyi biliriz” diye haykırdığını ve yüksek sesle Fatiha okuduğunu, şehre akın eden köylülerin rivayet ettiğini söyler. Şeyh Abdullah Efendi, Urnib Camii'nin avlusuna defnedildi.” derdi.

Şeyh dedem (Mustafa Sabri Efendi), Bolşevik denilen millicilerin hedefi olacağı tekkeyi koruyabilmek için ailesinden herhangi birinin evin dışında görülmemesine çaba harcıyor, üç oğlunu, kapı ve pencerelerini sıkı sıkıya kapattığı tekkenin altındaki yatırırların arasında saklıyordu.

Mustafa Sabri Efendi'nin Üç oğlu vardır. Fahrettin, Bedrettin ve Şemsettin'dir.

Fahrettin gezici başöğretmendir. Orman memuru olan kayınpederi Tahsin gibi içki âlemlerinin değişmez kişilerindendi.

Fahrettin Tekindor bir gün içki âlemleri yaptığı arkadaşlarıyla ava gider, arkadaşları döner ve o kaybolur, cesedi gölde ölü olarak bulunur.

Bedrettin: Öğretmen.

Şemsettin: Önce, Dörtdivan-Kadılar Köyünde vekil öğretmenliği yaptı. Sonra İstanbul'da okuyup inşaat mühendisi olarak döndükten sonra, Yazıkara Köyünde vekil öğretmen olarak işe başladı ve iki yıl sonra inşaat mühendisi olarak görev aldı.

Annem Hatice ve babam muallim Bedrettin

Büyük ve ortanca oğlunun devlet kapısına yerleştiğini gören dedem de iyiden iyiye, eski şaşaalı günlerini geride bırakan tekkeye kapanarak kendini ibadete adanmış.

Şeyh Mustafa Sabri Efendinin oğlu Bedrettin, “Medrese mezunu, tekke çocuğu, öldüğü güne kadar kadercilikten de, Allah'ın bağışla-

yan yüzünden de ısrarla uzak durdu. Onun inancında kulluk yoktu. Tanrının birliğine inanarak, ona ulaşma yolunda yüreğindeki coşkuyu tanırdı. Felaha ve arınmaya varma adına ibadeti, coşkusuydu onun. Yaradan'ıyla arasında dokuduğu dünyaya hiç kimsiyi sokmadı; onu tasalandıran dünyevi ve uhrevi hiçbir şey yoktu sanki. Ölümü düşündüğünü anımsatan tek kelime duymadım ağzından; sonsuza uzanışın o kaçınılmaz infazı, doksanında dahi çok uzağındaydı onun”

Öğretmenliğe 1926 yılında, Gerde'nin Çoğullu Köyünde başlayan babam Uğurlunaib Tekkesi'nin ayin ve zikir kalabalıkları içinde büyüyen medreseden icazetli, Şeyh Mustafa Sabri'nin oğlu olan Bedrettin, Cumhuriyetin zor anlarında köy öğretmenliği yapar.

Dedem, şeyhlik postuna kendisinden sonra babam Bedrettin'i düşünmüş olmalı ki, iyi bir din adamı yetiştirmek istediği için dedem, babamı medreseye verir. Babam Bedrettin 1920 yılında medresede okuyormuş.

Babam Bedrettin hafızlık düzeyinde olmasa da gür sesiyle Kur'an-ı çok güzel okuyan, eski yazıyı seri ve düzgün yazan bir talebe olarak “aliy-yül âlâ” ile (medreseden) icazet aldı.

Elifbadan alfabenin, festen şapkının, ümmetlikten ulusluğun, kulluk-

tan yurttaşlığın, Allah-u Ekber'den Tanrı ululuğun aydınlığına, karanlık tekke odalarında doğup, Cumhuriyette kendi geçmişlerinin alternatifini olmayı başarabilen kişidir.

Bedrettin, Çoğullu Köyü'ne öğretmen olarak geldiğinde köyde okul yoktu. Okul için kaymakam, muhtar ve öğretmen bir araya gelirler. Muhtar ve babam, Çoğullu'da kaymakam Mithat Kemal'i, elleri göbeklerinin üstünde ve başları eğik dinledi. Ama kaymakam bastırıyordu: "Mektek meselesini nasıl halledeceksin?" Muhtar: "Caminin avlusuna bir yer yaparız. Avlumuz müsaittir. Köyün malı olarak münasip başka yerimiz de yok." der.

Kaymakam bu kelime üzerine işaret parmağını muhtarın burnuna uzatarak bağırmaya başladı: "Muhtar efendi, muhtar efendi! Hafız mektebi değil, Cumhuriyet mektebi olacak burası... Elinden gelse muallimin kafasına bir de sarık geçirmeye niyetin var galiba. Camiye nasıl yer bulduysanız, mektebe de öyle münasip bir yer bulacaksınız anladın mı? İşte o kadar..."

Korkudan beti benzi sararan muhtar, "Başım üzerine kumandanım" deyince, kaymakam yine sinirlendi: "Başım üzerine, ne? Geldiğimde şöyle uzaktan baktım mı, işte burası mektep demeliyim. Anladın mı odun kafalı? Zıvanadan çıkarma beni!"

Muhtar, babama kalması için evinin bir odasını, okul için de arkadaki büyük bahçenin karşı köşesindeki yıkık dökük bir yeri gösterdi. "Burası bizim eski ahır muallim efendi. Elimizden geldiği kadar düzeltir, toparlarız." dedi. Çatı kiremitsiz, zemin

toprak, duvarlar kopak tahtalarıyla kapalı, çok yerinden dışarı görülüyordu. Kokudan ahıra girmek mümkün değildi.

Muhtar: "Senin burnun alışsın yeter muallim efendi. Bizimkiler (talebeler) zaten alıştı" dedi.

Muhtar, köylüye çatıyı onarttı, ahırdaki pislikleri temizlettirdi, temek büyüklüğünde iki pencere açtırdı ve samanlı çamurla sıvattırdı. Kışa doğru çatıya kiremit çekilip tavan tahtayla çakılacak ve tabana çakıl döşenecekti.

Ürgünayık (ÜRNİB) Tekkesi'nin son şeyhi Mustafa Sabri Efendi, eşi Hafize Hanım ve çocukları (soldan) Fahrettin, Şemsettin ve Bedrettin efendiler Tekke'nin bahçesinde

Muhtar: "Muallim Efendi bunlar kolay da, talebeyi nasıl bulacağız? Onu düşünüyorum. Ben de dolaşsam, araya imamı da koysam, sözü müzü geçiremeyiz. Ben biliyorum ama bir yerde kayıtları kuyutları yok ki. Babalarına, hükümetin emri, senin şu yaşta çocuğun var. Kız erkek fark etmez. Mektebe yollayacaksın desek, Kur'an öğrenecek desek, işi gücü düşünmez gönderirler de, mektep deyince arkalarını dönerler, muallim efendi. Bilmez miyim ben, mallarımın huyunu? İşimiz hakikaten müşkül, ne yaparız bilemem."

Öğretmen: "Kimin mektebe yazacak yaşta çocuğu olduğunu senin bilmen yeter. Kapı kapı dolaşıp yazarız. Göndermeyen olursa hesabını kaymakama verir" der, babam.

Muhtar: "Olmaz muallim efendi. Ahalinin kapısına cendermeyle yüklenilmez." Muallim Bedrettin: "Babama Şeyh Mustafa Sabri Efendiyeye vaaz verdiririz, ona itimat ederler." der.

Şih Mustafa Sabri Efendi'nin Cuma vaazı vereceği duyuruldu. Bütün köylü toplandı. Gerede'den, çevre köylerden gelenler oldu. Cami avlusu tika basa doldu ve kaymakam Mithat Kemal de var.

Kaymakam, Bolulu şeyhin neler söyleyeceğini merak ettiği için kaymakamlık, memuru Saadettin Efendiyi, vaazı dinleyip kendisini bilgilendirmesi için görevlendirir.

Şeyh efendi, son çeyrek yüzyılın kısa bir özetini yaptı. Padişah ve halife hazretlerinin, Memâlik-i Şahaneyi koruyamadığını, müşkül vaziyette kaldıklarını, hadiselerin gidişatından vazifelerin vücuda geldiğini, payitah-tı işgal ederek, sarayın elini kolunu bağlayan müstevlilere (işgalcilere) karşı ileri gelen ulemanın, Müslüman ahalinin, halaskar (kurtarıcı) paşaların ve eşrafın önyak olmasıyla ayaklandığını, düşmanın tasallutundan kurtardığını anlattı.

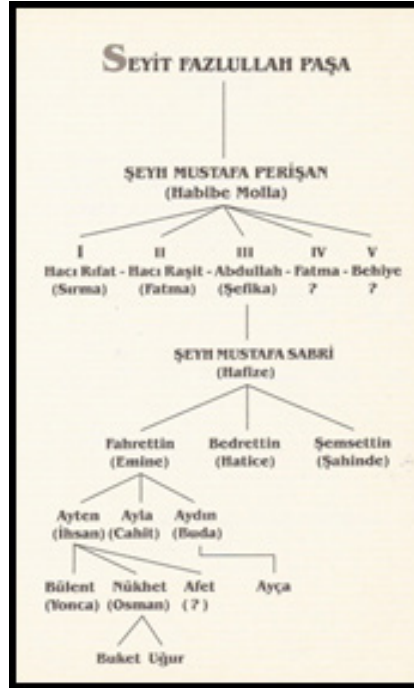
"Rıza gösterelim göstermeyelim, kabul edelim etmeyelim, padişah ve halife hazretleri artık mevcut değil. Bizler varız. Bu memleket bizim; fukaralık ve cehaletten de biz kurtarabiliriz. Doğruyu idrakte muvaffakiyet gösteremezsek uzağımızda değiller, gene gelirler. Allah göstermesin.

O zaman ne ezan okuyabilir, ne camilere gidebilir, ne ibadetimizi yapabiliriz. Ahfadımız (çocuklarımız) esaret boyunduruğunda yaşar. İntihab edeceğimiz (seçeceğimiz) tarik (yol), fakirlik ve cehaleti kökünden kazımak olmalıdır. Aksi, sadece devletimize değil, aynı zamanda istikbalimize de ihanet demektir.

Memleketi kâfirlerden kurtaran Osmanlı paşaları; zabitler de Osmanlı'nın rahle-i tedrisinde yetişenlerdir. Halkımız da bunlarla beraber elinden geleni ardına koymadı. Yemen'den Kafkasya'ya, Trablus'tan Balkanlara Memalik-i Osmaniye'nin dört bir tarafında, çöllerde, dağlarda; İngilizlerle, Frenklerle, Rumlarla, Ruslarla, Ermenilerle harp etti, büyük muvafakiyetler elde etti. Osmanlıyı, Bu paşalar değil; harp etmeyen, köşkerlerinde yalılarında oturup, hak etmeden, sarayın lütfuyla elde ettikleri mevkiinden olmak endişesi içinde Padişahımız Efendimizi yalan dolanla kandıran sahte paşalar yıktı. 5-6 sene evvel, Bolşevik Milliciler geliyor, din elden gidiyor, camilerimizi yerle yeksan edecekler şeklinde, çıkarttıkları dedikodulara kanıp, bir kısmımız kıyam etmedik mi? Allaha şükürler olsun ki camilerimizdeyiz, ibadetimizi yapıyoruz. Nerelere kayboldular; bizi, 'Geliyor' diye korkuttukları Bolşevikler? İmparatorluklar da âdemoğlu gibidir, doğar, neşvünema bulur ve günün birinde yokluğa gark olur gider. İşte vatanımız; elbirliğiyle, dinimizin rehberliğinde, şehitlerimizin ruhlarını muazzap kılmamak (azap içinde bırakmamak) için, çoluğumuzu çocuğumuzu fakr-ü zaruret içine düşürmeden, Allah göstermesin gayrı Müslimlere el avuç açmadan yaşatmak için dirilelim, dinimizin emrettiği gibi önce cehaleti kaldıralım, fukaralığa karşı mücadele verelim." dedikten sonra...

Kadınların da bulunduğu camide, sözü kadınlara getirerek; Nisa Suretinden ayetler okuyup "Allah'a şü-

kürler olsun ki, memleketin idaresini ellerinde tutan cumhuriyetçiler de kadına lazım gelen kıymeti veriyor. Kadınların cahilliği devam ederse memleketin inkişaf etmeyeceği malumdur. Kur'an-ı Kerimi, ilim yollarını, amma velâkin evvela okuma yazmayı öğrenmek lazımdır. Çocuklarımızı-

zı mektebe göndermezsek, sadece çocuklarımız değil, ahfadımız (torunlarımız) da zulmete (karanlığa) gömülecek, cehaletten kurtulamayacaklar." der.

Derin bir sessizliğe bürünmüştü cemaat. Başlarını önlerine eğmiş düşünüyorlardı. Gerede'nin bilmişlerinden ve Urnib tekkesinde de bir süre duran Yörük Hamza: "Şih Efendi, iyi güzel anlattınız da, sizin cami nerede, tekke ne oldu şimdi? Bolşevikler böyle girmez mi içimize?" der.

Cemaatle tartışma durumuna düşmemek için, bir süre susup, gözlerini cemaatin üzerinde sıra sıra dolaştırdı ve ağır bir ses tonuyla: "Hamza efendi oğlumuzun muttali olduğu gibi, camimiz zelzelede büyük hasar gördü ve daha sonra da tamirati mümkün olmadığı için yıkıldı ama tekkemizi faaliyetten Ankara hükümeti menetti. Şimdi artık Urnib

Tekkesi yok. Ümmi Kemal Tekkesi de yok. Köylerinizde hiç medrese şahadetnameli kimse var mı? İlim yolunu açmak böyle mi olur? İşte mektep köyünüzde! Elif'i, b'yi, c'yi elifba'yı, aynı zamanda kelamı, hesabı öğreneceksiniz. Kur'an-ı Kerim'i sahife sahife okuyacaksınız. Evet, tekkenin kapısına kilit vuruldu. O kapatılan tekkelerden birinin şıhı bendim. Cami Beytullah'tır. Hepimiz oraya gidip beş vakit ibadet etmeliyiz. Tekkeyi ziyaret etme mecburiyetimiz hiç yoktur; ne farz ne de sünnettir. Tekke benim evimdi, müritler benim müritlerimdi. Şihlik atalarımızdan tevarüt (arka arkaya intikal) ederek geldi bana. Tekke varken bir de cami yaptık yanına. Tekkesiz olur, camisiz olmaz. İşte Çoğullu'nun camisindeyiz. Ben, Şih Mustafa Sabri. Başımda sarığım, sırtımda cübbem namaz kıldık, nasihat ediyorum size; karışan var mı? Herkes serbestçe ibadetini yapıyor mu? Serbestçe ibadet yapılan bir memlekette Bolşeviklikten dem vurmamak abestir." dedi ve vaazı bitirdi.

Kaymakam Beyin görevlendirdiği Saadettin Efendi vaazdan sonra: "Kaymakam Beyin hürmetleri var. Vaazınızı kendisine aynen nakledeceğim; memnun kalacaklar." dedi.

Muhtar kırk kadar çocuk var demişti ama okula on altı çocuk geldi, babamın Gerede'den getirdiği hasırın üzerine oturdular. Kızlarını (okula) göndermiyorlardı. Mayıs sonlarına doğru yakın köylerden gelenlerle birlikte yirmi beşi bulmuştu sayıları. İçlerinde yine kız çocuğu yoktu.

Kaymakam, dedemi o vaazından sonra her defasında soruyor ve iltifat ediyordu.

Babamın öğretmenliğinin daha üçüncü yılında, teftiş için okula Başöğretmen Kemal Bey geldi. Kaymakam, bu teftişin ardından köye uğrayarak muhtarla birlikte okulu gezdi, beğendi. Babamı kutladı, omuzlarını sıvazlayarak, maarif müdürlüğünün

bir takdirnamesini verdi. Muhtara övgü dolu sözlerle iltifat etti.

Bedrettin öğretmen, Çoğullu köyünde görevine devam ederken Gecenin bir vakti annem merdivenden gelen bir gümbürtüyle uyandı. Etrafına bakındı Bedri yoktu. İdare lambasını yaktı, kocası Bedrettin merdivenin alt basamağında boylu boyunca yatıyordu. Lambayı oda kapısının kenarına koyup, babamın koltuklarının altından yakalayıp kaldırmak istedi, kuvveti yetmedi. Ortalığı ağır bir alkol kokusu kaplamıştı. Gürültüye uyanan muhtar da merdivenin başında duruyordu. Anneme “Sen çekil” dedi. Babamı kapıldığı gibi odaya getirip yatağın üzerine uzattı. “Bir de şih çocuğu olacak, hâlbuki babası ne kadar da muhterem insan.” diye söylenerek odasına gitti.

Babamız Bedrettin içkili. Bunca yıllık kocasının içkili olduğunu hemen anlardı annem.

1928 yılında, Latin harflerinin kabulünden 3-4 hafta sonra eğitim seferberliği kapsamında “Millet Mektepleri” yasası çıktı. 45 yaşına kadar tüm yurttaşların, Latin alfabesiyle okuyup yazmasını, temel yurttaşlık bilgilerini, rakamları ve en azından dört işlemi öğrenmelerini hedeflemişti. Kaymakam, babamla muhtarı Gerede’ye çağırdı ve muhtara bu kez daha sıkı gözdağı verdi. Köylülerin çoğu okula gelmişti ama kocalarının yanında kadınlar, muallim beyin yüzlerini göremeyeceği (ters) yöne oturmuşlardı. Babam bu şekilde kendilerine bir şey öğretemeyeceğini söyledi ve çözüm olarak “Kadınlara okuma yazma ve hesabı bizimki (bizim hanım) öğretsin.” dedi. Kadınlar hemen çıktılar. Latin harflerini ve rakamları, Cumhurbaşkanını, Lozan’ı, İsmet Paşayı ve bazı şeyleri öğretti, annem.

Tekke sülalesinde ilk kez oğullar çocuklarına, babaları, dedeleri ya da

ninelerinin adını koymuyorlardı. Babannem, asık suratla dolaşan dedeme “Ne var bunda alınacak? Devir değişti. Tekke mi kaldı? Senin de işini bitirmediklerine şükret. Ortalığa ayak uydurmak mecburiyetindeyiz. Bayramlarda caddeleri çam dallarıyla süslüyorlar; tam orta yerine de paşanın kocaman bir resmini asıyorlar. Fener alaylı, balonlu milli bayramlar kutluyorlar; Cumhuriyet, Sakarya, Gazi Paşa oldu mekteplerin ismi, sen hala olduğun yerde sayıyorsun.” der.

Tekkedeki bir sohbet sırasında dedem, “Demir konuşunca, zina bina çoğalınca, uzaklar yakın olunca kıyamet kopacak.” demişti. Demir (Radyo) konuşuyordu; zina artık komutan gibi, hâkim gibi güvenilmesi gereken yüksek konumdaki insanların evlerine kadar girmişti. Demirden kocaman kuşlara (uçaklara) binen insanlar konuşuluyordu.

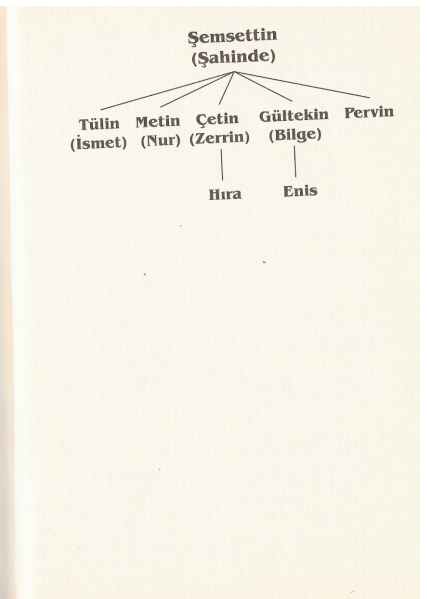
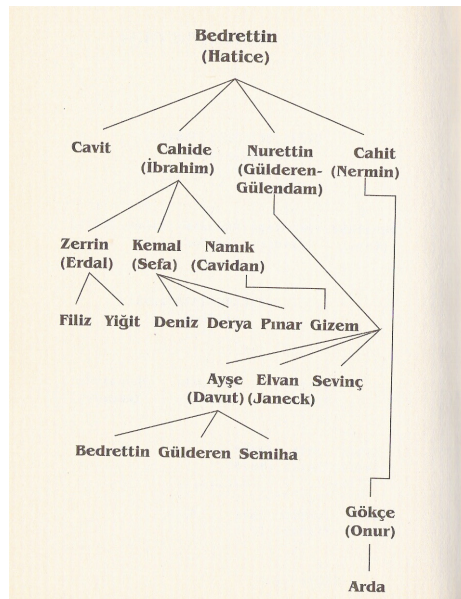
Akşamları tekke kurulan sofralar yılların özlemini yansıttı; eniştem ve ablamın en sevdiği yemekler yapılır, yemek sırasında eniştem, babamla birlikte rakısını yudumlarken, bizim görmediğimiz o yerlerden anlattığı öykülerle hepimizi kendisine hayran bırakırdı.

Yüzlerce yıl ayakta kalmış, postuna onlarca şeyh oturmuş, sayısız derviş görmüş Uğurlunaib Tekkesi 1962 yılının bir sonbahar günü; son şeyh olan Mustafa Sabri’nin hanımı bu tekkede yüz yaşını aşmış olarak ruhunu teslim eder. Yetmiş yıllık karısını toprağa verdikten sonra; Şeyh Mustafa Sabri’de, oğlu Bedrettin’in yanında kalır. 9 Ocak 1966 tarihinde oğlu Bedrettin’in kolları arasında ruhunu teslim eder. Son şeyhin vefatından sonra hantal, ahşap bir yığıntıya dönen tekke, bir süre berduşların mekânı olduktan sonra bir gün yanarak tarihe karışıp yok olur. Tekkenin bugünkü yeri, Bolu Kadın Doğum Hastanesinin bahçesidir.

Tekkeler kapatılınca bizimkilerin ellerinden alınan, içinde cami yıkıntısının da bulunduğu ve bir bölümünün de mezarlık haline getirilmiş geniş alana, devlet hastanesi yapılmıştı. Tekke 1955’de yandı.

Babam Bedrettin’i 1998’in 23 Şubat’ı, Ammem Haticeyi de bir yıl sonrasının 9 Ekiminde kaybettim.

Ali dedemin çocukluğu Yunanistan’da Demirhisar ve Selanik’te geçmiş. Atatürk’ün çocukluk arkadaşıymış.

Not: Nurettin Tekindor’un Anıları “Hayat Yarınını Bilmez” kitabından özetlenmiştir.

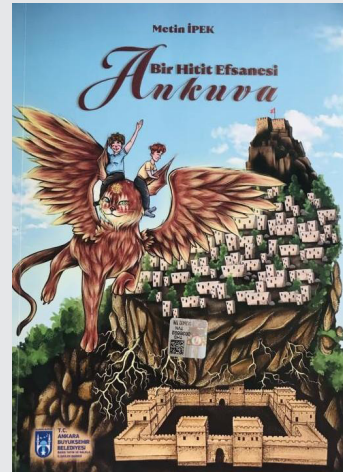
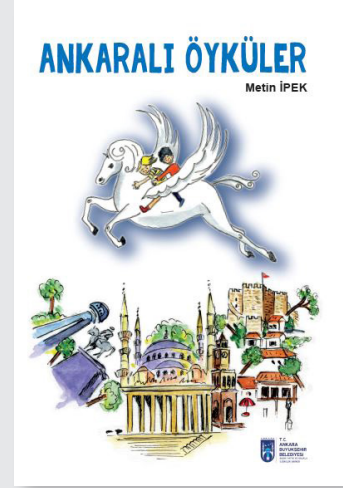
KİTAP GÜNLÜĞÜ

Yazar: Metin İPEK

Eser Adı: ANKARALI ÖYKÜLER

Eser Adı: BİR HİTİT EFSANESİ ANKUVA

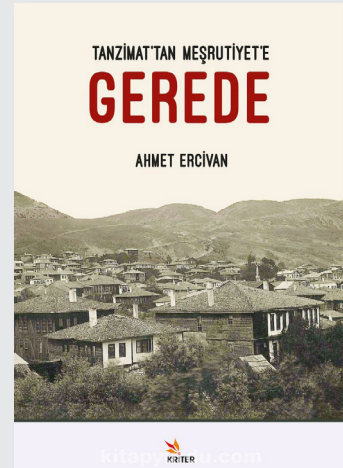
Ece Ayhan büyük ödülü sahibi hemşehrimiz aynı zamanda dergimizin editörü Yazar Metin İpek'in kaleme aldığı iki öykü kitabı, yakın zamanda raflardaki yerini almıştır. İlk kitabı olan "Ankaralı Öyküler" ile yedi- on yaş arası çocuklarımızı Ankara'nın tarihi ve kültürel mekânlarında gezdirmeyi amaçlayan yazar, ikinci eseri olan "Bir Hitit Efsanesi Ankuva" ile de çocuklarımızı ve gençlerimizi, Türk mitolojisiyle tanıştıırıp kadim Anadolu medeniyetlerinin kültürel yansımalarıyla da keyifli bir yolculuğa çıkarmaktadır.

Yazar: Ahmet ERCİVAN

Eser Adı: TANZİMAT'TAN MEŞRUTİYET'E GEREDE

Türk toplumunda yerel tarihe karşı ilginin her geçen gün artması bu konuda çok sayıda çalışmanın yapılmasına katkı sağlamaktadır. Bu kitapta Tanzimat'tan başlayarak Meşrutiyet'e kadar olan süreçte Gerede kazası çeşitli yönleriyle incelenmektedir. Arşiv belgeleri ve alanda yazılmış eserlerden yola çıkılarak 19. yüzyılın ikinci yarısında Gerede kazasının idari yapısı, sosyo-kültürel yapısı ve ekonomik yapısı ortaya konulmaktadır. Ayrıca bölgede çıkan olaylar da belgeler ışığında incelenmektedir.

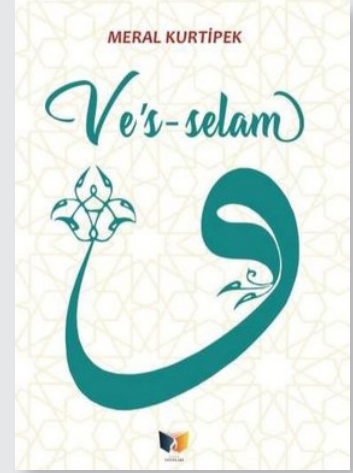
KİTAP GÜNLÜĞÜ

Yazar: Meral KURTİPEK

Eser Adı: TAÇLANDIRAN HASTALIK

Eser Adı: VE'S-SELAM

Kısa sürede tamamlandığı hafızlık serüvenini anlattığı bir başarı hikayesi Taçlandırın Hastalık adlı eseriyle dikkatleri çeken hemşehrimiz Hafız Yazar Meral Kurtipek, çıkarmış olduğu ikinci kitabı Ve's-selam ile yeniden okuyucuları ile buluşuyor.

Yazar: Seyit Ali ÇİÇEK

Eser Adı: SEZGİDEN EZGİLER

Sezgiden Ezgiler isimli şiir kitabında şair Çiçek'in 1970'li yıllardan bu tarafa yazdığı yüzlerce şiirden seçmece olarak yaklaşık 300 şiiri yer alıyor. Gerede Belediyesi'nin destekleri ile basılan kitap okuyucularıyla buluştu.

SÖYLEŞİ

Dr. ABDULLAH DEMİRCİ

E. Edebiyat Öğretmeni

Dr. Yasin Şen'le Gerede ve Dörtdivan Kültürü Üzerine Söyleşi

1-Yasin hocam, üretken bir yazar ve araştırmacısınız. Son yıllarda görev yaptığınız Bolu'ya bağlı Gerede ve Dörtdivan ilçeleri hakkında çok sayıda kitap yayınladınız. Bunlar hakkında bilgi verirsiniz?

Bolu'ya 2018 yılının Eylül'ünde geldim. Dört yıldan fazladır Bolu'nun Dörtdivan ve Gerede ilçelerinde öğretmen olarak vazife yapıyorum. İlk görev yerim olan Gerede Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrencilerimizde doksan altı sayfalık ve Akan Sular Ömrün Olsun (Ankara, 2019) adında küçük bir derleme kitabı yayınlamıştık. Bu kitap öğrencilerin fazla ilgilenmesi ve benim de ilçeyi yeni tanımaya başlamam yüzünden fazla hacimli olamadı. Fakat bizim için çok önemli bir başlangıç teşkil etti. Gerede kültürüyle ilgilenen araştırmacılarla bu kitap sayesinde tanıştım. Yine bu kitap sayesinde Gerede'de zengin bir bilmece sorma geleneğinin olduğunu fark ettik ve bilmece derlemelerine devam ettik. Böylece Gerede Bilmeceleri adında şu an yayına hazır bir kitabımız daha oluştu. Akabinde benim tayinim Dörtdivan'a çıktı. Fakat bir yandan Geredeli Hacı Halil Efendi ve onun

ismi etrafında gelişen tasavvuf kültürünü tespit etme çalışmalarımız da devam etti. Bunun sonucu olarak Gerede Belediyesi'nin katkılarıyla yayınlanan Geredeli Aziz Hacı Halil Efendi (Gerede 2022) ve Geredeli Abdullah Efendi (Gerede 2022) adlı kitaplarım basıldı.

Dörtdivan'a tayinim çıkınca bu-
rayla ilgili çalışmalarımız da başlamış oldu. Dörtdivan'ın mahalli kültürü üzerinde kayda değer pek bir çalışma yoktu. Dolayısıyla vakit kaybetmeden burada da derleme çalışmalarına başladık. Başta öğrencilerden bazı konularda çok kıymetli edebî ve kültürel mahsuller geldi. Fakat pandeminin araya girmesi bu çalışmayı onlarla birlikte devam ettirmemin önüne geçti. Sosyal medyanın da imkânlarından faydalanıp çalışmalarımıza biz daha çok kendi başımıza devam ettik. Bunun sonucunda Dörtdivan Kültür Atlası (Ankara 2021) adlı çalışmamız basıldı. Bu kitap bizim için bir bakıma bir yol haritası oldu ve onun bölümlerini geliştirip zenginleştirerek bu kısımları daha ayrıntılı bir şekilde çalışmaya devam ettik. Bunun sonucu olarak Dörtdivan Manileri (Ankara 2021) ve Bolu'da Bir Eren Ümmî Kemâl (Ankara 2021) kitapla-

rı yayınlandı. Dörtdivan Kültür Atlası'nda sonra yaptığımız derlemeleri ve yazdığımız inceleme yazılarını içeren Köroğlu Diyârı Dörtdivan'dan (Ankara 2022) kitabı da bir anlamda ilk yaptığımız çalışmayı tamamlamaktadır. Yakın zamanlarda da Dörtdivan'ın cönkleri üzerine yaptığımız Dörtdivan Cönkleri ve Bir Cönk Üzerine çalışmamız da yakında yayınlandı. Dörtdivan Yaylaları (Ankara 2023) kitabımız da yakın zamanlarda yayınlandı. Bunların yanında Dörtdivanlı Hilmî (Ankara 2023) üzerine hazırladığımız çalışmamız şairin yeni şiirleri ilave edilerek basıldı. Hâlen Dörtdivan ve Gerede kültürü üzerine araştırmalarımız ve çalışmalarımız devam etmektedir. Yine 2022 yılı içerisinde Şefika Mercanlıgil teyzemizin Çocukluğumdaki Gerede kitabının ikinci ve genişletilmiş baskısını yayına hazırlamak da bize nasip oldu.

2-Bu yayınları hazırlarken mutlaka bir takım eksikleri fark ederek yola çıktınız. Yani çıkış amacınız neydi?

Bu çalışmaları yaparken ilk amacım yapılmamış bir şeyi yapmak ve o konudaki eksikliği gidermekti. Mesela Hacı Halil Efendi kitabı böyle bir ihtiyaçtan ortaya çıkmış-

Dr.Yasin Şen

tır. Kendileri Gerede’de otuz altı yıl Halvetiyye postunda oturmuş ve Osmanlı döneminde hayli bilinen bir insan-ı kâmil olmasına rağmen hayatı hakkındaki bilgiler eksik ve kayıtlarda yer alanların bir kısmı da yanlış. Mesela doğum yılı 1755 senesi civarında olmasına rağmen onun hakkında bilgi veren çoğu kaynakta bu bilgi yanlış kaydedilmişti. Ayrıca menakıbı tespit edilmemiş ve Hacı Halil Efendi hakkındaki rivayetler büyük ölçüde kaybolmuştu. Hakkında herhangi bir kitap çalışması da yoktu. Dergilerde yer alan yazılar da kısa hacimlerdeydi ve genelde bilinenleri tekrar ediyordu. Bu sebeple Hacı Halil Efendi’nin hayatını çalışmayı kendime bir vazife bildim. Bulduğum her bilgiyi bu konuda açtığım dosyama kaydettim. Üç yıllık bir çalışmanın sonunda ortaya çıkan bu kitabın önemli bir boşluğu doldurduğu kanaatindeyim. Dörtdivan’daki çalışmalarımın temelinde ise bu ilçe kültürünün

kitap hâlinde tespit edilmesi anlamında kayda değer bir çalışmanın olmayışı durumu yatmaktadır. Bu eksikliği tespit edince Dörtdivan’ın kültürünü yazılarımızla ve kitaplarımızla tespit etme çalışmalarımız da hız kazandı. Hâlen de çalışılması gereken birçok konu başlığı ve kitaplaşmayı bekleyen bazı dosyalar var.

3-Bu ilçelerin kültür zenginliği ve tarihi hakkında neler söylersin?

Hem Gerede hem de Dörtdivan yüzlerce yıllık geçmişi olan yerler. Buralarda zaman içinde büyük bir kültür zenginliği oluşmuş. Gerede’de daha çok şehir kültürü kavramı içerisinde ifade edebileceğimiz sanatlar, zanaatlar revaçta olmuş. Buranın ticaret yolları üzerinde olması da Gerede’yi ekonomik olarak daima canlı tutmuş. Bu canlılık sosyal dokuyu ve kültürü de beslemiş. Gerede’de tarihte çok önemli âlimler, ârifler, şairler yetişmiş. Dörtdivan’da ise yaylak-kışlak hayatı üzerinden çok canlı bir kültürel doku

ortaya çıkmış. Bu durum özellikle sözlü kültüre; atasözlerine, deyimlere, kelimelere yansımış. Orta Asya bozkırlarından gelen kadim kültürel kodlar burada kısmen muhafaza edilmiş. Tabii hem Gerede hem de Dörtdivan yoğun göçler ve ilgisizlik sebebiyle kültürel değerlerini kaybetmeye başlamış.

4-Gerede ve Bolu’da bir tasavvuf kültürü olduğunu biliyoruz. Bunun sebepleri, etkileri ve ürünleri için neler diyebiliriz?

Bolu, Osmanlı Devleti döneminde bir tasavvuf merkezi hâline gelmiş. Hatta bir şair Bolu’dan “Birc-ı Evliya” diye söz ediyor. Bolu’da özellikle Halvetiyye ve Bayramiyye etkili olmuş. Hatta Bolu ve ilçeleri bu iki tasavvuf mektebinin merkezi hâline gelmiş. Hacı Bayram Veli hazretlerinin iki halifesi Akşemseddin ve Bıçakçı Ömer Dede Göynük’te yaşamışlar ve buraya defnedilmişler. Onlardan gelen tasavvuf kolları uzun asırlar boyunca devam etmiş. Bolu ayrıca Halvetiyye’nin Şabaniye kolunun pîri Şeyh Şaban-ı Veli hazretlerinin müridi Hayreddin-i Tokadî hazretlerinin de yaşadığı ve medfun bulunduğu bir yer. Şeyh Şabân-ı Velî hazretleri seyr u sülûkünü burada çıkarmış, yani manevî eğitimini burada görmüş. Daha sonra Mudurnu’da Abdullah Rüşdî hazretleri ve Gerede’de Hacı Halil Efendi hazretleriyle Bolu’da Halvetiyye’nin zât postları tecelli etmiş. Bütün bunlar Bolu’yu çok önemli bir merkez hâline getirmiştir. Bunların yanında Horasan erenlerinin

tarihteki buradaki faaliyetleri, onlara izafe edilen makam ve mezarların bulunması da Bolu'daki tasavvuf faaliyetlerinin Türklerin Anadolu'ya geldiği ilk zamanlarda başladığını ortaya koymaktadır. Öyle ki zaman içerisinde bu tasavvuf kolları ve tekeler aracılığıyla belirli kültür merkezleri ortaya çıkmış. Bolu merkeze bağlı ve Ümmî Kemal hazretlerinin türbesinin bulunduğu Tekkeköy yeni adıyla Işıklar böyle yerlerdendir. Dikkatimizi çeken husus tekelerin kurulduğu yerlerde divan sahibi şairlerin ve eli kalem tutan zatların ortaya çıkmış olmasıdır. Sadece Tekkeköy üzerinden gidecek olursak Ümmî Kemâl hazretlerinin Divan'ı başta olmak üzere başka önemli bazı eserleri günümüze kadar gelmiştir. Yine onun halifesi ve Bolu'ya bağlı Yeniakçakavak köyünde türbesi bulunan Sarı Müderis Sinan Efendi'nin de bir divanı bulunmaktadır. Derviş Ahmed diye birisi çıkmış ve 17. Yüzyıl'da Ümmî Kemâl hazretlerinin menkıbelerini manzum olarak tespit etmiştir. Bu, Bolu tekkelerinin etrafında gelişen edebî kültürden sadece birkaç örnektir. Araştırıldığında görülecektir ki, Göynük, Mudurnu, Gerede'de tarihte bu minvalde çok önemli kültürel zenginlikler ortaya çıkmıştır.

5-Bu yörelerde sözlü ve yazılı kültür ne durumdadır, geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Sözlü kültür kısmen de olsa yaşamaya devam ediyor. Fakat bunlar artık yok olmaya yüz tutmuş. Yazılı kültür deyince aklıma ilk gelen ve

Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış mecmualar ve cönkler Dörtdivan'da neredeyse yok olmuş. Hâlbuki Dörtdivan bir zamanlar tam bir cönk cennetiymiş. Bunlardan iki tanesine ulaştık ve birini yayına hazırladık. O da yakın zamanda yayınlandı. Gerede'nin yazılı kültürü deyince aklıma gelen mezarlıklar ve mezar taşlarının önemli bir kısmı ise günümüze ulaşmamış. Aslında bunlar bu yerlerin hafızası durumundaydı. Elde kalanların da acilen korumaya alınması gerekmektedir. Kültürümüz üzerine fikir ileri sürebileceğimiz bu tarihî belgelerin, eserlerin, mezar taşlarının yitilmesi gafletinden artık kendimizi kurtarmalı ve uyanmalıyız.

6-Kültürün korunması ve geliştirilmesi hususunda Bolu, Gerede, Dörtdivan, Mengen belediyelerine ve kamu kuruluşlarına sizce düşen görevler nedir, ne olmalıdır?

Bu belediyelerin ilk yapması gereken şey kültür konusunda özellikle bilirkişileri bulmak, onlara danışmak ve yapılması gerekenleri yapmaktır. Aksi hâlde zaman özellikle günümüzde kültürün aleyhine işlemektedir. Diğer yandan belediyeler kitap basmak için kesinlikle bütçe ayırmalı ve yayınlanacak eserleri de sağlam bir editörlük faaliyetiyle yayınlamalı veya yayınlattırmalıdır. Bu konuda araştırmacılar belediyelere değil, belediyeler araştırmacılara müracaat etmeli, onları arayıp bulmalıdır. Her geçen gün sayıları azalan bu araştırmacılar desteklenmelidir. Gençler; Bolu İl Milli

Eğitim Müdürlüğü, ilçe milli eğitim müdürlükleri, Bolu Valiliği, kaymakamlıklarla elbirliği yapılarak bilinçlendirilmeli, halka açık konferanslar verilmeli, broşür ve kitaplar dağıtılmalı, ilgili kurum ve kuruluşların hem sosyal medya hesaplarında hem de internet sitelerinde kültürel değerler konusunda gerekli ve kaliteli içerik oluşturulmalıdır.

7-Son dönemde Köroğlu üzerine eğildiğinizi biliyoruz. Köroğlu ve Bolu. Bunun için ne dersin?

Bolu, Köroğlu'nun yaşadığı bir yer. Özellikle Gerede ve Dörtdivan'da onun izlerini takip etmemiz mümkün. Fakat onun Bolu'daki ve özellikle Dörtdivan'daki izlerinin tam tespit edilmediğini fark ettik. Dörtdivan'da Köroğlu'yla ilgili bazı anlatılar ve rivayetler mevcut. Yine Prof. Dr. Faruk Sümer'in, Köroğlu'nun Dörtdivan'ın Sayık köyünde yaşadığı hususuyla ilgili bulduğu bilgi ve belgeler üzerinde yeterince durulmamış. Bütün bunlar bir araya gelince Bolu, Gerede ve Dörtdivan özelinde bu konunun yeniden ele alınması gündeme geldi. Biz de bu konuda yaptığımız araştırmaları ve yazdığımız yazıları bir araya getirdik. Böylece Köroğlu konusu üzerine eğilmiş olduk. Kismetse bunu da bir kitap hâlinde ortaya koymak niyetindeyiz.

8-Çalıştığınız yöre için söylüyorum, kültür ve diğer alanlarda şimdiye kadar neler yapılmış, neler yapılmalıydı? Kısacası neler kaybettik, neler kazandık?

Bolu geneli için söyleyecek olursak yöre kültürü için önemli yayınların yapıldığını ifade edebiliriz. Özellikle Bolu Belediyesi'nin daha önce yaptığı çalışmalar gerçekten kayda değer. Bolu'nun kültürünü ve zengin birikimlerini tespit eden onlarca çalışma kütüphanelerimize kazandırılmış durumdadır. Bunlar yeterli mi? Elbette değil. Kültür birikerek ve zenginleşerek ilerleyen bir kavram olduğuna göre bu türden çalışmaların hız kaybetmeden devam etmesi gerekirdi. Fakat bunlar da durmuş bir hâldedir. Gerede için konuşacak olursak yıllardır yayınlanan ve GERKAV'ın çıkardığı Gerede Dergisi çok önemli bir boşluğu doldurmakta ve ilçenin tarihi ve kültürü üzerine yapılan çalışmaları her yıl iki kapak arasında bir araya getirmektedir. Böylece Gerede kültürü üzerine yazılmış yazılardan zamanla zengin bir arşiv meydana gelmiştir. Bunun yanında Gerede Belediyesi'nin geçmişte ve günümüzde yayınladığı bazı çalışmalar da önemli. Yine Ali Rıza Ünlü'nün Gerede Tarihi adlı eserinin 2000 yılında basılmış olması da bölge tarihine önemli bir katkıdır. Fakat hemen belirteyim ki bu kitabın yeni bir basımına ihtiyaç vardır. Bunlar kitap konusunda akla gelenler. Beriyandan Gerede ve Dörtdivan'ın kültürünü tespit çalışmalarının hızla devam etmesi gerekmektedir. Mesela yüzlerce yıllık geçmişi olan tarihi Gerede Panayırı kitaplaşmalıdır. Yine Gerede'nin sohbet kültürü

Ferfene koruma altına alınmalı ve kitap hâlinde çalışılmalıdır. Bunlar yapılmamış. Dileriz ki, bundan sonra yapılır.

Elbette değişen zaman ve gelişen teknoloji bize bir dizi imkânlarla geldi. Teknoloji gelişti ve kültürün kaybolan yönlerini, devam eden zenginliklerimizi tespit etmek kolaylaştı. Fakat sözlü kültür büyük ölçüde kayboldu. Tespit edilen değerler de kitap ve dergi sayfalarında duruyor. Gençlerde kültürel zenginliklerimiz için bir hayranlık duygusu uyandıramıyoruz. Onları internet oyunlarına ve medyanın ezici tahakkümüne karşı koruyamadık. Dolayısıyla kültürde devamlılık da kayboldu. Millî ve mânevî değerlerimiz, kültüre sırt dönülmesi ve eğitimdeki başıboşluk yüzünden yara aldı. Tarihte, kültürde, millî değerlerde, ailede, hatta dinî yaşayıştaki âhenk bozuldu. Hâlbuki bunlar Türk milletinin en önemli değerleridir. Biz bunlarla bir araya gelir ve böyle güçlü oluruz. İnşallah bunun için devletimiz gereken tedbirleri en yakın zamanda alır ve artık bir toparlanma sürecine gireriz.

9-Hızlı şehirleşme, eğitimin yükselmesi, sanayileşme, göç verme, tarım ve hayvancılığın yöreye etkisi hakkında ne düşünürsün?

Her şeyin temelinde insan var. İnsan; toplumun, kültürün, devletin en önemli meselesidir. O var olunca kültür de var oluyor. Tabii, şehirleşme ve yoğun göçler sebebiyle köylerimizin, ilçelerimizin çehresi

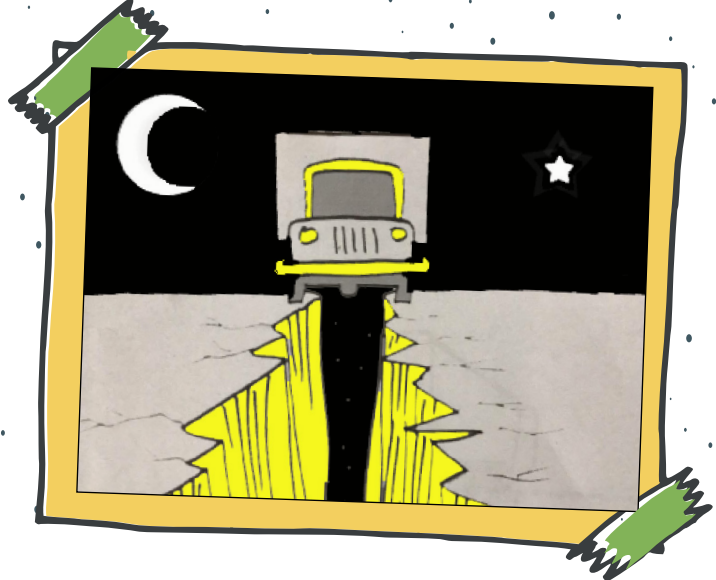
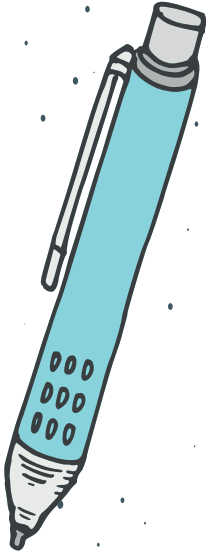
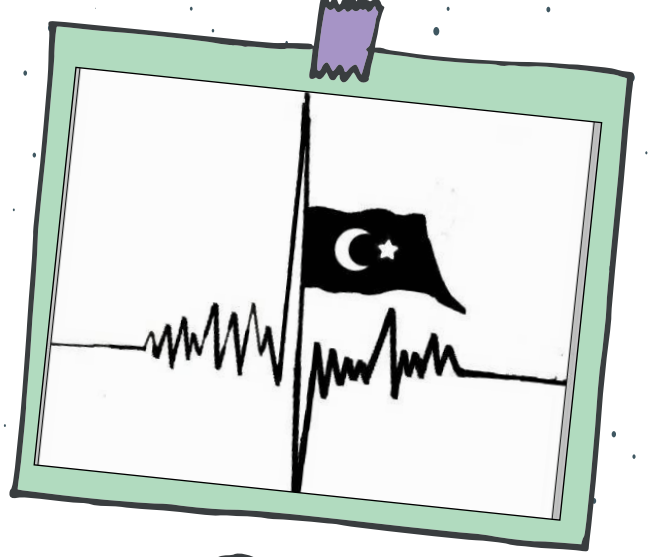
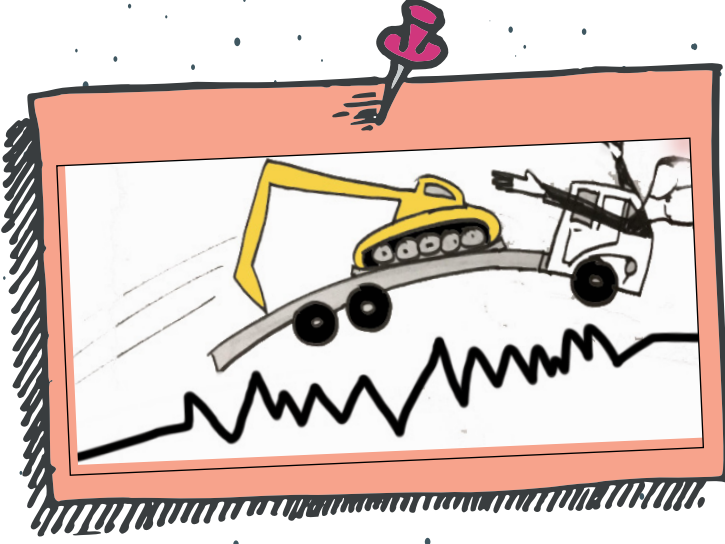
değişti. Büyük şehirler yoğun göçler altında ezilirken köyler, kasabalar ve ilçelerde nüfus azaldı. Üretim de azaldı. İnsanların göç etmesi ve üretimin azalması sebebiyle artık köylerde kültür de üretilmiyor. Yoğun göçler sebebiyle kültürün devamlı olamadığını, yeni nesillere pek de intikal edemediğini görüyoruz. Tarım ve hayvancılık temelinde ekonomisi olan Dörtdivan gibi küçük yerler ise bu göçlerden çok etkilendi ve yüzlerce yıllık kültürel birikimini, sözlü kültürünü, yani hafızasını kaybetmekle karşı karşıya kaldı. Atalarımızın, ecdadımızın günlük hayatta yaşattığı onca değer, bilgi, görgü kuralları, araç gereçler, toprağı işleme tecrübesi, hayvancılıktaki uygulamalar, halk tıbbı, halk inanışları kayboldu veya kaybolmaya yüz tuttu. Hâlbuki Gerede ve Dörtdivan'da yoğun göçler öncesinde özellikle hayvancılık eksenli çok kadim bir kültürün olduğu anlaşılıyor. Bunların tespit edilmesi millî kültürümüzün gücünü anlamak sadedinde çok kıymetli çalışmalar durumundadır. Burada sözünü ettiğimiz şehirleşme, göç ve bunların beraberinde getirdiği kültürel ve sosyal meseleler ancak devletimizin ve muhabbetli insanların çok planlı ve özverili çalışmalarıyla aşılabılır.

Bize zaman ayırdığın için teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim hocam.

KARIKATÜR KÖŞESİ

Karikatürler: M. Saim BİLGE

HALKBİLİMİ

İSMAİL YAHYA VARLITÜRK

Muhasebeci

PARA KİMDE OYUNU

Bolu'muzun şirin ilçesi olan Gerede'mizde akraba veya tanıdıklar arasında neredeyse yüzyıllardır her hafta bir kardeşimizin evinde toplanılır. Genelde Cumayı Cumartesiye bağlayan gece yatısı namazından sonra toplanılan evde temel dini konularda sohbetler edilir. Cami hocası tarafından konular anlatılır. Ev sahibinin yaptığı yemekler, tatlılar yenilip çaylar içildikten sonra, oyunlara geçilir. Para kimde oyunu da bu sırada oynanan oyunlardan biridir.

Gerede'de yapılan kalın, sağlam ve evladiyelik manda kemeri belinden biri çıkararak oyuna başlayacak kişinin başına kaşkol gibi takar. Bir kişi de cebinde bulunan madeni 10 kuruş metal parayı oyunu başlatacak kişiye verir. Boynuna kemeri, eline 10 kuruş parayı alan asıl oyuncu, iki elini birbirine kapatarak parayı saklar. Kimseye göstermez. Bu arada diğer tüm oyuncular koltukta, sandalyede oturur. Oturan kişiler iki elini birleştirip avucunu açar. Parayı elinde tutan, tüm oyuncuların avucuna elini yaklaştırarak parayı vermiş gibi yapar. Orada bulunanlar acaba parayı kime vermiş diye dikkatlice izler. Parayı

alan, almayan da almış gibi, çaktırmadan parayı cebine koyar. Bir kişi ile oyuna başlanır. Oyunun adı olan, "Para Kimde?" diye sorulur. Bu kişi diyelim ki Ahmet'e dedi. Ahmet'e dönülür. "Para sende mi?" denilir. Bende para yok dediği zaman, bilemeyen kişi elini açar. Kemer ile eline sert bir şekilde vurulur. Burada adet gereği gençlere çok sert, orta yaşlılara normal, yaşlı insanlara biraz daha yavaş vurulur. Bu sefer adı söylenen Ahmet'e sorulur. Ahmet de bir isim söyler. Söylediği kişide para yok ise, yani bilemezse Ahmet'in de eline kemer ile vurulur. Diyelim ki bir kişi oturan oyuncular söylemese, riske girerek kemer ile döven asıl oyuncuya "para sende" diye ismini söylese ve nihayetinde bilemezse bu sefer bir eline kemer, diğer eline bir kemer daha vurulur. İki sefer dayak yer. Tekrar sorulur. Bilemezse yine dayak yer. Oyunculardan biri bilene kadar oyun devam eder. Bir kişi paranın kimde olduğunu bildiği için dayak yemekten kurtulur ve kemeri alır. Parayı alarak bu sefer aynı şekilde oyun başlatılır. İkinci oyunda ise daha da neşelenmek için şarkı söyleme yarışması ya-

pılır. Şöyle kuvvetli bir kimse yine eline kemer veya varsa değnek alır. Çocuklar ve çok yaşlılar oyunu bir kenardan izler. Diğer bulunan kimseler yarışmaya katılmak zorundadır.

-“Ecüm cücüm olsun mu?” (Harmanda yapılacak tahıllar ekildi olgunlaşmaya başladığı zamana ecüm , tahılların olgunlaşıp toplanmaya başlatılacağı zamana cücüm derler.) Rastgele bir kişiden başlanarak parmakla sıra sıra, Gerede'ye özgü tekerleme başlar. -" Ecüm cücüm olsun mu, bu dünyada şarkı söylemeyen öte tarafta borcu olsun mu?" denir. Şarkı söyleyecek kişi de geldiği zaman bildiği bir şarkıyı veya türküyü söylemek zorundadır. Söyleyemeyen veya halk dilinde yarım yamalak söyleyen olur ise falakaya yatırılır. Ayağı yukarıya kaldırılarak kemer veya değnek ile sıkıca vurulur. Orada bulunan herkes güler eğlenilir. Herkese sıra gelecek şekilde oyun bu şekilde devam eder. Gecenin bitiminde hoş sohbetler eşliğinde helalleşip kucaklaşılarak herkes evine dağılır.

GEREDE'DE YAŞAM

Esentepe'de Kar – Musa Kıymazarslan arşivi

VAKIFTAN HABERLER

GERKAV BURS MÜLAKATLARI

Vakfımıza bu  ğretim yılı için 264'  kız ve 190'ı erkek olmak üzere toplam 454 öğrencimiz burs için müracaat etmiştir. Başvuru sonucu bilgisayar ortamında yapılan puanlama sırasına göre tespit edilen öğrencilerle mülakatlar 08 Ekim 2022 Cumartesi günü Gerede Belediyesi toplantı salonunda, 09 Ekim Pazar günü Ankara vakıf merkezimizde yönetim kurulu üyelerinin katılımıyla yüz yüze yapılmış ve 119 kız, 71 erkek  ğrenci olmak üzere 190 yeni  ğrenci burs almaya hak kazanmıştır.  nceki yıllardan bursları devam eden 325  ğrencimizle birlikte bu yıl ki bursiyer sayımız 515 olmuştur.

11 Mart 2023 tarihinde Bolu Valisi Sayın Erkan KILIÇ, Vakfımızı ziyaret ederek memnuniyetlerini dile getirmiştir.

VAKIFTAN HABERLER

11.03.2023 tarihinde üyelerin katılımıyla vakfımızın genel kurulu gerçekleştirilmiştir.

Yayın kurulumuz çalışmalarını düzenli aralıklarla gerçekleştirmiştir.

17.11.2022 tarihinde Gereke Kaymakamı Cengiz Ayhan, vakfımızın Ankara Hacıbayram'daki merkezini ziyaret etmiştir.

YÖRESEL TARİFLER

Dr. Abdullah DEMİRCİ

Mancar Otu Kavurması

Önce toplanan Mancar otları güzelce ayıklanarak karışmış yabancı otlardan temizlenir. Temizlenen Mancar otları sıcak suda haşlanır ve sıkılarak sudan arındırılır. Ardından öldürülmüş soğan bulunan tencereye içine yumurta atılarak karıştırılır. Kivamı gelince sarımsaklı yoğurt konularak tabaklara servis yapılır. Afiyet olsun.

KISSADAN HİSSE

İHTİYAR DEDİKİ...

-Gerede-Yeniçağa- Dörtdivan arasında petrol rezervi var desem inanmazsınız. Ama ben göremem; İnşallah siz görürsünüz...

-Ayrıca Dörtdivan bölgesinde maden kömürü rezervi var yüksek ve kaliteli. Hiç müteşebbis yok mu aranızda?

-Gerede, Yünlü Yaylaları bölgesinde çok güçlü sıcak su var-termal-turizme açılabilir, açılmalı...

-Bu bölgelerde yeraltı zenginliği hem madenler bakımından hem de eski ören yerleri itibariyle koca bir hazine ama siz seyrediyorsunuz!

Genç adam:

-Rüyanda mı gördün bunları?

İhtiyar:

-Evlat bizde rüya ile amel edilmez. Söylediklerim rüya falanda değil, sizin gibi genç bir mucidin kulaklarıma fısıldadıkları.

Genç adam:

-Niye size fısıldıyor da ilgili yerlere bunları söylemiyor?

İhtiyar:

-Söylemesine birçok ilgiliye söylemiş ama onlarda sadece dinlemişler mi dinlememişler mi endişesi var!

"Gönül dağına" düşmeden zihinlere düşsün ;

Bilinsin istedim.

İ.TÜRKER

ŞİİR KÖŞESİ

Gönül

Ansızın bir haber gelmişse kederden yana
Söyleyecek bir söz bulamamışsan eğer
Hayat mektebi çok şeyler öğretirmiş insana
Bir avuç darı gibi sadırda kavrulurmu gönül

İnceden yağan kar esen yel avuturmu beni
Sessizliğin burukluğu uyuturmu beni
Geçen zamanın çünküleri kuruturmu mu beni
Kuruyan beden hayattan ne ister bilinirmi gönül.

Zamanı durduramıyor saatin tiktakları
Güneşin aksiyle siyaha döndü bahçe akları
Geleceğe gidemiyor ihtiyar bedeninin ayakları
Duygu sarmalında durulur mu gönül.

Gönül bağrında biterse yediveren gül
Kovarsa gamlı baykuşu ötüveren bülbül
Gelecek bir haberle boyun bükermi sümbül
Dondurucu kar altında kardelen bulunurmu gönül

Bir odada hayattan kopuk yalnız yatarken
Dağ tepe gayır bayır burnunda tüterken
Sol böğründe bir sızı sadra batarken
Sıkıntılar bir başka yöne savrulurmu gönül

Birşeyler yazamıyorum artık durdu kalem
Balkona konan matem kumru ile selam
Hüzünlü bakışlardan dökülürken kelim
Dert mi hasret mi yaşanacak hayat mı sorulur mu gönül...

Seyit Ali ÇİÇEK

Gerede Akşamları

Serin akşamını tenimde duydum
Mâverâ nefesli âlem Gerede
İçimden yükselen davete uydum
Huzuru duyarım her dem Gerede

İrfanı duymuşsun havanda o var
Senden söz ediyor dost ile yâr
Soğuk akşamlarda yağarken kar
Şâirin gönlüne merhem Gerede

Ne güzel bir duygu sende yürümek
Yürürken gönlü neşeyle bürümek
Kışta yağarken rüzgârda erimek
Dağlarından eser meltem Gerede

Gerede bu akşam gâyet de serin
Düşüncem sâkinen hislerim derin
Yalnız ormanlarla kara göklerin
Yanında bu akşam elzem Gerede

Vasin ŞEN

!DİKKAT GEREDECE İÇERİR!

Pis Mikrop Corana

Bi geldin bizi evlere,odalara dıkdudun
Gonu gomşuyu birbirinden bıkdudun
Herkezi bunaltdın daraltdın sıkdudun
Ermıyesıceye nalet pis mikrop corana

Mayhıyı iptal etdin köfter,şakşak helvası yıdümedın
Eskıcılerin urdan mintan,pantul giydümedın
Depiye çıkıpta aluç dibine ferahça bi sıydümedın
Boyun devrölsün pis nalet mikrop corana

Ağşa ablıya gışbunnu,aluç satdumadın
Fedime ablıya gızarmış gaz tatdumadın
Üssiğin abıcanın sığırlarını mayha yoluna gatdumadın
Ulu mevlamın guluysam sürüm sürün corana

Ramazanda imam löbedinde mıhlamıya kaşuk sallatmadın
Durgadununan İbrehem ağayı iftara yollatmadın
Ağız dadıynan bi uyutmadın hortlatmadın
Allah nası bilöse öyne yapsın corana

Sosyal mesafe dedin aramızı açdudun
Ağzımıza burnumuza bez pala dakdudun
Çok ocaklar söndüdüñ ciğerleri yakdudun
Seninde ciğerin yansın pis mikrop corana

Bi toplanıpta ağız dadıynan hoşmerim etdümedın
Elektriği alıpta bi Zelhe ablıya otumıya gıtdümedın
Köycek birleşipte gezek sığır gütdümedın
Goca gurtla yiyesice pis mikrop corana

Bayramda enöklere şeker toplatmadın
Evle bi şenlenipte hanaylara hopcatmadın
Bi güzel şırıkdumadın güzelce zopcatmadın
Boynu çamlar altında galası corana

Düğünlerde köçek havası oynatıp çaldumadın
Gelin ile damadı sahiye galdumadın
Hiç değılse dilinin ucuyınan de yakın diye hiç zorlamadın
Düğünde gış yağsın pis nalet corana

Çıktın yola gezdin Gerede, Havullu,Salur,Samat,Beyliğı
Bi gidersen köylerde evlerde gör sen şenliğı
Kul Adnan goca küynerin dibinde demliyecek demliğı
Sende hasbanın kökünü içersin mikrop corana

Adnan BULUT

Güzel Şey...

Güzel şey okumak,hayatı unutursun;
Zemherinin ayazında baharı tadıyorsun;
Gül kurusu akşamlar da,kızaran mağripte;
Kaybetmeye başladığın gençliğı yaşıyorsun.

Güzel şey yazmak,duygularını aktarıyorsun;
Bir âlemi bırakıp diğesinde kayboluyorsun;
Gönlünden geçenleri satırlara aktarıyorsan eğer;
Vürek yangınıını sevgilerle avutuyorsun.

Güzel şey hayat,sıhhatte yaşamayı bilersen;
Bahara döner ayazlı geceler,güvenebilersen;
Valnızlık yusuflu bağırına basan kuyu imiş mağır;
Bir kervan gelir,o kuyudan kurtulursun.

Güzel şey kanaat,elindekine razı isen;
Varatan israfı sevmez,nehirde abdest alırken;
Varatılanı sevmeli,onlara vermeliisin değer;
Değerler içinde huzur bulursun.

Güzel şey oturmak odada,yağarken lapa lapa kar;
Bir bardak sıcak çay, tatlı söz, kaybolur intizar;
Azrail kapıda bekler,O nice gelecek kurar;
İnsan bu...mezarını başkaları kazar.

Sezgiler güzel şey, nice âlemler hayalliyorsa;
Ezgiler dilden dile dolaşır, gönülden geliyorsa;
İnsan olabilmenin şuurunu yaşıyorsa kişi;
Bir güzel hayat kurar,iki âlemde kurtulursun.

Seyit Ali ÇIÇEK

FAALİYET RAPORU

GERKAV GEREDE KÜLTÜR KALKINMA VE DAYANIŞMA VAKFI

01.01.2022 – 31.12.2022 TARİHLERİ ARASI YÖNETİM KURULU FAALİYET RAPORU

Vakfımızın değerli kurucu üyeleri, kıymetli hemşerilerimiz. Vakfımızın 2022 yılı Olağan Genel Kurul Toplantısına hoş geldiniz der, şahsım ve Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarım adına hepinizi en kalbi duygularıyla selamlarım.

Gerek Kurucu Üyelerimizden ve gerekse vakfımıza maddi ve manevi katkılarını esirgemeyen hemşerilerimizden ebediyete irtihal edenlere huzurlarınızda yüce ALLAH'tan rahmet diliyorum. Yine yardımlarıyla Vakfımızın Gücüne güç katan değerli hayırsever hemşerilerimize şükranlarımızı arz ederiz.

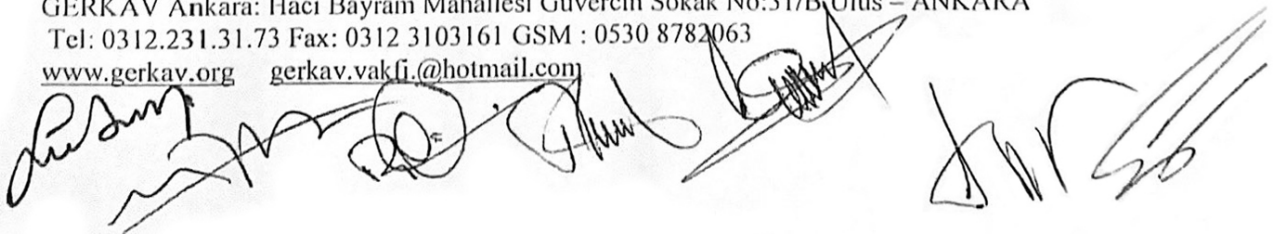
Vakfımızın 2022 yılı faaliyetlerini kısa başlıklarla belirtmek istiyorum

1- 2022 yıl sonu itibarı ile bursiyer öğrenci sayımız 515 olmuştur. Bu dönemde mezun olan öğrenci sayımız 142 kişidir. 29 Ağustos 2022 tarihinde yönetim kurulu kararı gereğince aylık 300.-tl olan burs ödemelerinin 2022 Ekim ayı itibariyle 450.- tl'ye çıkartılmasına karar verilmiştir. Vakfımıza katkı ve destek sağlayan hayırseverlerimize konu ile ilgili mesaj gönderilerek bilgi verilmiştir.

2-Her yıl çıkarmakta olduğumuz Gerede Bültenimizin 27. sayısının basımı ve dağıtım yapılmış olup, gerek yazıları, gerek emekleri ile ve gerekse tanıtım yaparak bütçemize katkı sağlayan hemşerilerimize de ayrıca teşekkür ediyoruz.

3-Vakfımıza bu öğretim yılı için 264'ü kız ve 190'ı erkek olmak üzere toplam 454 öğrencimiz burs için müracaat etmiştir. Başvuru sonucu bilgisayar ortamında yapılan puanlama sırasına göre tespit edilen öğrencilerle mülakatlar 08 Ekim 2022 Cumartesi günü Gerede Belediyesi toplantı salonunda, 09 Ekim 2022 Pazar günü Ankara vakıf merkezimizde yönetim kurulu üyelerinin katılımıyla yüz yüze yapılmış ve 119 kız 71 erkek öğrenci olmak üzere 190 yeni öğrenci burs almaya hak kazanmıştır. Önceki yıllardan bursları devam eden 325 öğrencimizle birlikte, bu yılki bursiyer sayımız 515 olmuştur.

GERKAV Ankara: Hacı Bayram Mahallesi Güvercin Sokak No:31/B, Ulus – ANKARA
Tel: 0312.231.31.73 Fax: 0312 3103161 GSM : 0530 8782063
www.gerkav.org gerkav.vakfi@hotmail.com

FAALİYET RAPORU

Değerli hemşerilerimiz.

Faaliyet raporumuzun ekindeki tabloları incelediğinizde de göreceğiniz gibi doğrudan vakfımızdan burs verdiğimiz, ilçe merkezimizle birlikte 93 köyümüzden 515 öğrencimiz, ülkemizin 100 üniversitesinde öğrenim görmektedirler. Çeşitli nedenlerle vakıf kaynaklarından burs veremediğimiz ihtiyaç sahibi 20 öğrencimize de gerek yönetim kurulu üyelerimiz ve gerekse hayırsever hemşerilerimizce ekstra olarak burs verilmekte olup bursiyer sayımız toplam 535 öğrenci olmuştur. Bir ilçe vakfının bu miktarda öğrenciyi himaye edebilmesi hepimiz adına gurur vericidir. Bu yıl yapılan burs başvurularının yarıya yakınına cevap vermek bizleri sevindirmiştir. Bu güne kadar olduğu gibi, bundan sonrası için de desteklerini esirgemeyecek olan siz değerli hemşerilerimize şahsım ve yönetim kurulu üyesi arkadaşlarım adına teşekkür ederken, hepinizi saygı, sevgi ve muhabbetle selamlıyorum.

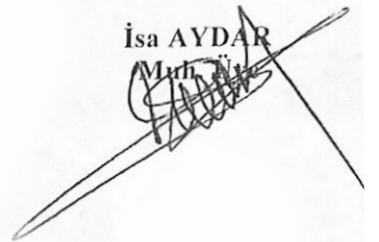
M. Ziya KAHRAMAN
Yön. Kur. Bşk

Ramazan GÖRGÜLÜ
Yön. Kur. Bşk. Yrd

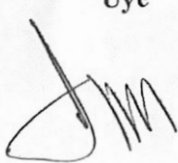
İsa AYDAR
Muh. Bşk

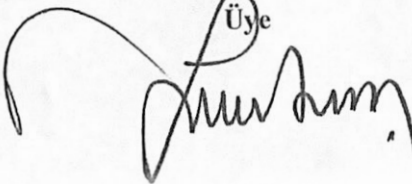
Nazif ERCAN
Üye

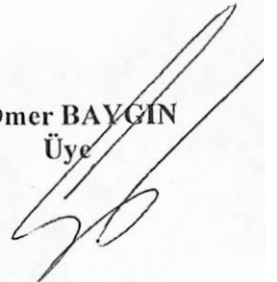
Davut ÖZDEMİR
Üye

Mustafa ALLAR
Üye

Ömer BAYGIN
Üye

GERKAV Ankara: Hacı Bayram Mahallesi Güvercin Sokak No:31/B Ulus – ANKARA
Tel: 0312.231.31.73 Fax: 0312 3103161 GSM : 0530 8782063
www.gerkav.org gerkav.vakfi@hotmail.com

VAKFIMIZIN EĞİTİM KATKISI (BURS) SAĞLADIĞI ÖĞRENCİLERİMİZİN
GEREDE MERKEZ VE KÖYLERİNE GÖRE DAĞILIMI 2022

	NÜFUS KAYDI	KIZ	ERKEK	TOPLAM		TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM
1	GEREDE MERKEZ	50	27	77	48	KALAÇ	2		2
2	AFŞARTARAKÇI	5	1	6	49	KAPAKLI	1	1	2
3	AĞ.GÜNEYKÖY	2	3	5	50	KARACADAĞ	1	2	3
4	AHMETLER	3	3	6	51	K.DEMİRCİLER	1	1	2
5	AKBAŞ	3	1	4	52	KARAPAZAR	5	1	6
6	AKÇABEY	1	2	3	53	KAVACIK	1	1	2
7	AKÇAŞEHİR				54	KAYIKIRAZ	6	2	8
8	AKTAŞ	1		1	55	KAYISOPRAN	8	3	11
9	AKTAŞKURTLAR	3	3	6	56	KAZANLAR	2	1	3
10	ASMACA	5		5	57	KOÇUMLAR	2	2	4
11	AŞAĞIOVACIK	8	11	19	58	KÖSRELİ	2		2
12	AŞAĞIÖRENBAŞI	1	1	2	59	KÜLEF	8	3	11
13	AYDINLAR	1		1	60	KÜRKÇÜLER	4	1	5
14	BAHÇEDERE	4	2	6	61	MACARLAR		2	2
15	BALCILAR	4	3	7	62	MANGALLAR	2	1	3
16	BEŞKONAK	4	2	6	63	MİRCEKİRAZ	5		5
17	BİRİNCİAFŞAR	1	1	2	64	MUKAMLAR	3	5	8
18	BÜNÜŞ	5	3	8	65	MURATFAKILAR	6	4	10
19	ÇAĞIŞ	2	2	4	66	MÜRDÜKLER	4	1	5
20	ÇALAMAN	1	3	4	67	NUHÖREN	1	3	4
21	ÇALIŞLAR	2	2	4	68	ORTACA	4	2	6
22	ÇAYÖREN	4	3	7	69	ÖRENCİK	5		5
23	ÇAYÖRENGÜNEY	3	1	4	70	SALUR	9	2	11
24	ÇOĞULLU	5	3	8	71	SAMAT	5	2	7
25	ÇUKURCA	5	1	6	72	S.URGANCILAR	3	2	5
26	DAĞKARA	4	1	5	73	SARIOĞLU			
27	DANIŞMENTLER	1	1	2	74	SİPAHİLER	4	2	6
28	DAVUTBEYLİ				75	SOFULAR	3	2	5
29	DEMİRCİSOPRAN	2	3	5	76	SUNGURLAR	1	1	2
30	DEMİRLER	5	5	10	77	SÜLLERTOKLAR	1	2	3
31	DİKMEN	1		1	78	TATLAR	4	1	5
32	DURSUNFAKI	4	1	5	79	ULAŞLAR	1	3	4
33	ELÖREN	1		1	80	ÜMİTKÖY		2	2
34	ENSELİLER	1		1	81	YAĞDAŞ	4	1	5
35	ERTUĞRAL	3	3	6	82	YAKABOY	4	2	6
36	EYİMİR	2	2	4	83	YAKAKAYA	3	2	5
37	GEÇİTLER	2	2	4	84	YAZIKARA	2	3	5
38	GÖYNÜKÖREN	7	2	9	85	YAZIKÖY	4	4	8
39	GÜNEYDEMİRCİLER	4	6	10	86	YELKENLER		2	2
40	HACILAR	4	2	6	87	YENECİK	4	2	6
41	HALAÇLAR	1		1	88	YENİYAPAR		1	1
42	HASANLAR	3		3	89	YEŞİLVADI	2	2	4
43	HAVULLU	3	7	10	90	YUKARIOVACIK	8	3	11
44	IBRİCAK	1	2	3	91	YUKARIÖRENBAŞI	2		2
45	İKİNCİAFŞAR	2	1	3	92	YUNUSLAR	2	2	4
46	İMAMLAR	1		1	93	ZEYNELLER		2	2
47	İNKÖY	3	1	4					
	TOPLAM	178	117	295			139	81	220
	NAKLİ YEKÜN						178	117	295
	GENEL YEKÜN						317	198	515

2022 YILI ÖĞRENCİLERİMİZİN OKUDUKLARI ÜNİVERSİTELERE GÖRE DAĞILIMI

	ÜNİVERSİTELER	İli	KIZ	ERKEK	TOPLAM
1	ABANT İZZET BAYSAL	BOLU	27	18	45
2	ADNAN MENDERES	AYDIN	1		1
3	AFYON KOCATEPE	AFYON	3	2	5
4	AHİEVİRAN	KIRŞEHİR	1		1
5	AKDENİZ	ANTALYA	2	2	4
6	AKSARAY	AKSARAY	3	2	5
7	ALAADDİN KEYKUBAT	ANTALYA	1		1
8	AMASYA ÜNİ.	AMASYA	1		1
9	ANADOLU	ESKİŞEHİR	2		2
10	ANKARA	ANKARA	16	12	28
11	AREL ÜNİ.	İSTANBUL	1		1
12	ATATÜRK	ERZURUM		1	1
13	BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	İZMİR	1	1	2
14	BALIKESİR	BALIKESİR	2	1	3
15	BARTIN	BARTIN	11	10	21
16	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	ANKARA	1	4	5
17	BİLGİ	İSTANBUL		1	1
18	BİLİM	ANKARA	1		1
19	BİLİM	ISPARTA		1	1
20	BOZOK	YOZGAT	4	1	5
21	BURAK EMİN GÜLMEZ MYO	BURDUR		1	1
22	BÜLENT ECEVİT	ZONGULDAK	9	6	15
23	CELAL BAYAR	MANİSA	1		1
24	ÇANKAYA	ANKARA		1	1
25	ÇANKIRI KARATEKİN	ÇANKIRI	2	1	3
26	DEVRAKAN MYO	KASTAMONU	1		1
27	DOKUZ EYLÜL	İZMİR	1	2	3
28	DUMLUPINAR	KÜTAHYA	1	2	3
29	DÜZCE	DÜZCE	12	10	22
30	EGE	İZMİR	2	4	6
31	ERCİYES	KAYSERİ	1	3	4
32	ESKİŞEHİR TEKNİK	ESKİŞEHİR	1		1
33	FATİH SULTAN MEHMET	İSTANBUL	1		1
34	FIRAT ÜNİ.	ELAZIĞ		1	1
35	GAZİ	ANKARA	8	8	16
36	GAZİANTEP ÜNİ	GAZİANTEP	1		1
37	GEBZE TEKNİK	KOCAELİ	2		2
38	GÜLHANE	ANKARA	1	1	2
39	GÜMÜŞHANE	GÜMÜŞHANE	1		1
40	H.BAYRAM VELİ	ANKARA	8	4	12
41	HACETTEPE	ANKARA	10	1	11
42	HACI BEKTAŞI VELİ	NEVŞEHİR	1	1	2
43	HİTİT ÜNİ.	ÇORUM	1	1	2
44	İKTİSADİ İD. BİLİMLER	SİNOP	1		1
45	İSTANBUL	İSTANBUL	5	3	8
46	İSTANBUL TEKNİK	İSTANBUL	3	2	5
47	KADİR HAS	İSTANBUL		1	1
48	KARABÜK	KARABÜK	17	12	29
49	KARADENİZ TEKNİK	TRABZON	1	4	5
50	KASTAMONU	KASTAMONU	7	5	12
51	KATİP ÇELEBİ	İZMİR	1	1	2
52	KIBRIS	LEFKOŞE		1	1
53	KIRIKKALE	KIRIKKALE	18	9	27
54	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	KIRKLARELİ	1		1

	ÜNİVERSİTELER	İli	KIZ	ERKEK	TOPLAM
55	KOCAELİ	İZMİR	12	4	16
56	KOÇ ÜNİVERSİTESİ	ANKARA		1	1
57	KONYA TEKNİK	KONYA		2	2
58	LOKMAN HEKİM	ANKARA	2		2
59	MAKİF ERSOY	BURDUR		1	1
60	MAKÜ	BURDUR	1		1
61	MALTEPE	İSTANBUL	1		1
62	MARMARA	İSTANBUL	4		4
63	MEDİPOL	İSTANBUL	2		2
64	MEDİPOL	ANKARA	2	1	3
65	NAMIK KEMAL	TEKİRDAĞ		1	1
66	NECMETTİN ERBAKAN	KONYA	4	3	7
67	OKAN	İSTANBUL	1		1
68	ONDOKUZ MAYIS	SAMSUN	1	4	5
69	ONSEKİZ MART	ÇANAKKALE	4		4
70	ONYEDİ EYLÜL	BALIKESİR	1	1	2
71	ORDU	ORDU	1		1
72	ORTA DOĞU TEKNİK	ANKARA	2	4	6
73	OSMAN GAZİ	ESKİŞEHİR	5	1	6
74	OSTİM TEKNİK ÜNİ.	ANKARA	1	2	3
75	ÖMER HALİS DEMİR	NİĞDE		1	1
76	PAMUKKALE	DENİZLİ	1	1	2
77	RECEP TAYYİP ERDOĞAN	RİZE		1	1
78	SAĞLIK BİLİMLERİ	ANKARA	6	1	7
79	SAĞLIK BİLİMLERİ	İSTANBUL	4		4
80	SAĞLIK BİRİMLERİ MYO	AFYON	1		1
81	SAKARYA	SAKARYA	8	6	14
82	SAMSUN ÜNİ.	SAMSUN		1	1
83	SEBAHATTİN ZAIM ÜNİ.	İSTANBUL		1	1
84	SELÇUK	KONYA	12	4	16
85	SITKI KOÇMAN	MUĞLA	1		1
86	SOSYAL BİLİMLER	ANKARA	2		2
87	SÜLEYMAN DEMİREL	ISPARTA	1		1
88	TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	BURSA		1	1
89	TOSYA MYO	KASTAMONU	1		1
90	TRABZON ÜNİVERSİTESİ	TRABZON		1	1
91	TRAKYA	EDİRNE		1	1
92	TÜRK ALMAN	İSTANBUL	1		1
93	ULUDAĞ	BURSA	3	3	6
94	UŞAK	UŞAK		2	2
95	ÜSKÜDAR ÜNİ.	İSTANBUL	1		1
96	YALOVA ÜNİVERSİTESİ	YALOVA	3		3
97	YILDIRIM BAYAZIT	ANKARA	27	4	31
98	YILDIZ TEKNİK	İSTANBUL	3	3	6
99	YIRMI DOKUZ MAYIS	İSTANBUL	1		1
100	YÜKSEK TEKNİK END.	İZMİR		1	1
			22	17	39
			203	115	318
			73	51	124
			19	15	34
			317	198	515

2022 YILI AYRINTILI BİLANÇO

GEREDE KÜLTÜR VE KALKINMA VAKFI				Sayfa No : 1 / 1							
31.12.2022 TARİHLİ AYRINTILI BİLANÇO											
AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)									
AÇIKLAMA		ONCEKİ DÖNEM (2021)		CARI DÖNEM (2022)		AÇIKLAMA		ONCEKİ DÖNEM (2021)		CARI DÖNEM (2022)	
I - DÖNEN VARLIKLAR						I - KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR					
A - Hazır Değerler		890.797,15		1.345.960,69		F - Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler		2.261,09		7.114,11	
1 - Kasa	598,33		914,98			1 - Ödenecek Vergi ve Fonlar	741,55		1.540,97		
2 - Alınan Çekler	28.500,00		98.000,00			2 - Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	1.519,54		5.573,14		
3 - Bankalar	861.698,82		1.247.045,71			KISA VADELİ YABANCI KAY. TOPLAMI		2.261,09			7.114,11
C - Ticari Alacaklar		135.995,00		191.100,00		II - UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR					
2 - Alacak Senetleri	135.695,00		191.000,00			UZUN VADELİ YABANCI KAY. TOPLAMI					
5 - Verilen Depozito ve Teminatlar	100,00		100,00			III - ÖZKAYNAKLAR					
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI		1.026.772,15		1.537.060,69		A - Özdenmiş Sermaye		50,00		50,00	
II - DURAN VARLIKLAR						1 - Sermaye					
D - Maddi Duran Varlıklar		601.660,97		601.660,97		D - Geçmiş Yıllar Karları		1.570.046,69		1.777.448,90	
3 - Binalar	585.014,80		585.014,80			1 - Geçmiş Yıllar Karları		1.570.046,69		1.777.448,90	
6 - Demirbaşlar	16.846,17		16.846,17			E - Geçmiş Yıllar Zararları (-)		(150.136,87)		(150.136,87)	
E - Maddi Olmayan Duran Varlıklar		990,00		990,00		1 - Geçmiş Yıllar Zararları (-)		(150.136,87)		(150.136,87)	
1 - Haklar	990,00		990,00			F - Dönem Net Karı (Zararı)		207.402,21		505.435,52	
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		602.650,97		602.650,97		1 - Dönem Net Karı		207.402,21		505.435,52	
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI		1.629.623,12		2.139.911,66		ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		1.627.382,03		2.132.797,55	
						PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI		1.629.623,12		2.139.911,66	

(01.01.2022 - 31.12.2022 DÖNEMİ) AYRINTILI GELİR TABLOSU					Sayfa No	1 / 1
GEREDE KÜLTÜR VE KALKINMA VAKFI						
AÇIKLAMA		ÖNCEKİ DÖNEM (2021)		CARİ DÖNEM (2022)		
A - BRÜT SATIŞLAR						
1 - Bağış Gelirleri		1.435.027,96			2.152.613,81	
3 - Diğer Gelirler		46.867,41			61.561,41	
C - NET SATIŞLAR			1.481.895,37		2.214.175,22	
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)						2.214.175,22
3 - Vakıf Amaçlı Gider Maliyeti (-)						
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		(1.221.380,00)			(1.666.232,80)	
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)			(1.221.380,00)			
3 - Genel Yönetim Giderleri (-)		(111.210,27)			(163.248,91)	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI			260.515,37			547.942,42
F - DİĞ. FAAL. OLAĞAN GELİR VE KARLAR						
3 - Faiz/Kar Payı Gelirleri		58.097,11			120.742,01	
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR						384.693,51
DÖNEM KARI VEYA ZARARI			207.402,21			505.435,52
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI			207.402,21			505.435,52

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR

Mustafa HALICI

Demetevler İvedik Cad. Özkan Pasajı No: 147/8

Tel: 0312. 334 46 69 Yenimahalle / ANKARA

Yenimahalle V.D. 11955839182

isa AYDAR

Substance

2022 YILI GENEL MİZAN

GEREDE KÜLTÜR KALKINMA VE DAYANIŞMA VAKFI
01 01 2022 - 31 12 2022 TARİHLERİ ARASI MİZAN

Hesap Kodu	Hesap Adı	Detay	Borç Toplamı	Alacak Toplamı	Borç Bakiye	Alacak Bakiye
100	KASA	H	1 330 991,58	1 330 076,60	914,98	
101	ALINAN ÇEKLER	H	345 900,00	247 900,00	98 000,00	
102	BANKALAR	H	5 632 004,45	4 384 958,74	1 247 045,71	
102 01	VADESİZ TÜRK LİRASI BANKALAR	H	3 759 777,36	3 628 702,32	131 075,04	
102 01 001	HALKBANK SİTELER ŞB	E	1 710 105,84	1 671 154,48	38 951,36	
102 01 002	VAKIFBANK-BAHÇELİEVLER ŞB	E	67 934,07	61 500,00	6 434,07	
102 01 003	İŞ BANKASI-NECATİBEY ŞB	E	298 991,65	260 800,00	38 191,65	
102 01 004	İŞ BANKASI-GEREDE ŞB	E	111 195,14	74 100,00	37 095,14	
102 01 005	ALBARAKA-ETLİK ŞB-01755354-02	E	1 568 550,66	1 561 147,84	7 402,82	
102 01 006	VAKIFKATILIM ETLİK ŞB 718976-01	E	3 000,00		3 000,00	
102 02	VADELİ TÜRK LİRASI BANKALAR	H	1 872 227,09	756 256,42	1 115 970,67	
102 02 025	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-25	E	153 573,49	153 573,49		
102 02 031	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-31	E	141 959,22	141 959,22		
102 02 032	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-32	E	155 256,39		155 256,39	
102 02 033	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-33	E	122 729,35	17 000,00	105 729,35	
102 02 034	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-34	E	157 124,69	157 124,69		
102 02 035	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-35	E	181 663,81	181 663,81		
102 02 036	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-36	E	104 935,21	104 935,21		
102 02 037	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-37	E	74 174,07		74 174,07	
102 02 038	ALBARAKA ETLİK ŞB VD Lİ-1755354-38	E	63 563,34		63 563,34	
102 02 1100	VAKIFKATILIM ETLİK ŞB VD Lİ-718976-1100	E	160 923,82		160 923,82	
102 02 1101	VAKIFKATILIM ETLİK ŞB VD Lİ-718976-1101	E	208 988,51		208 988,51	
102 02 1102	VAKIFKATILIM ETLİK ŞB VD Lİ-718976-1102	E	187 887,44		187 887,44	
102 02 1103	VAKIFKATILIM ETLİK ŞB VD Lİ-718976-1103	E	159 447,75		159 447,75	
121	ALACAK SENETLERİ	H	653 685,00	462 685,00	191 000,00	
126	VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	H	100,00		100,00	
252	BİNALAR	H	585 014,80		585 014,80	
252 01	STRAZBURG / VAKIF DAİRESİ	E	90,00		90,00	
252 02	ALTINDAĞ 19979/2-3-276/5 PARSELLER	H	214 924,80		214 924,80	
252 02 001	ALTINDAĞ 19979/2-3-276/5 PARSEL MALİYETİ	E	180 262,80		180 262,80	
252 02 002	TADİLAT MALİYETLERİ	E	34 662,00		34 662,00	
252 03	ÖNDER 15693/3 ADA/PARSEL İMALATHANE BODRUM 1	E	170 000,00		170 000,00	
252 04	ÖNDER 15693/3 ADA/PARSEL İMALATHANE BODRUM 2	E	200 000,00		200 000,00	
255	DEMİRBAŞLAR	H	16 846,17		16 846,17	
255 01	BİLGİSAYARLAR	E	3 300,00		3 300,00	
255 02	FAX-FOT-DATA ŞOV-UPS TELEFON	E	2 651,00		2 651,00	
255 03	AHŞ ÇAL MASASI VE KOLTUK VE SANDALYE	E	3 490,00		3 490,00	
255 04	ELEKTRİK SOBASI	E	320,00		320,00	
255 05	ÇELİK KASA	E	249,99		249,99	
255 06	TELEFON VE SANTRALİ	E	785,01		785,01	
255 09	ASUS X55DC NOTEBOOK BİLGİSAYAR	E	1 299,94		1 299,94	
255 10	STRAZBURG-KOMBI	E	2 750,23		2 750,23	
255 11	SAMSUNG A02 CEP TELEFONU	E	2 000,00		2 000,00	
260	HAKLAR	H	990,00		990,00	
260 01	ZİRVE MUHASEBE PROGRAMI	E	990,00		990,00	
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	H	6 302,06	7 843,03		1 540,97
361	ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	H	30 792,54	36 365,68		5 573,14
500	SERMAYE	E		50,00		50,00
570	GEÇMİŞ YILLAR KARLARI	H		1 777 448,90		1 777 448,90
580	GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)	H	150 136,87		150 136,87	
590	DÖNEM NET KARI	H	207 402,21	207 402,21		
600	BAGIŞ GELİRLERİ	H		2 152 613,81		2 152 613,81
602	DİĞER GELİRLER	H		61 561,41		61 561,41
602 01	KİRA GELİRİ	H		60 300,00		60 300,00
602 02	DİĞER ÇEŞİTLİ GELİRLER	E		911,64		911,64
602 03	SSK HAZİNE ASGARİ ÜC DESTEĞİ	E		349,77		349,77
642	KAR PAYI GELİRLERİ	H		120 742,01		120 742,01
740	VAKIF AMAÇLI GİDERLER	H	1 666 232,80		1 666 232,80	
740 01	BURS ÖDEMELERİ	E	1 617 900,00		1 617 900,00	
740 04	DERGİ BASIM VE DAĞITIM GİDERLERİ	E	48 332,80		48 332,80	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	H	167 895,05	4 646,14	163 248,91	
770 01	PERSONEL GİDERLERİ	H	113 830,58	4 646,14	109 184,44	
770 02	VERGİ, RESİM VE HARÇLAR	H	4 901,36		4 901,36	
770 03	AYDINLATMA ISINMA VE SU GİDERLERİ	E	7 744,76		7 744,76	
770 04	HABERLEŞME VE ULAŞIM GİDERLERİ	E	12 342,20		12 342,20	
770 05	KIRTASIYE B SAYAR SARF MALZ GİDERLERİ	E	1 586,00		1 586,00	
770 06	BANKA KOMİSYON VE STOPAJ GİDERLERİ	E	4 269,27		4 269,27	
770 07	AVUKAT VE NOTER GİDERLERİ	E	789,88		789,88	
770 08	MUHASEBE ÖDEMESİ	E	12 883,67		12 883,67	
770 09	BAKIM ONARIM TADİLAT GİDERLERİ	E	1 588,00		1 588,00	
770 10	TEMSİL, AĞIRLAMA YEMEK VE TEMİZLİK GİDERLERİ	E	6 198,68		6 198,68	
770 11	NAKLIYE VE KARGO GİDERLERİ	E	800,60		800,60	
770 12	GİDER KAYDEDİLEN DEMİRBAŞLAR	E	413,00		413,00	
770 14	BANKA-KİRALIK KASA GİDERİ	E	547,05		547,05	
			10 873 339,93	10 873 339,93	4 119 530,24	4 119 530,24

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR
Mustafa HALICI
Demetevler İvedik Cad. Özkan Pasajı No: 117/5
Tel: 0312. 334 46 69 Yenimahalle / ANKARA
Yenimahalle V.D. 1195633082

İsa AYDAR
Muhasefi